Міністерство освіти та науки України
Луцький національний технічний університет

ОПОДАТКУВАННЯ БІЗНЕСУ ТА ЗЕД

Конспект лекцій
для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
освітньої програми «Облік і оподаткування»
галузі знань D Бізнес, адміністрування та право
спеціальності D1 Облік і оподаткування
денної та заочної форм навчання

Луцьк 2025

УДК 657.6
О 93

Електронна копія друкованого видання передана для внесення в репозитарій ЛНТУ
Директор бібліотеки _____ Н.В.Поліщук

Рекомендовано до видання вченою радою факультету бізнесу та права ЛНТУ, протокол № ____ від «___» _____ 2025 року.

Голова вченої ради факультету бізнесу та права _____ Л.Л.Ковальська

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри обліку і аудиту ЛНТУ, протокол №9 від «7» березня 2025 року.

Завідувач кафедри обліку і аудиту _____ О.А. Нужна

Укладач: _____ І.В. Жураковська, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і аудиту ЛНТУ.

Рецензент: _____ Н.В. Тлучкевич, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і аудиту ЛНТУ

Відповідальний за випуск: _____ О.А. Нужна, кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри обліку і аудиту ЛНТУ.

О 63 **Оподаткування бізнесу та ЗЕД**. Конспект лекцій для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти освітньої програми «Облік і оподаткування» галузі знань D Бізнес, адміністрування та право спеціальності D1 Облік і оподаткування денної та заочної форм навчання / уклад. І.В. Жураковська. Луцьк: ЛНТУ, 2025. 128 с.

Видання містить конспект лекцій з курсу дисципліни «Оподаткування бізнесу та ЗЕД», узагальнює матеріал з оподаткування бізнесу на різних системах оподаткування та організаційно-правових форм, аналізуються теорії оподаткування, методи оптимізації та фінансовий моніторинг податкових правопорушень. Окрему увагу приділено електронним сервісам ДПС та їх використанні у практичній діяльності. Серед безлічі податкових розрахунків акцент зроблено на оподаткування ЗЕД, експорті, імпорті та їх відображенні в податковій звітності.

Призначене для студентів спеціальності D1 Облік і оподаткування, освітньої програми «Облік і оподаткування»

© Жураковська І.В., 2025

ЗМІСТ

ТЕМА 1. ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ ТА ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ 6
1.1. Структура Державної податкової служби 6
1.2. Електронні ресурси ДПС 7
1.3. Електронні ресурси Державної служби фінансового моніторингу 10
1.4. Податкові консультації 12
1.5. Податковий контроль та штрафні санкції 13
1.6. Реєстрація платників податку 18
ТЕМА 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ПОДАННЯ ПОДАТКОВОЇ ЗВІТНОСТІ 20
2.1. Податкова звітність та штрафні санкції 20
2.2. Порядок подання електронної звітності: електронний цифровий підпис, електронні реєстри 23
2.3. Система електронного адміністрування ПДВ та акцизу 27
2.4. Програми для подання електронної звітності. Використання програмного забезпечення M.E.DOC IS 31
2.5. Електронний документообіг з контрагентами 32
ТЕМА 3. ОПОДАТКУВАННЯ ВИНАГОРОДИ НАЙМАНИХ ПРАЦІВНИКІВ ПІДПРИЄМСТВА 36
3.1. Зарубіжний досвід оподаткування винагороди працівникам 36
Страхові внески у Німеччині 37
3.2. Порядок оформлення трудових відносин на підприємстві (трудовий договір, договір ЦПХ) 39
3.3. Податки з найманих працівників 40
3.4. Періодичність подання звітності та сплати основних податків і зборів із заробітної плати та інших виплат фізичним особам 41
3.5. Інша звітність за найманих працівників 46
ТЕМА 4. ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА НА ЗАГАЛЬНІЙ СИСТЕМІ ОПОДАТКУВАННЯ 49
4.1. Характеристика загальної системи оподаткування 49
4.2. Порядок формування пакету податкової звітності підприємств і підприємців 51

4.3. Склад пакета звітності підприємства на загальній системі оподаткування 53

4.4. Звітність з податку на прибуток 54

4.5. Звітність з ПДВ 56

4.6. Звітність підприємств на загальній системі пов'язана з певними видами діяльності або наявністю об'єктів оподаткування 59

ТЕМА 5. ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМЦЯ НА ЗАГАЛЬНІЙ СИСТЕМІ ОПОДАТКУВАННЯ 69

5.1. Порівняння податків фізичних осіб-підприємців і юридичних осіб на загальній системі оподаткування 69

5.2. Перелік звітів фізичної особи на загальній системі оподаткування71

5.3. Податкова звітність з ПДФО та військового збору 72

5.4. Податкова звітність з ЄСВ 75

5.5. Інша податкова звітність підприємців 76

ТЕМА 6. ОПОДАТКУВАННЯ НА СПРОЩЕНІЙ СИСТЕМІ ОПОДАТКУВАННЯ 78

6.1. Характеристика спрощеної системи оподаткування 1-3 груп 79

6.2. Склад пакета звітності юридичної особи на спрощеній системі оподаткування 81

6.3. Порівняння спрощеної і загальної системи для фізичних осіб-підприємців 82

6.4. Склад пакета звітності підприємця на спрощеній системі оподаткування 85

6.5. Порядок складання звіту з єдиного податку 86

ТЕМА 7. ОПОДАТКУВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 88

7.1. Митне оформлення товарів та митні платежі 88

7.2. Оподаткування імпортних операцій 91

7.3. Оподаткування експортних операцій 94

7.4. Особливості визначення податку на прибуток в ЗЕД та податку на репатріацію 97

7.5. Оподаткування операцій з тимчасового ввезення (вивезення) товарів 99

ТЕМА 8. ВИПРАВЛЕННЯ ПОМИЛОК В ПОДАТКОВІЙ ЗВІТНОСТІ101
8.1. Порядок складання та подання нових звітних та уточнюючих розрахунків до податкової звітності 102
8.2. Нарахування штрафів господарюючими суб'єктами та ДПС 105
8.3. Порядок погашення податкових зобов'язань, їх розстрочення і відстрочення. 107
ТЕМА 9. ТЕОРІЇ ОПТИМАЛЬНОГО ОПОДАТКУВАННЯ В ЗАРУБІЖНІЙ ПРАКТИЦІ 108
9.1. Концептуальні основи теорії оптимального оподаткування 108
9.2. Теорії обчислення податкового тягаря. 111
9.3. Економічна ефективність оподаткування 112
9.4. Теорія SECOND-BEST. Теорії перекладання податків 113
ТЕМА 10. ДІЛОВІ РІШЕННЯ З ОПОДАТКУВАННЯ 115
9.1. Методи оптимізації податків, прийняття рішень про оптимізацію оподаткування 116
8.2. Податковий менеджмент 119
8.3. Аналіз фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF) 121

ТЕМА 1. ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ ТА ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ

1.1. Структура Державної податкової служби України.

1.2. Електронні ресурси ДПС (Реєстр платників ПДВ, реєстр податкових накладних, електронний кабінет платника податків та інші).

1.3. Електронні ресурси Державної служби фінансового моніторингу

1.4. Податкові консультації

1.5. Податковий контроль та штрафні санкції

1.6. Реєстрація платників податку

Нормативно-правове забезпечення

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. №2755–VI https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text
2. Методичні рекомендації щодо складання плану-графіка проведення документальних планових перевірок суб'єктів господарювання, затверджено Наказом Державної податкової служби України. 27.06.2012 № 553, https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0553837-12#Text
3. Порядок обліку платників податків і зборів, затверджено Наказом Міністерства фінансів України 09.12.2011 № 1588

1.1. Структура Державної податкової служби

Державна податкова служба (ДФС) — центральний орган виконавчої влади України, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України, який реалізує:

- державну податкову політику,
- державну політику у сфері державної митної справи,
- державну політику з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування,
- державну політику у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового, митного законодавства, а також законодавства з питань сплати єдиного внеску.

ДПС здійснює повноваження безпосередньо та через утворені в установленому порядку територіальні органи. Саме територіальні органи здійснюють співпрацю з підприємствами і підприємцями в регіонах. Кожен господарюючий суб’єкт закріплений за певним територіальним відділенням ДПС, яке називається ІНСПЕКЦІЯ.

Служба має свій сайт: https://www.tax.gov.ua (рис.1.1)

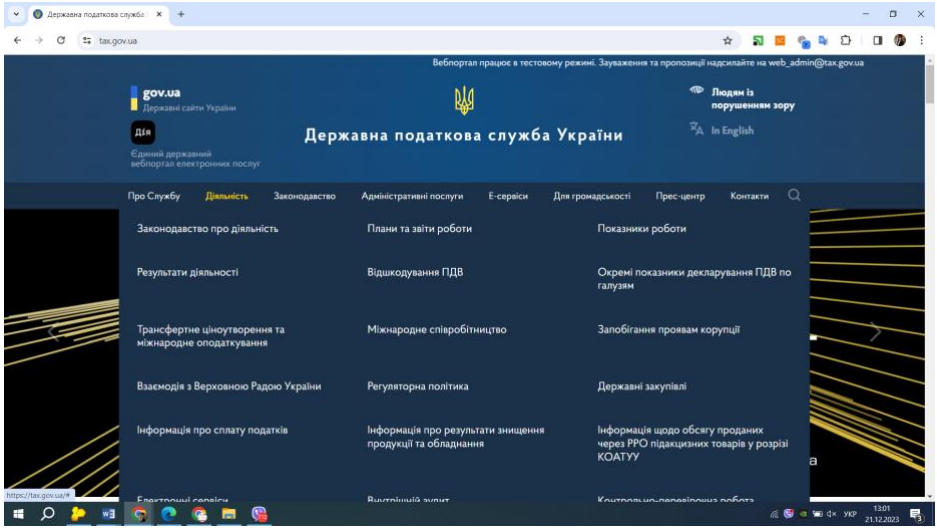

Рис.1.1. Сайт Державної податкової служби

Структура ДПС переставлена на сайті https://tax.gov.ua/pro-sts-ukraini/struktura. В кожній області України є Територіальні органи, напрклад Головне управління ДПС у Волинській області (код 03), яке обслуговує платників податків, зареєстрованих у цій області. Крім того функціонують окремі департаменти, відповідальні за розробку податкової політики в конкретному напрямі. Напиклад, департамент податкових сервісів, департамент адміністрування податків, департамент податкових перевірок, трансфертного ціноутворення та міжнародного оподаткування та ін.

1.2. Електронні ресурси ДПС

На сайті Податкової служби розміщено цілий ряд електронних інформаційних ресурсів, які в он-лайн режимі дозволяють визначити важливі податкові питання (рис.1.2).

Електронний кабінет платника податків –електронний сервіс веб-порталу, який за допомогою спеціального інструмента доступу (наприклад, електронної картки платника податків) з використанням електронно-цифрового підпису дозволить платнику податків працювати з органами податкової служби в режимі реального часу.

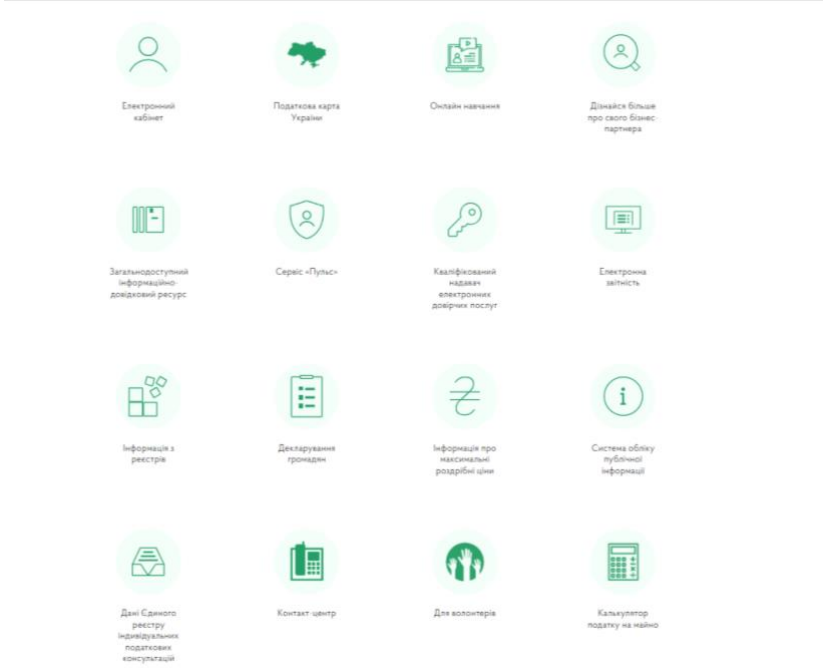

Рис.1.2. Основні електронні ресурси Державної податкової служби

1. Електронний кабінет платника податків

Призначенням Електронного кабінету платника податків є надання платнику податків можливості реалізувати свої обов'язки та права у сфері оподаткування в режимі on-line. Зокрема, платник податків без використання клієнтського застосування матиме змогу:

- підготувати, заповнити та надіслати податкову звітність в електронному вигляді;
- переглядати дані картки особового рахунка про стан розрахунків з бюджетом (нараховано, сплачено, переплата, податковий борг, штрафні (фінансові) санкції, пеня);
- формувати та заповнювати платіжні документи щодо сплати податків, зборів та інших платежів до бюджету;
- здійснювати сплату податків, зборів та інших платежів до бюджету за допомогою банківських систем типу Інтернет-банкінг;
- здійснювати офіційне листування з органами ДПС України з питань оподаткування, отримувати консультаційні послуги (у режимі реального часу або за попередньо надісланими питаннями), замовляти та отримувати адміністративні послуги;

- оперативно переглядати актуальні, а також архівні відомості, які надано платником податків або сформовано на підставі наданих ним до ДПС документів (дані обліку, дані щодо об'єктів оподаткування, інформацію про результати перевірок, інформацію про доходи фізичної особи тощо).

2. Інформація з реєстрів

Дані реєстру платників ПДВ. Відповідно до пункту 183.13 статті 183 Податкового кодексу України для інформування платників ПДВ оприлюднюється інформація з реєстру платників ПДВ, тобто можна перевірити чи є підприємство платником ПДВ на сьогодні.

Реєстр платників єдиного податку. За допомогою цього сервісу можна впевнитись в тому, що підприємство чи ваш бізнес-партнер є платником єдиного податку.

Також розміщено реєстр страхувальників (платників ЄСВ), РРО, платників акцизного податку та інші державні реєстри.

3. Дізнайся більше про свого бізнес-партнера

Для того, аби перевірити надійність Вашого ділового партнера достатньо знати його код ЄДРПОУ або ж точну його назву. Введіть відому Вам інформацію в одне з полів і наша система здійснить пошук по ряду баз даних, доступних для публічного використання і повідомить Вам про результати пошуку. Це статус платника ПДВ, його статус платника податків, наявність податкових штрафів і т.д.

4. Загальнодоступний інформаційно-довідковий ресурс

На цьому ресурсі зібрано всі консультації, нормативні документи, запитання і відповіді контролюючих органів щодо оподаткування. Розроблена система пошуку у всій інформаційній базі фіскальної служби.

5. Пульс

Антикорупційний сервіс Державної фіскальної служби України "Пульс" За номером телефону: (044) 284 00 07 Ви маєте можливість цілодобово повідомляти про неправомірні дії або бездіяльність працівників Служби.

6. Кваліфікований надавач електронних довірчих послуг

У складі Інформаційно-довідкового департаменту ДФС функціонує відділ, метою діяльності якого є безкоштовне надання послуг електронного цифрового підпису (далі - ЕЦП) органам державної влади, органам місцевого самоврядування, підприємствам, установам та організаціям всіх форм власності, іншим суб'єктами господарської діяльності та фізичним особам.

Робота ІДД забезпечується сучасним програмно-технічним комплексом у складі якого використовуються унікальні програмно-апаратні рішення, які

забезпечують високий рівень надійності захисту інформації. До послуг ЕЦП, які надаються ІДД належать:

реєстрація заявників;

надання у користування надійних засобів ЕЦП;

допомога при генерації відкритих та особистих ключів;

обслуговування посилених сертифікатів ключів заявників, що включає сертифікацію відкритих ключів заявників, розповсюдження та зберігання посилених сертифікатів ключів, управління статусом посилених сертифікатів ключів та розповсюдження інформації про статус сертифікатів ключів;

надання послуги фіксування часу;

консультативні послуги за зверненням підписувачів.

7. Електронна звітність

Цей ресурс має дві складові: Платникам податків про Єдиний реєстр податкових накладних. Платникам податків про електронну звітність

Основне призначення ресурсу це надання програмного забезпечення для складання і подання звітності в електронній формі, а також обов'язкової реєстрації податкових накладних в єдиному реєстрі.

8. Декларування громадян

Сервіс надає змогу заповнити декларацію про майновий стан і доходи, яку подають до податкових органів фізичні особи – підприємці та громадяни. Заповнена декларація та додатки зберігаються у файл для направлення до податкового органу або друку.

Та інші роздрібні ціни на підакцизні товари, індивідуальні податкові консультації).

Окрім електронних ресурсів, на сайті служби розміщено ряд довідкових матеріалів, які необхідні при складанні податкової звітності

1.3. Електронні ресурси Державної служби фінансового моніторингу

Держфінмоніторинг є органом, уповноваженим Україною на виконання функцій підрозділу фінансової розвідки (ПФР, Financial Intelligence Unit, FIU) та є національним центром для отримання та аналізу: повідомлень про підозрілі операції, іншої інформації, яка має відношення до відмивання коштів, пов'язаних предикатних злочинів, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення (рис.1.3)

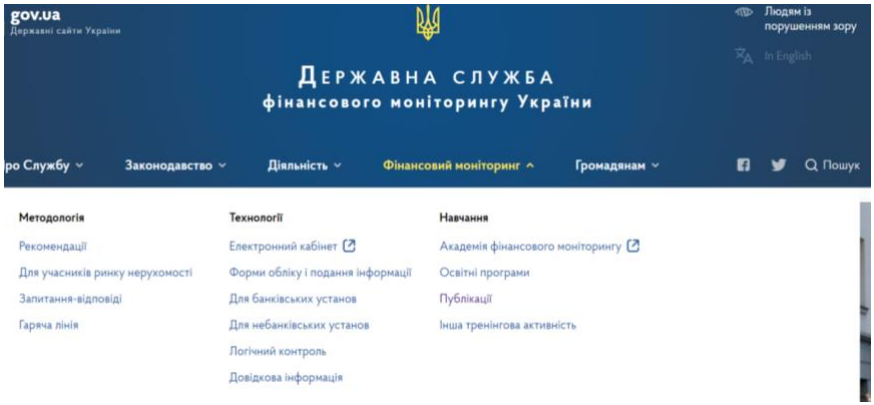

Рис.1.3 Офіційний сайт Держфінмоніторинг

Завдання та функції Державної служби фінансового моніторингу визначені Законом України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» та Положенням про Державну службу фінансового моніторингу України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 липня 2015 р. № 537.

Ключовими завданнями Держфінмоніторингу є:

1. реалізація державної політики у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення;
2. проведення аналізу (операційного і стратегічного) інформації про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу;
3. проведення національної оцінки ризиків;
4. забезпечення в установленому порядку представництва України в міжнародних організаціях з питань запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення.

На сторінці Дкржфінмоніторингу https://fiu.gov.ua/ доступні сервіси (інформаційні дані) про перелік країн, операції з якими заборонено, та виявлені схеми відмивання коштів.

Держфінмоніторинг забезпечує функціонування єдиної державної інформаційної системи у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення (ЄІС). ЄІС забезпечує цілодобові та безперервні технологічні процеси щодо здійснення отримання, первинної та аналітичної обробки, гарантованого

зберігання інформації від суб'єктів фінансового моніторингу, а також підтримку інформаційного середовища взаємодії та роботи самостійних структурних підрозділів Держфінмоніторингу.

Держфінмоніторинг щорічно здійснює так звані типологічні дослідження схем відмивання коштів та фінансування тероризму. У виданнях розглянуто найбільш поширені тенденції та схеми відмивання коштів та фінансування тероризму. Зокрема, наведено приклади реальних справ пов'язаних з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму, які стосувались корупції, найбільш актуальних схем відмивання коштів та фінансування тероризму.

Ці дослідження є результатами спільної роботи з суб'єктами державного фінансового моніторингу, а також органами державної влади, в тому числі правоохоронними органами. За останні роки було підготовлено такі дослідження:

- — у 2017 році – «Ризики використання готівки» та «Ризики тероризму та сепаратизму»;
- — у 2018 році – «Ризики використання суб'єктів з непрозорою структурою власності у схемах відмивання кримінальних доходів»;
- — у 2019 році – «Відмивання доходів від привласнення коштів і майна державних підприємств та інших суб'єктів, які фінансуються за рахунок державного та місцевих бюджетів»;
- — у 2020 році – «Відмивання доходів від податкових злочинів;
- — у 2021 році – «Актуальні методи, способи, інструменти легалізації (відмивання) злочинних доходів та фінансування тероризму (сепаратизму)».
- Типологічне дослідження «Ризики та загрози легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму в умовах військової агресії російської федерації» (2022-2025 рік)

1.4. Податкові консультації

Податкова консультація — допомога контролюючого органу конкретному платнику податків стосовно практичного використання конкретної норми закону або нормативно-правового акта з питань адміністрування податків чи зборів, контроль за справлянням яких покладено на такий контролюючий орган. За зверненням платників податків контролюючі органи надають безоплатно консультації з питань практичного використання окремих норм податкового законодавства протягом 30 календарних днів, що настають за днем отримання такого звернення даним контролюючим органом.

Усе, що стосується узагальнюючих податкових консультацій, визначено статтями 52 та 53 ПКУ.

Податкові консультації бувають індивідуальними та узагальнюючими.

Податкова консультація має ***індивідуальний характер*** і може використовуватися виключно платником податків, якому надано таку консультацію. Консультації надаються органом державної податкової служби, в якому платник податків перебуває на обліку, або митним органом за місцем митного оформлення товарів, або вищим органом державної податкової служби або вищим митним органом, якому такий орган адміністративно підпорядкований, а також центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, або центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері митної справи

Згідно з п. 52.6 ст. 52 ПКУ центральний орган контролюючого органу проводить періодичне узагальнення податкових консультацій, які стосуються значної кількості платників податків або значної суми податкових зобов'язань, та наказом затверджує ***узагальнюючі податкові консультації***, які підлягають оприлюдненню. Узагальнююча податкова консультація не є нормативним актом. Її статус трішки вищий за статус листа. Це узагальнена позиція Державної податкової служби України у ПЕВНИЙ час щодо ПЕВНИХ питань. Всі узагальнюючі податкові консультації розміщені на сайті: ГОЛОВНА-ЮРИДИЧНИМ ОСОБАМ (https://tax.gov.ua/zakonodavstvo/podatkove-zakonodavstvo/uzagalnyuyuchi-podatkovi-konsultatsii/)

Для отримання податкової консультації слід подати лист (це можна зробити в електронній формі через електронний кабінет платника податків). Головні моменти, які повинні фігурувати в запиті:

назва та місцезнаходження заявника;

прохання надати індивідуальну податкову консультацію;

суть питання. Важливо описати проблемну ситуацію з посиланнями на норми законодавства та чітко викласти питання, на які потрібно відповісти;

підпис заявника (посадової особи юридичної особи чи платника фізичної особи).

1.5. Податковий контроль та штрафні санкції

Податковий контроль - система заходів, що вживаються контролюючими органами з метою контролю правильності нарахування, повноти і своєчасності сплати податків і зборів, а також дотримання законодавства з питань регулювання обігу готівки, проведення розрахункових та касових операцій, патентування, ліцензування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи.

Податковий контроль здійснюється ДПС шляхом:

1) ведення обліку платників податків;

2) інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів державної податкової служби;

3) перевірок та звірок відповідно до вимог ПКУ, а також перевірок щодо дотримання законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, у порядку, встановленому законами України, що регулюють відповідну сферу правовідносин.

Податковий контроль здійснює департамент податкових перевірок.

В Україні з 2008 року використовується система ризик-аналізу щодо здійснення податкового контролю. Відбір платників податків до перевірки відбувається за критеріями високого, середнього та незначного ступеня ризиків.

Складання плану-графіка податкових перевірок передбачено статтею 77 Податкового кодексу України. До нього потрапляють платники податків, які мають ризик щодо несплати податків і зборів, невиконання іншого законодавства, контроль за яким покладено на органи ДПС. Крім того, відбулася прив'язка ступеня ризику діяльності суб'єктів господарювання до періодичності проведення перевірок, що відповідає європейському досвіду. Водночас, Податковий кодекс не наводить критерії відбору суб'єктів господарювання відповідно до ступеня ризику. Вони деталізуються в окремому наказі ДПС. Порядок визначення належності платника податку до тієї чи іншої групи ризику визначено Методичними рекомендаціями щодо складання плану-графіка проведення документальних планових перевірок суб'єктів господарювання (рис.1.4).

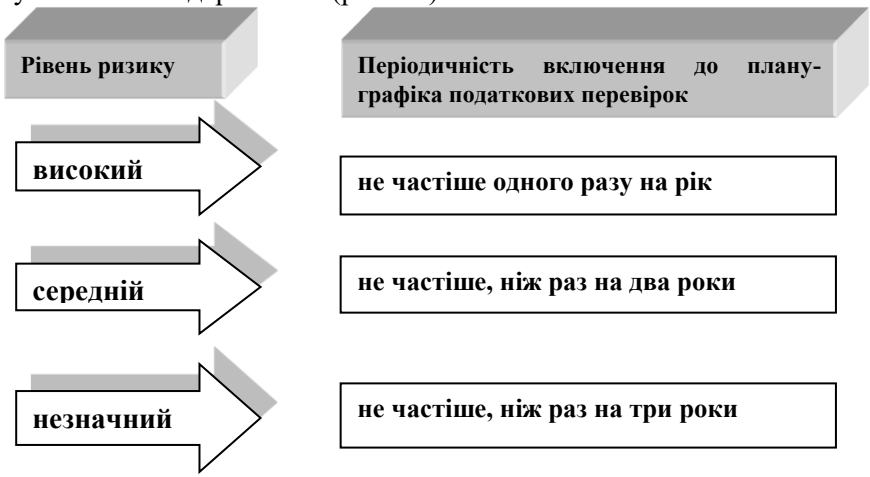

Рис. 1.4. Вплив ризик-аналізу на періодичність проведення податкових перевірок

Основними ризиками адміністрування податків, зборів (обов'язкових платежів) є: відсутність на обліку в органах державної податкової служби

осіб, які займаються господарською діяльністю та отримують доходи; неподання, припинення подання платником податків податкових декларацій (розрахунків); здійснення суб'єктами господарювання діяльності без спеціальних дозволів (ліцензій), торгових патентів, сертифікатів відповідності; реалізація товарів, робіт та послуг за готівку без використання реєстраторів розрахункових операцій, якщо їх застосування є обов'язковим відповідно до законодавства; допущення платником податків арифметичних або методологічних помилок у поданій ним податковій декларації (розрахунку), які призвели до заниження або завищення суми податкового зобов'язання; ухилення платника податків від сплати податків, заниження податкового зобов'язання; ухилення від сплати податку на додану вартість та безпідставне декларування від'ємного значення сум податку на додану вартість, співпраця з контрагентами, що ймовірно занижують податкові зобов'язання тощо.

На основі вищезазначених критеріїв суб'єкти господарювання розподіляються на відповідні категорії уваги:

Категорія 1 – сумлінні платники податків. Найбільш істотними факторами, які впливають на віднесення платника податку до цієї категорії, є: відсутність випадків порушення термінів подачі податкової звітності; повнота та своєчасність сплати податків і зборів (обов`язкових платежів) до бюджетів та державних цільових фондів; більший за середній у групі (галузі) рівень сплати податків і зборів (обов`язкових платежів) до бюджетів та державних цільових фондів.

Категорія 2 – платники податків помірного ризику. Найбільш істотними факторами, які впливають на віднесення платника податку до даної категорії, є: низьке значення фіскальної важливості; середній рівень сплати податків і зборів (обов`язкових платежів) до бюджетів та державних цільових фондів у групі (галузі).

Категорія 3 – платники податків високого ризику. Найбільш істотними факторами, які впливають на віднесення платника податку до даної категорії, є: високий рівень значення фіскальної важливості, але рівень сплати податків і зборів (обов`язкових платежів) до бюджетів та державних цільових фондів у групі (галузі) є значно меншим за середні показники; наявність ознак серйозних порушень податкового законодавства, на які вказують фактори ризику.

Окрема система критеріїв ризиковості застосовується до платників ПДВ. Згідно Постанови КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ **від 11 грудня 2019 р. N 1165 «**Про затвердження порядків з питань зупинення реєстрації податкової накладної / розрахунку коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних» в процесі реэстрації податкових накладних відбувається автоматизований моніторинг відповідності податкових

накладних / розрахунків коригування критеріям оцінки ступеня ризиків. При цьому вивчаються:

- Критерії ризикованості платника ПДВ
- Критерії ризикованості операцій
- Критерії позитивної податкової історії

В Додатоку 1 до **Порядку зупинення реєстрації податкової накладної / розрахунку коригування** в Єдиному реєстрі податкових накладних визначено критерії ризиковості платника податку на додану вартість, наприклад:

1. Платника податку на додану вартість зареєстровано на підставі недійсних та підроблених документів.

2. Платника податку зареєстровано в органах державної реєстрації фізичними особами з подальшою передачею у володіння чи управління неіснуючим, померлим.

3. Платника податку зареєстровано в органах державної реєстрації фізичними особами, що не мали наміру провадити фінансово-господарської діяльності.

4. Платника податку зареєстровано та ним проваджено фінансово-господарську діяльність без відома і згоди його засновників.

5. Платник податку - юридична особа не має відкритих рахунків у банку / небанківського надавача платіжних послуг, крім рахунків у Казначействі (крім бюджетних установ).

6. Платником податку не подано контролюючому органу податкової звітності з податку на додану вартість за два останніх звітних періоди.

7. Платником податку на прибуток підприємств не подано контролюючому органу фінансової звітності.

8. У контролюючих органах наявна податкова інформація, яка стала відома у процесі провадження поточної діяльності під час виконання покладених на контролюючі органи завдань і функцій.

Додатком 2 до **Порядку зупинення реєстрації податкової накладної / розрахунку коригування** в Єдиному реєстрі податкових накладних затверджено ПЕРЕЛІК показників, за якими визначається позитивна податкова історія платника податку на додану вартість

Додатоком 3 до Порядку зупинення реєстрації податкової накладної / розрахунку коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних визначено **КРИТЕРІЇ ризиковості здійснення операцій**

1. Обсяг постачання товару/послуги, зазначений у податковій накладній / розрахунку коригування до податкової накладної на збільшення

суми податкових зобов'язань, яку/який подано для реєстрації в Єдиному реєстрі податкових накладних, дорівнює або перевищує величину залишку.

2. Відсутність ліцензій, виданих органами ліцензування, які засвідчують право платника податку на виробництво, експорт, імпорт і оптову торгівлю підакцизними товарами.

3. Відсутність на дату складення податкової накладної / розрахунку коригування відомостей (актуального запису) в Реєстрі платників акцизного податку з реалізації пального щодо суб'єкта господарювання, який подав для реєстрації в Реєстрі податкову накладну / розрахунок коригування, у яких зазначено товар (пальне).

4. Складення розрахунку коригування постачальником товарів/послуг до податкової накладної, що складена на отримувача - платника податку, якщо передбачається зміна номенклатури товару/послуги, за умови відсутності такого/такої товару/послуги, зазначеного/зазначеної в розрахунку коригування, поданому для реєстрації в Реєстрі, у таблиці даних платника податку як товару/послуги, що на постійній основі постачається (надається).

5. Перевищення суми компенсації вартості товару/послуги, зазначеного/зазначеної в розрахунку коригування на зменшення суми податкових зобов'язань, поданого отримувачем такого товару/послуги для реєстрації в Реєстрі, над величиною залишку

6. Подання для реєстрації в Реєстрі розрахунку коригування на зменшення податкових зобов'язань до податкової накладної

Наслідком відповідності критерія ризиковості є зупинка реєстрації податкової накладної або є визнання платника податку ризиковим з автоматичною зупинкою реєстрації всіх ПН.

Порядком №1165 передбачено право платника податку щодо подання в електронному вигляді «**Повідомлення про подання інформації та копій документів щодо невідповідності платника податку критеріям ризиковості платника податку**» та встановлено приблизний перелік документів, необхідних для розгляду питання виключення платника податку з переліку платників, які подаються разом із повідомленням. Платник податку може доповнювати таке повідомлення будь-якою інформацією, яку вважає за потрібне відобразити.

Такі повідомлення мають розглядатися комісією регіонального рівня протягом 7 робочих днів. За результатами розгляду інформації та копій документів комісією регіонального рівня приймається рішення встановленої форми про відповідність/невідповідність платника податку критеріям ризиковості платника податку.

При цьому, якщо контролюючі органи після розгляду такого повідомлення не приймають рішення про невідповідність платника податків

критерія ризикованості, платник податків може направляти додаткові пояснення.

Також Порядком №1165 передбачена можливість подання платником податку **таблиці даних платника** ПДВ, в якій зазначаються: основні види економічної діяльності платника податку відповідно до кодів КВЕД;

Така таблиця може подаватися і як попереджувальні заходи для неблокування податковими органами ПН, так і після блокування ПН для прискорення процесу розблокування та попередження повторного блокування. Після подання такої таблиці платником податків, податковий орган приймає рішення щодо врахування або неврахування такої таблиці. У випадку неврахування коди товарів згідно з УКТЗЕД або коди послуг згідно з ДКПП, що постачаються та/або придбаваються/отримуються, ввозяться на митну територію України платником податку.

Окрім цього, Державна податкова служба (ДПС) у своїх листах рекомендує використовувати наступний підхід щодо підготовки інформації пояснень під час подання повідомлень:

- «звідки» отримано товар послугу (відносини з постачальниками);
- «хто» безпосередньо задіяний у господарській діяльності (наявність трудових ресурсів/підрядників);
- «де» здійснюється господарська діяльність (наявність виробничих ресурсів/обладнання/приміщень);
- «кому» реалізовано товар/послугу (відносини з покупцями).

1.6. Реєстрація платників податку

Порядок обліку платників податків визначено главою 6 Податкового кодексу та Порядком № 1588.

Взяттю на облік або реєстрації в ДПІ підлягають усі платники податків. Підставою для взяття на облік за основним місцем обліку в ДПІ є надходження до нього:

1) відомостей з Єдиного державного реєстру або з відповідної реєстраційної картки про проведення державної реєстрації юридичної особи або фізичної особи — підприємця;

2) відомостей з Єдиного державного реєстру або відповідного повідомлення державного реєстратора про внесення до Єдиного державного реєстру запису про судове рішення щодо відміни державної реєстрації припинення юридичної особи або підприємницької діяльності фізичної особи — підприємця;

3) повідомлення державного реєстратора або відомостей з Єдиного державного реєстру про створення відокремленого підрозділу юридичної особи.

Реєстрація доступна онлайн за наявності електронного цифрового підпису за допомогою сервісу **https://online.minjust.gov.ua**

На обліку в податкових органах перебувають договори управління майном і договори про спільну діяльність на території України без створення юридичних осіб, на які поширюються особливості податкового обліку та оподаткування діяльності за такими договорами, визначені Податковим кодексом.

З моменту взяття на облік платник податків вважається таким, що перебуває на загальній системі оподаткування, якщо ним не обрано інший спосіб оподаткування відповідно до законодавства;

Після взяття платника податків на облік за основним місцем обліку орган державної податкової служби формує довідку про взяття на облік платника податків **за ф. № 4-ОПП**. Така довідка надсилається платнику податків наступного робочого дня з дня взяття на облік. За згодою платника податків не пізніше наступного робочого дня після взяття його на облік така довідка може бути видана платнику податків чи уповноваженій особі платника податків в органі державної податкової служби

Платник податків зобов'язаний повідомляти про всі об'єкти оподаткування і об'єкти, пов'язані з оподаткуванням, органи державної податкової служби за місцезнаходженням таких об'єктів (за основним та неосновним місцем обліку) . Повідомлення про об'єкти оподаткування або об'єкти, пов'язані з оподаткуванням або через які провадиться діяльність, за ф. **№ 20-ОПП** подається протягом 10 робочих днів після його реєстрації, створення чи відкриття до органу державної податкової служби за місцезнаходженням такого об'єкта.

Платники податків у разі виникнення змін у даних або внесення змін до документів, що подаються для взяття на облік зобов'язані протягом 10 календарних днів з дня внесення змін до зазначених документів подати до органу державної податкової служби уточнені документи в такому самому порядку, як і при взятті на облік. Додаткова реєстраційна заява за ф. **№ 1-ОПП**, ф. **№ 5-ОПП** подається з позначкою „Зміни" або за ф. № 1-РПП – з позначкою „Перереєстрація, зміни".

Платники податків – юридичні особи та відокремлені підрозділи юридичних осіб зобов'язані подати реєстраційну заяву за ф. № 1-ОПП з позначкою „Зміни" з відомостями стосовно осіб, відповідальних за ведення бухгалтерського та/або податкового обліку юридичної особи, відокремлених підрозділів юридичної особи, до органу державної податкової служби у 10-денний строк з дня взяття на облік чи виникнення змін у облікових даних платників податків.

У 3-денний строк від дати внесення до Єдиного державного реєстру відомостей про те, що юридична особа перебуває у процесі припинення, подати в орган державної податкової служби, в якому платник податків

перебуває на обліку, такі документи:

заяву про припинення платника податків за ф. № **8-ОПП**, дата якої фіксується в журналі;

оригінал довідки за ф. № **4-ОПП**;

копію розпорядчого документа (рішення) власника або органу, уповноваженого на те установчими документами про припинення;

копію розпорядчого документа про утворення комісії з припинення (ліквідаційної комісії).

ТЕМА 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ПОДАННЯ ПОДАТКОВОЇ ЗВІТНОСТІ

2.1. Податкова звітність та штрафні санкції

2.2. Порядок подання електронної звітності: електронний цифровий підпис, електронні реєстри

2.3. Система електронного адміністрування ПДВ та акцизу

2.4. Програми для подання електронної звітності. Використання програмного забезпечення M.E.DOC IS

2.5. Електронний документообіг з контрагентами

Нормативно-правове забезпечення і література

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. №2755–VI https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text

2.Наказ МФУ України Про затвердження порядку обміну електронними документами з контролюючими органами від 06.06.2017 № 557

3.Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22 травня 2003 року № 851-IV

4. Закон України «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги» від 05.10.2017 № 2155-VIII.

5. Лебедзевич Я.В. Світовий досвід формування електронної податкової звітності: порівняльний аспект.: https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=36&cad=rja&uact=8&ved=0CDsQFjAFOB5qFQoTCKu9k4LnycgCFQGmcgodXvMAaQ&url=http%3A%2F%2Fwww.ztu.edu.ua%2Fua%2Fscience%2Fconference%2Ffiles%2Fworld_bok_2013%2FLebedzevich%2B.doc&usg=AFQjCNGIuUQIgwYuA7neAtxPy_QAYjK44A&bvm=bv.105454873,d.bGQ

2.1. Податкова звітність та штрафні санкції

Визначення податкової звітності в законодавстві немає. Під нею ми будемо розуміти звітність, яка подається до ДПС.

До ДПС подаються:

- Податкові декларації та розрахунки
- Фінансова звітність
- Звіт про використання доходів (прибутків) неприбуткової організації

Податкова декларація, розрахунок (далі - податкова декларація) – це документ, що подається платником податків контролюючому органу у строки, встановлені законом, на підставі якого здійснюється нарахування та/або сплата податкового зобов'язання, чи документ, що свідчить про суми доходу, нарахованого (виплаченого) на користь платників податків - фізичних осіб, суми утриманого та/або сплаченого податку. Митні декларації прирівнюються до податкових декларацій для цілей нарахування та/або сплати податкових зобов'язань.

Платник податку на прибуток подає разом з відповідною податковою декларацією квартальну або річну фінансову звітність (крім малих підприємств) у порядку, передбаченому для подання податкової декларації.

Звіт про використання доходів (прибутків) неприбуткової організації подають неприбуткові підприємства, установи та організації

Податкова декларація (крім ПДВ) подається в один із таких способів:

а) особисто платником податків або уповноваженою на це особою (тільки для малих підприємств);

б) надсилається поштою з повідомленням про вручення та з описом вкладення (тільки для малих підприємств);

в) засобами електронного зв'язку в електронній формі з дотриманням умови щодо реєстрації електронного підпису підзвітних осіб у порядку, визначеному законодавством.

Податкова звітність з податку на додану вартість подається в електронній формі до контролюючого органу всіма платниками цього податку.

Податкові декларації, подаються за ***базовий звітний (податковий) період***, що дорівнює (рис.2.1).

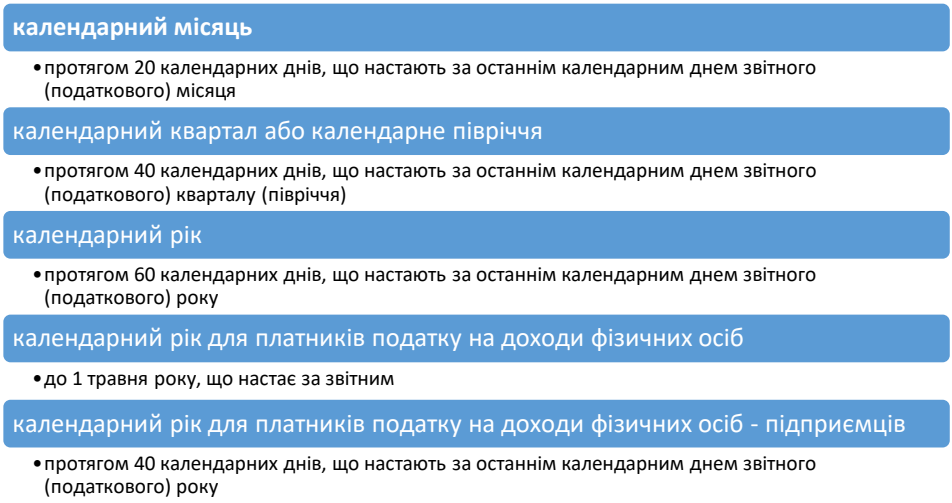

Рис.2.1 – Податкові періоди податкової звітності

Граничні строки подання податкової декларації можуть бути збільшені за правилами та на підставах, які передбачені ПКУ.

Штрафи за неподання і невчасне подання податкової звітності наведено в табл.2.1.

Таблиця 2.1

Штрафи за неподання і невчасне подання податкової звітності

Вид порушення	Штраф
Неподання, подання з порушенням встановлених строків, подання не у повному обсязі, з недостовірними відомостями або з помилками ***податкової звітності про суми доходів, нарахованих (сплачених) на користь платника податків***,	тягнуть за собою накладення штрафу у розмірі **510** гривень. Ті самі дії, вчинені платником податків, до якого протягом року було застосовано штраф за таке саме порушення, -тягнуть за собою накладення штрафу у розмірі **1020** гривень
Оформлення документів, які містять інформацію про об'єкти оподаткування фізичних осіб або про сплату податків без зазначення реєстраційного номера облікової картки платника податків, або з використанням недостовірного реєстраційного номера облікової картки платника податків	-тягне за собою накладення штрафу у розмірі 170 гривень
Неподання або несвоєчасне подання платником податків або іншими особами, зобов'язаними нараховувати та сплачувати податки, збори податкових декларацій (розрахунків),	штрафу в розмірі 170 гривень, за кожне таке неподання або несвоєчасне подання. Ті самі дії, вчинені платником податків, до якого протягом року було застосовано штраф за таке порушення, -тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі 1020 гривень за кожне таке неподання або несвоєчасне подання
Неподання платником податків звіту та/або обов'язкової документації про здійснені ним протягом року контрольовані операції	тягне за собою накладення штрафу у розмірі: 100 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року, - у разі неподання (несвоєчасного подання) звіту про контрольовані операції; п'ять відсотків суми контрольованих операцій, що не задекларовані у звіті; три відсотки суми контрольованих операцій, щодо яких не була подана документація, визначена підпунктом 39.4.8 пункту 39.4 статті 39 цього Кодексу, але не більше 200 розмірів мінімальної заробітної плати за всі незадекларовані контрольовані операції.

Платник податків, який самостійно виявляє факт заниження податкового зобов'язання минулих податкових періодів, зобов'язаний:

а) або надіслати уточнюючий розрахунок і сплатити суму недоплати та штраф у розмірі трьох відсотків від такої суми до подання такого уточнюючого розрахунку;

б) або відобразити суму недоплати у складі декларації з цього податку, що подається за податковий період, наступний за періодом, у якому виявлено факт заниження податкового зобов'язання, збільшену на суму штрафу у розмірі п'яти відсотків від такої суми, з відповідним збільшенням загальної суми грошового зобов'язання з цього податку.

У разі якщо ***контролюючий орган самостійно визначає суму податкового зобов'язання***, зменшення суми бюджетного відшкодування та/або від'ємного значення суми податку на додану вартість платника податків тягне за собою накладення на платника податків штрафу в розмірі ***25 відсотків*** суми визначеного податкового зобов'язання, завищеної суми бюджетного відшкодування.

При повторному протягом 1095 днів визначенні контролюючим органом суми податкового зобов'язання з цього податку, зменшення суми бюджетного відшкодування тягне за собою накладення на платника податків штрафу у ***розмірі 50 відсотків*** суми нарахованого податкового зобов'язання, завищеної суми бюджетного відшкодування.

Після закінчення строків погашення узгодженого грошового зобов'язання на суму податкового боргу нараховується **пеня**.

Нарахування пені розпочинається:

а) при самостійному нарахуванні суми грошового зобов'язання платником податків - від першого робочого дня, наступного за останнім днем граничного строку сплати грошового зобов'язання, визначеного цим Кодексом;

б) при нарахуванні суми грошового зобов'язання контролюючими органами - від першого робочого дня, наступного за останнім днем граничного строку сплати грошового зобов'язання, визначеного у податковому повідомленні-рішенні;

Пеня нараховується на суму податкового боргу (включаючи суму штрафних санкцій за їх наявності та без урахування суми пені) із розрахунку 120 відсотків річних облікової ставки Національного банку України, діючої на день виникнення такого податкового боргу або на день його (його частини) погашення, залежно від того, яка з величин таких ставок є більшою, за кожний календарний день прострочення у його сплаті.

2.2. Порядок подання електронної звітності: електронний цифровий підпис, електронні реєстри

Подання електронної звітності означає, що звітність буде сформована за допомогою спеціальної комп'ютерної програми, підписана ключами електронного цифрового підпису (ЕЦП), завантажена у файл спеціального формату, який потім необхідно відправити електронною поштою й отримати відповідь від відповідних органів про прийняття

З 1 січня 2015 року подавати звітність в паперовому вигляді можуть тільки малі підприємства неплатники ПДВ.

Подання електронної податкової звітності регулює Наказ МФУ України Про затвердження порядку обміну електронними документами з контролюючими органами від 06.06.2017 № 557

Подання звітності у електронній формі до різних державних органів має свої особливості, проте у загальній формі цей процес можна описати наступним чином:

По-перше, спочатку треба отримати сам електронний цифровий підпис та посилені сертифікати відкритих ключів для посадових осіб, що мають право підпису та печатку юридичної особи в будь-якому включеному до системи подання податкових документів в електронному вигляді акредитованому центрі сертифікації ключів.

По-друге, платник податків стає суб'єктом електронного документообігу після надсилання до контролюючого органу першого будь-якого електронного документа у встановленому форматі.

По-третє, скласти необхідний звіт, накласти на нього необхідні електронні підписи і направити в податкову службу.

По четверте, дочекатися квитанцій про здачу звітності.

В загальному взаємодія користувачів та ДФС щодо електронної звітності наведено на рис 2.2.

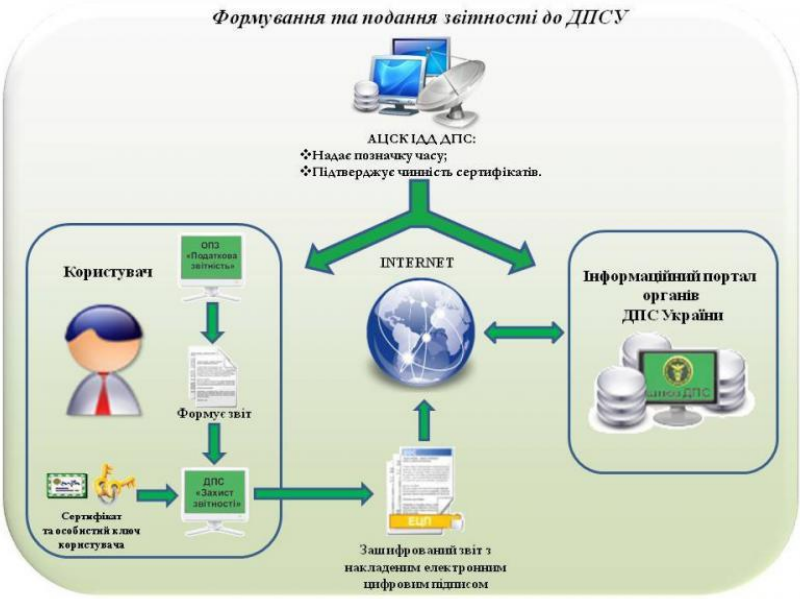

Рис.2.2. - Взаємодія користувачів та ДПС щодо електронної звітності

«Відповідно до Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22 травня 2003 року № 851-IV, з 6 квітня 2009 року розпочато поетапне впровадження у промислову експлуатацію в органах ДПС України централізованої системи подачі електронної податкової звітності (наказ Державної податкової адміністрації України № 168). У результаті впровадження системи платники податків отримали змогу

подавати електронні звіти в інспекції, в яких вони зареєстровані, через Центр обробки електронних звітів (ЦОЕЗ), в тому числі і через оператора» [13].

Процес електронного документообігу між господарюючим суб'єктом і ДПС наведено на рис.2.3.

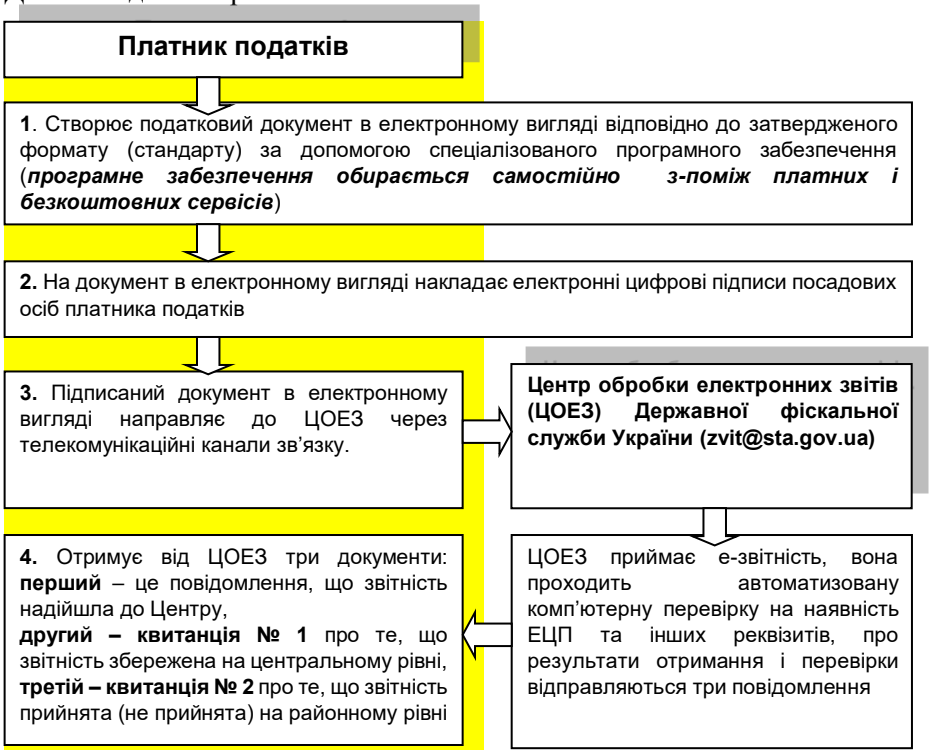

Рис.2.3 – Процес електронного документообігу між господарюючим суб'єктом і ДПС

Органи ДПС приймають податкову звітність з 9 до 23 годин щоденно, хоча відправити її можна і серед ночі.

Електро́нний цифрови́й пі́дпис (ЕЦП) (англ. digital signature) — вид електронного підпису, отриманого за результатом криптографічного перетворення набору електронних даних, який додається до цього набору або логічно з ним поєднується і дає змогу підтвердити його цілісність та ідентифікувати підписувача. Це окремий файл з випадковим набором чисел. Електронний цифровий підпис накладається за допомогою особистого ключа (файл на флешці чи комп'ютері) та перевіряється за допомогою відкритого ключа – сертифікату (файл, який можна знайти в Інтернеті).

На сьогоднішній день в Україні електронний документообіг між підприємствами ще не набув широкого використання. Проте документообіг у електронній формі все більше використовується у взаємовідносинах між

підприємствами та державними органами. За допомогою спеціального програмного забезпечення бухгалтер може скласти та відправити обов'язкову регулярну звітність до податкової інспекції, пенсійного фонду або до інших державних органів у найкоротші терміни. Йому більше не потрібно їхати до державного органу, вистоювати там у чергах та тратити свій час.

Відкритий ключ (сертифікат) використовується для перевірки ЕЦП одержуваних документів (файлів). Відкритий ключ працює тільки в парі з особистим ключем (файл на флешці). Відкритий ключ міститься в Сертифікаті відкритого ключа, і підтверджує приналежність відкритого ключа ЕЦП певній особі. Крім самого відкритого ключа, Сертифікат відкритого ключа містить в собі персональну інформацію про його власника (ім'я, реквізити), унікальний реєстраційний номер, термін дії Сертифікату відкритого ключа. З метою забезпечення цілісності представлених у Сертифікаті даних він підписується особистим ключем Центру сертифікації ключів. Сертифікат відкритого ключа може публікуватися на сайті відповідного ЦСК відповідно до Договору про надання послуг ЕЦП.

Електронні ключі можна отримати як на платній основі, так і безкоштовно. У складі Інформаційно-довідкового департаменту ДПС функціонує Акредитований центр сертифікації ключів (далі – АЦСК ІДД), метою діяльності якого є безкоштовне надання послуг електронного цифрового підпису органам державної влади, органам місцевого самоврядування, підприємствам, установам та організаціям всіх форм власності, іншим суб'єктами господарської діяльності та фізичним особам.

Строк чинності посилених сертифікатів відкритих ключів АЦСК становить 2 (два) роки з моменту їх формування.

Відповідно до положень Регламенту ІДД посилені сертифікати відкритих ключів надаються виключно в електронному вигляді шляхом їх розміщення на офіційному інформаційному ресурсі ІДД (http://acskidd.gov.ua). У зв'язку з тим, що в межах послуг електронного цифрового підпису не передбачено надання платникам податків носіїв ключової інформації, генерація особистих ключів підписувачів виконується на носії платника податків (змінні флеш-носії, оптичні носії CD/DVD для запису, захищені носії ключової інформації тощо). Генерація ключів Працівників за довіреністю не дозволяється.

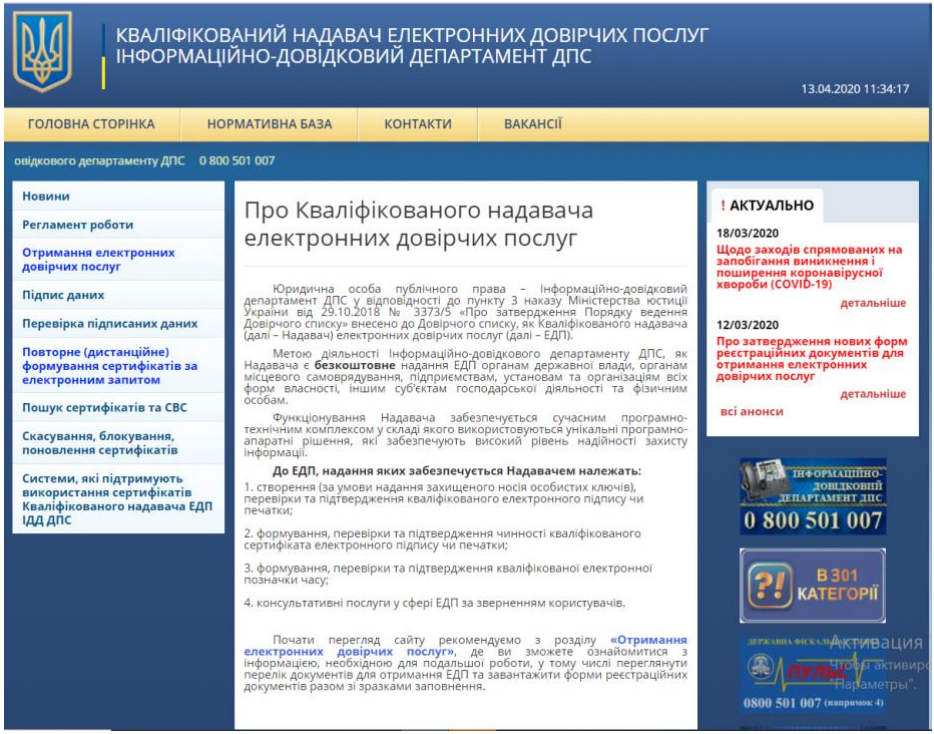

Рис. 2.4 – Сайт Інформаційно-довідкового департаменту ДПС

Для кожного виду господарюючого суб'єкта передбачено певний набір документів, необхідних для створення електронного ключа. Завантаження форм реєстраційних документів та зразків їх заповнення за посиланням на сайті ІДД: http://acskidd.gov.ua/r_kor

Для підприємців, чи отримання особистого електронного підпису перелік документів відрізняється.

Для отримання послуг електронного цифрового підпису необхідно звертатись до будь-якого представництва. Перелік акредитованих центрів для отримання ключів міститься на сайті http://www.czo.gov.ua/ca-registry.

2.3. Система електронного адміністрування ПДВ та акцизу

Система електронного адміністрування ПДВ (СЕА ПДВ) — сукупність організаційних та технічних засобів, що спрямована на забезпечення обліку адміністрування податку на додану вартість в Україні в електронному вигляді.

Система передбачає автоматизований механізм складання та реєстрації податкових накладних (розрахунків коригування), які дають право на віднесення сум податку до податкового кредиту (ПК). Податкові накладні(

розрахунки коригування) складаються лише в електронному вигляді та реєструються в Єдиному реєстрі податкових накладних, незалежно від суми ПДВ в податковій накладній (розрахунках коригування).

Користування Електронним кабінетом для платників податків безкоштовне та запроваджене для забезпечення взаємодії платників податків з контролюючими органами. Майнові права на програмне забезпечення електронного кабінету є державною власністю.

Платник податків стає користувачем електронного кабінету та набуває право подавати звітність в електронній формі і вести листування засобами електронного зв'язку в електронній формі після проходження в електронному кабінеті електронної ідентифікації онлайн з використанням кваліфікованого електронного підпису з дотриманням вимог законів України «Про електронні документи та електронний документообіг» та «Про електронні довірчі послуги» або тих сервісів ідентифікації, використання яких дозволяється методологом електронного кабінету

Складові електронного адміністрування ПДВ наведено на рис. 2.5. Меню ПДВ в електронному кабінеті платника податків наведено на рис.2.6.

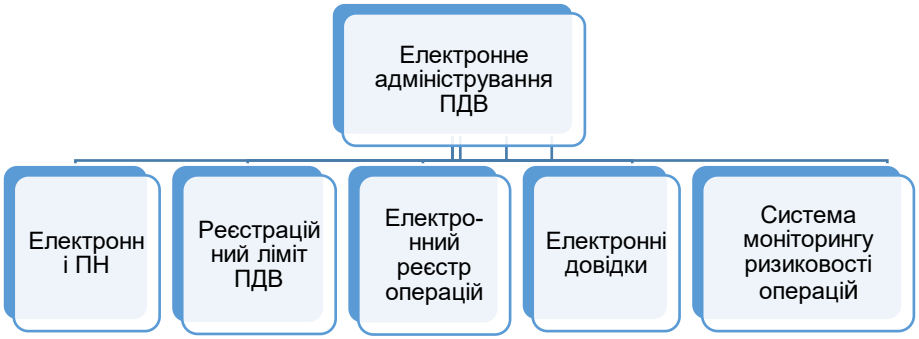

Рис.2.5 - Складові електронного адміністрування ПДВ

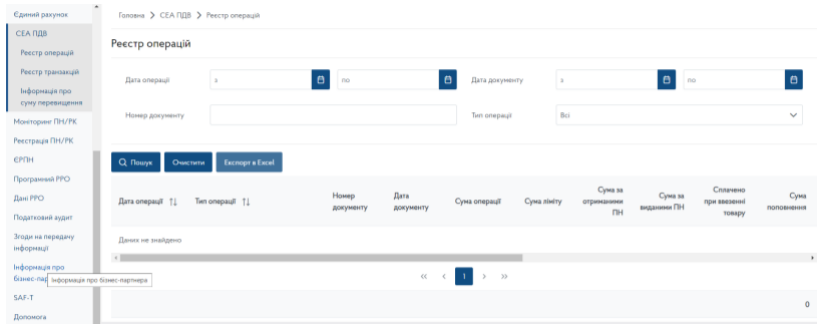

Рис.2.6 Меню ПДВ електронному кабінеті платника податків https://cabinet.tax.gov.ua

Меню електронного кабінету надає можливість електронного адміністрування ПДВ за допомогою таких вікон: Реєстр операцій, Реєстр транзакцій, Інформація про суму перевищення. Призначення цих складових наведено в табл.2.2.

Таблиця 2.2

Основні складові СЕА ПДВ в «Електронному кабінеті»

Складова	Суть
Реєстр операцій	В цьому вікні користувачі **електронного кабінету** отримують перелік всіх операцій, зареєстрованих в **Системі електронного адміністрування ПДВ** - податкових накладних, розрахунків коригування, поповнення рахунку, овердрафту, тощо. Реєстр операцій будується за календарною черговістю реєстрації відповідних операцій від новіших до старіших та дозволяє отримати інформацію про актуальні ліміти та інші показники Реєстру. Відібрані дані з Реєстру операцій, що візуалізуються після натиснення кнопки «Пошук», можна вивантажити за допомогою кнопки «Експорт в Excel
Реєстр транзакцій	В цьому вікні користувачі **електронного кабінету** отримують перелік всіх операцій з ПДВ-рахунком, в тому числі інформацію про тип транзакції (зарахування коштів, списання коштів тощо), загальну сума поповнення рахунку, списання коштів з рахунку, суму всіх кредитових оборотів по ПДВ-рахунку, заборгованість, актуальний залишок коштів на рахунку. Реєстр транзакцій будується за календарною черговістю реєстрації відповідних транзакцій від новіших до старіших
Інформація про суму перевищення	Електронний рахунок у системі електронного адміністрування ПДВ - рахунок, відкритий платнику податку в Казначействі, на який платником перераховуються кошти з власного поточного рахунку в сумах, необхідних для збільшення розміру суми, на яку платник податку має право зареєструвати податкові накладні та/або розрахунки коригування кількісних і вартісних показників до податкової накладної (далі - розрахунок коригування) в ЄРПН, а також у сумах, недостатніх для сплати до бюджету узгоджених податкових зобов'язань з цього податку. Тобто, це рахунки які призначені для фіксації податкових зобов'язань з ПДВ та наявності залишку сум податкового кредиту з ПДВ

Для обміну інформацією з СЕА ПДВ передбачено подання платниками податків запитів, перелік яких наведено на рис.2.7.

Код	Довідка
1300107	Запит щодо отримання відомостей з Єдиного реєстру податкових накладних
1300405	Ф.1-ЗДР Запит щодо отримання інформації з Реєстру платників ПДВ
1300406	Ф.1-ЗДР Запит про отримання довідки з реєстру платників ПДВ
1301206	Запит щодо суми податку, на яку платник податку на додану вартість має право зареєструвати податкові накладні
1301303	Запит на отримання інформації щодо суми збільшення, на яку платник має право зареєструвати податкові накладні/розрахунки коригування
1301403	Запит щодо отримання відомостей з Єдиного реєстру податкових накладних
1301704	Ф.1-ЗВР Запит про отримання витягу з реєстру платників податку на додану вартість
1301903	Запит щодо отримання інформації в розрізі операцій з Системи електронного адміністрування ПДВ
1302301	Запит щодо отримання реквізитів електронного рахунку та інформації щодо залишку коштів на такому рахунку
1302401	Запит на отримання інформації, щодо залишку узгоджених податкових зобов'язань
1304001	Запит щодо даних показника Суми перевищ. та суми податку обраховану з урахуванням вимог пункту 200(1).9 ПКУ за період

Рис.2.7 – Запити платників податків на обмін інформацією з СЕА ПДВ

У разі блокування податкових накладних з електронної системи надходить квитанція про зупинення реєстрації ПН/РК в ЄРПН, яку платник ПДВ отримає в автоматичному режимі. У квитанції вказують номер за порядком та дату складення ПН/РК, код невірно вказаних даних, на основі яких було проведено зупинення реєстрації податкової накладної або розрахунку-коригування, пропозиція щодо надання платником податку роз'яснень або копій документів (за вичерпним переліком), достатніх для прийняття контролюючим органом рішення про реєстрацію ПН/РК у ЄРПН.

Для розблокування податкових накладних складається спеціальне повідомлення про надання пояснень та копій документів щодо ПН/РК, реєстрацію яких зупинено У разі необхідності до такого повідомлення додаються копії документів, для транспортування яких передбачений додаток за формою J(F)1360102**.**

Для попередження блокувння податкових накладних передбачено Форму J1312303 Таблиця даних платника податків. В ній наводяться КВЕД вхідних операцій і вихідних, що дає пояснення походження товару і послуг. Однак до таблиці даних необхідно додавати пояснення, структура якого не регламентовано. Відповідно підприємства подають у довільній формі і їх відхиляють, що ще більше ускладнює процес адміністрування. Платники податку здебільшого не знають, яку інформацію слід в ньому наводити.

Система електронного адміністрування реалізації пального¶

Меню Система електронного адміністрування реалізації пального надає користувачам електронного кабінету доступ до інформації з СЕА (система електронного адміністрування) РП (реалізації пального), а саме:

Реєстр операцій обсягів пального

Реєстр сум акцизного податку

Реєстр транзакцій

Реєстр операцій¶

В цьому вікні користувачі електронного кабінету отримують перелік всіх операцій, зареєстрованих в СЕА (система електронного адміністрування) РП (реалізації пального) - акцизних накладних, розрахунків коригування, тощо за обсягами реалізації відповідного виду пального. Реєстр операцій будується за календарною черговістю реєстрації відповідних операцій від новіших до старіших та дозволяє отримати інформацію про актуальні ліміти та інші показники Реєстру.

Реєстр сум акцизного податку¶

В цьому вікні користувачі електронного кабінету отримують перелік всіх операцій, зареєстрованих в СЕА (система електронного адміністрування) РП (реалізації пального) - акцизних накладних, розрахунків коригування, тощо за сумами акцизного податку. Реєстр операцій будується за календарною черговістю реєстрації відповідних операцій від новіших до

старіших та дозволяє отримати інформацію про актуальні ліміти та інші показники Реєстру.

Реєстр транзакцій¶

В цьому вікні користувачі електронного кабінету отримують перелік всіх операцій з ПДВ-рахунком, в тому числі інформацію про тип транзакції (зарахування коштів, списання коштів тощо), загальну суму поповнення рахунку, списання коштів з рахунку, суму всіх кредитових оборотів по ПДВ-рахунку, заборгованість, актуальний залишок коштів на рахунку. Реєстр транзакцій будується за календарною черговістю реєстрації відповідних транзакцій від новіших до старіших.

2.4. Програми для подання електронної звітності. Використання програмного забезпечення M.E.DOC IS

Існує багато програм для здачі звітності в електронному вигляді, які умовно для користувачів можна поділити на два види – безкоштовні та платні:

Безкоштовне **програмне забезпечення надається** Державною податковою службою України, а також більшість розробників комерційних програм (наприклад Соната, «MEDoc IS» та ін.) пропонують демо версії з обмеженим функціоналом – не можливо підписати, відправити документ, роздрукувати, складати всі звіти і т.д.

Безкоштовно електронну звітність можна подати через «Електронний кабінет платника податків» ДПС https://cabinet.tax.gov.ua/.

До комерційних програм належать: «MEDoc IS»; «Арт-звіт плюс»; «iFin»; «Соната»; «Taxer» та ін. (табл.2.3)

Таблиця 2.3

Програмне забезпечення для здачі електронної звітності

Назва продукту	Сайт виробника	Логотип
MEDOC IS	http://www.me-doc.com.ua	
Арт-звіт плюс	http://art-zvit.com.ua/ru/	
iFin	https://www.ifin.ua	
Taxer	https://taxer.ua/ru	
Соната	https://sonatazvit.com.ua	

Законодавство надає вибір використовувати будь-яку програму на розсуд користувача.

Програмне забезпечення із складання електронної звітності передбачає зазначати наперед використовувану на підприємстві систему оподаткування для формування певного набору бланків. На прикладі MeDoc (рис.2.8).

2.5. Електронний документообіг з контрагентами

Питання електронного документообігу та його впровадження на підприємствах визначено Законом «Про електронні документи та електронний документообіг», Закон України «Про електронні довірчі послуги».

Ключовою ознакою електронного документообігу стає факт створення електронних документів замість паперових з метою накопичення, надання інформації, а також її обміну.

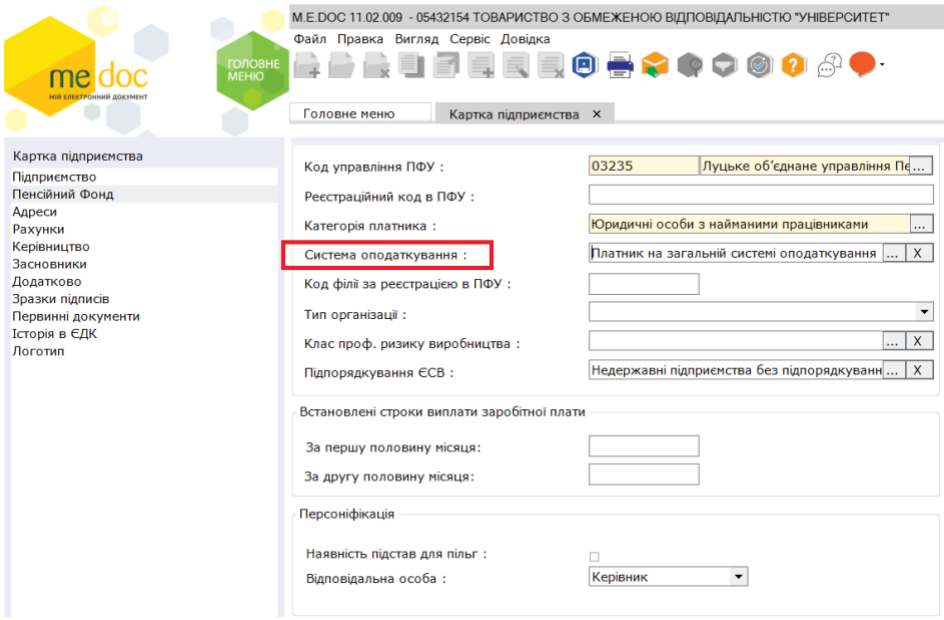

Рис. 2.8. – Зазначення системи оподаткування

Етапи роботи з електронним документообігом передбачають такі дії з документами:

- створення;
- оброблення;
- відправлення / передавання;

- одержання /підтвердження факту одержання (при потребі);
- використання;
- зберігання;
- знищення.

Для підприємства перехід на електронний документообіг означає переведення всіх документопотоків в цифрову електронну форму та автоматизацію обробки документів. Компанія має право самостійно розробляти порядок електронного документообігу та обирати програмне забезпечення для його функціонування. Єдиною обов'язковою умовою є дотримання норм діючого законодавства в сфері електронного документообігу.

Зокрема, законодавством регулюються такі моменти:

- реквізити електронного документу;
- кваліфікований електронний підпис;
- виправлення помилок в електронній звітності до контролюючих органів.

Щоб почати користуватися електронним документообігом, необхідно зробити п'ять дій:

по-перше, розробити та ввести в дію спеціальний документ на підприємстві – інструкцію про електронні документи та електронне діловодство. В ньому обов'язково зафіксувати найменування електронних документів, електронних облікових документів, архівних електронних документів;

по-друге, необхідно отримати кваліфікований електронний підпис, який надає юридичної сили електронним документам. Зроблений в Акредитованому центрі сертифікації ключів ЕЦП є універсальним інструментом та може використовуватись для підпису документів у будь-якому сервісі документообігу. по-третє, обрати та впровадити сервіс з електронного документообігу. Провести навчання співробітників;

в-четвертих, повідомити контрагентів та партнерів про перехід на електронний документообіг, укласти з ними договори про згоду щодо електронних договорів та інших документів та використання електронного підпису;

в-п'ятих, закріпити перехід на електронний документообіг наказом по підприємству з певної дати.

Рутинний порядок роботи з електронним документам (наприклад, договором) передбачає:

- створення електронного документу (найчастіше з використанням шаблону, певного формату, що значно економить час);
- підпис електронного документа за допомогою обраного сервісу (в режимі онлайн за допомогою спеціального ключа з відміткою часу);

- відсилка електронного документа контрагенту (в відміткою про відправлення);
- отримання документа від контрагента з підписом.

Обмін електронними документами між контрагентами і партнерами можливий виключно за умов технічної сумісності електронних документів, іншими словами за умови використання однакового сервісу документообігу. Для вирішення цієї проблеми створено ***спеціальну стандартизовану платформу для обміну електронними документами ПТАХ***. Ця платформа відкрита для всіх розробників та користувачів і дозволяє інтегрувати надіслані дані в електронні системи компаній за умови підключення і використання платформи.

Ринок програмних продуктів України пропонує різноманітні програмні рішення для підприємств щодо впровадження або вдосконалення електронного документообігу – як внутрішнього, так і зовнішнього. Існують безкоштовні сервіси, створені з урахуванням всіх вимог українського законодавства.

Paperless (безкоштовний) – сервіс для компаній та підприємців по обміну документами між собою в електронній формі. Почати користуватися ним просто: достатньо створити особистий кабінет та електронний цифровий підпис. Користуючись сервісом Paperless, юридична особа отримує можливості обмінюватися з контрагентами бухгалтерськими та юридичними документами, а саме: договорами, рахунками, актами виконаних робіт, видатковими накладними тощо.

M.E.Doc - платформа для бізнесу, яка надає можливість обмінюватися документами в електронному форматі, користуватися програмним РРО та вести звітність. Власне, M.E.Doc є розробником таких доволі відомих продуктів як Cashalot та СОТА Каса — остання теж має функції ЕДО разом зі своїм основним опціоналом, реєстрацією розрахункових операцій. M.E.Doc надає окремі рішення для звітності до державних контролюючих органів та для обміну документів між приватними контрагентами, а також цілий ряд додаткових модулів — для обліку підакцизних товарів, для нарахування зарплати, для звітності небанківських установ. Компанія має більше 650 фізичних представництв по всій країні. Тарифи на сервісі формуються методом конструктора — все залежить від того, які саме функції та модулі ви оберете.

ВЧАСНО пропонує перевести в електронний вигляд наступні документи: договори, додаткові угоди; рахунки та акти наданих послуг; видаткові накладні; товарно-транспортні накладні; довіреності; офіційні листи; документи внутрішнього документообігу.

Щоб почати роботу с сервісом ВЧАСНО потрібен доступ в інтернет та електронний цифровий підпис. Далі розробник пропонує зробити декілька кроків:

- зареєструватися в сервісі та зареєструвати співробітників;
- ознайомитися з правилами користування та ознайомити з ними співробітників;
- проінформувати партнерів та контрагентів про перехід на електронний документообіг;
- підписувати та надсилати документи контрагентам.

Є безкоштовний тариф «початковий», користуючись яким можна підписувати та надсилати як вхідні, так й вихідні документи, зберігати документи 3 роки. Також є можливість коментувати документи як внутрішнього документообігу, так і разом із зовнішніми контрагентами.

Сервіс Document.Online підтримує роботу з усіма Акредитованими Центрами Сертифікації Ключів України та позиціонується як єдина платформа для внутрішнього та зовнішнього документообороту. Користуватися ним можна з будь-яких девайсів – стаціонарних та мобільних пристроїв з усіх куточків світу. Сервіс Document.Online сумісний з будь-якою операційною системою, встановленою на девайсі користувача.

Система Document.Online дозволяє завантажувати та створювати електронні документи з готових шаблонів. Крім цього, є можливість переглядати завантажені створені та підписані документи з відображенням інформації про підписанта.

Document.Online пропонує також систему контролю електронного документообігу: зміну статусу документу після виконання дій, сповіщення про закінчення маршруту документу тощо.

ПриватБанк рекомендує спробувати окремий сервіс для електронного документообігу. Він також безкоштовний. Оскільки ПриватБанк видає електронні ключі, то КЕП можна оформити прямо на сервісі. Але при цьому система працює з будь-якими цифровими підписами, виданими іншими установами.

Signy Signy — сервіс, розроблений компанією SmartTender (платформа для державних та комерційних тендерних торгів, одна з найбільших в Україні). Команда постаралася розробити максимально простий та зрозумілий інтерфейс для реєстрації та початку роботи, який складається всього з чотирьох кроків: У сервіса є безкоштовний тариф Demo, на якому дозволяється підписувати 50 документів на місяць.

Deals Deals — платформа для електронного документообігу, який пропонує два рішення. Deals.Online — хмарний сервіс, який дозволяє підписувати та зберігати документи у своєму акаунті на платформі. Deals має мобільний додаток, що дозволяє підписувати документи зі смартфона. Працює за принципом річної підписки. Deals.Onsite — коробкова версія, яка один раз купується та встановлюється на фізичний або віртуальний сервер компанії. Deals пропонує послуги технічної підтримки, яка встановить систему, допоможе її налаштувати та допоможе виправити технічні проблеми

у разі їх виникнення. Є у сервіса і галузеві рішення — для банків, для телекомунікаційних та IT-компаній, для страхування та ритейлу.

ТЕМА 3. ОПОДАТКУВАННЯ ВИНАГОРОДИ НАЙМАНИХ ПРАЦІВНИКІВ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Зарубіжний досвід оподаткування винагороди працівникам

3.2. Порядок оформлення трудових відносин на підприємстві (трудовий договір, договір ЦПХ)

3.3. Податки з найманих працівників

3.4. Періодичність подання звітності та сплати основних податків і зборів із заробітної плати та інших виплат фізичним особам

3.5. Інша звітність за найманих працівників

Нормативно-правове забезпечення

1. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI
2. Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 8 липня 2010 року № 2464-VI
3. Про затвердження форми Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків - фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску і Порядку заповнення та подання податковими агентами Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків - фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 30 січня 2015 р. за № 111/26556
4. Подмешальська, Ю. В., & Чакалова, Н. С. (2016). Зарубіжний досвід оподаткування заробітної плати в системі обліку. *Ефективна економіка*, (5). Стратегії глобальної конкурентоспроможності: соціально-економічні виміри : матеріали X міжнар. науково-практич. конфер. (23 берез. 2023 р.) [Електронний ресурс] / упоряд. : Л. О. Петкова, Д. М. Паламарчук ; М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т. – Черкаси : Черкаський державний технологічний університет, 2023. – 243 с.
5. Податки в Німеччині. https://www.monito.com/uk/wiki/podatky-v-nimechchyni#z-dokhodiv-fizychnykh-osib
6. Individual Income Tax. URL: https://taxfoundation.org/taxedu/glossary/individual-income-tax/ (дата звернення 15.10.2023)

3.1. Зарубіжний досвід оподаткування винагороди працівникам

Оподаткування заробітної плати в Польщі

Аналогом українського ПДФО є польський PIT. Ставка оподаткування за цим податком складала 17%, однак з 1 липня 2022 вона була знижена до 12%. Ставку застосовують ті особи, чий річний доход не перевищує 120 тисяч злотих, до тих доходів, які є більшими за цей ліміт, застосовують ставку 32%.

В Польщі є можливість для подружжя звітувати та сплачувати податки разом.

В такому разі є можливість застосувати подвійний граничний ліміт для чоловіка та дружини разом. Можливість застосування цієї опції є вигідною для тих родин, де або один з членів родини не працює, або отримує значно нижчий дохід, ніж інший.

Неоподаткований мінімум для молодих людей, багатодітних, пенсіонерів складає 85 528 злотих.

Окрім PIT з заробітної плати в Польщі ще сплачується ряд соціальних платежів, що надходять на рахунки Управління соціального забезпечення (ZUS). До таких платежів відносять:

- пенсійний внесок (ubezpieczenie emerytalne) − становить 9,76%;
- внесок на соціальне страхування у разі втрати працездатності (ubezpieczenie rentowe) – 1,5%
- внесок на оплату лікарняного листа (ubezpieczenie chorobowe) – 2,45%;
- медичне страхування (ubezpieczenie zdrowotne) – 9%.

Оподаткування заробітної плати в Німеччині

Податок на доходи фізичних осіб — німецькою Lohnsteuer/Einkommensteuer — зазвичай становить від 14 до 45%, залежно від рівня доходу та інших факторів, таких як податковий клас.

Податок на прибуток у Німеччині для фізичних осіб стягується за прогресивною шкалою, залежно від суми річного доходу:

- 0% — якщо дохід до 9744 євро;
- 14% — у разі, якщо сума заробітної плати від 9744 до 57918 євро;
- 42% — коли доходи особи в межах від 57918 до 274 612 євро на рік;
- 45% — у випадку, коли сума загального доходу перевищує 274 612 євро.

Якщо фізособа веде комерційну діяльність і отримує понад 24 500 євро, такий дохід буде обкладений торгівельним податком, базова ставка якого становить 3,5%. Однак кожний муніципалітет до базової ставки може встановлювати свої надбавки, тож фактично ставка є збільшеною в 2-5,5 разів і може становити до 15%.

З метою оподаткування доходом також вважаються: прибуток від фінансових інструментів, зокрема продажу акцій, отриманих дивідендів та нарахованих відсотків. У разі отримання такого доходу діє ставка 25% плюс податок солідарності.

Страхові внески у Німеччині

- Внесок на обов'язкове медичне страхування (німецькою Gesetzliche Krankenversicherung, GKV). Це внесок, який сплачує працівник та роботодавець. Розмір внеску на обов'язкове медичне страхування складає 15,9% з доходу до 58 050 євро, з яких 7,95% утримує роботодавець із вашої зарплати, а ще 7,95% сплачуєте ви. Якщо ви самозайнятий, то мінімальний внесок буде 149 євро, а максимальний – 736 євро на місяць.

• Страхування довгострокового догляду. Під довгостроковим слід розуміти догляд від 6 місяців та більше. Базова ставка становить 3,05% від суми доходу. Для осіб без дітей, старших за 22 роки, — 3,3%. Зазначені ставки стягуються з доходу до 58 050 євро. Внесок сплачується рівними частками роботодавцем та працівником.

• Пенсійне страхування. Внесок складає 18,6% із доходу до 85 200 євро. Відсоток може змінюватися залежно від того, на якій федеральній землі проживає платник податків. Внесок сплачують роботодавець і працівник у пропорції 50/50.

• Страхування на випадок безробіття. Становить 2,4% від доходу до 85 200 євро. Залежно від федеральної землі, відсоток може бути нижчим. Сплачується в рівних частинах роботодавцем та працівником.

• Страхування від нещасного випадку на виробництві. Як і в Україні, в Німеччині відсоток, що належить до сплати, відрізняється залежно від сектора економіки (класу професійного ризику). Внесок повністю сплачується роботодавцем.

• Страхування від банкрутства. Складає 0,06% з доходу до 85 200 євро, сплачується лише роботодавцем.

Оподаткування заробітної плати в США

Податок з доходів фізичних осіб у США є прогресивним, що означає, що податкові ставки зростають зі збільшенням доходу платника податків. США стягує податок на прибуток за ставками від 10 до 37 відсотків, які відповідають конкретним пороговим значенням доходу. Діапазони доходів, для яких застосовуються ці ставки, називаються категоріями. Усі доходи, які підпадають під кожну категорію, оподатковуються за відповідною ставкою, яка узагальнена в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Ставки податку з доходів фізичних осіб США у 2023 році

Ставка податку	Для одиночних декларацій	Для одружених осіб, які подають спільну декларацію	Для голів домогосподарств
10%	Від 0 до 11 000 доларів	Від 0 до 22 000 доларів США	Від 0 до 15 700 доларів США
12%	Від 11 000 до 44 725 доларів США	Від 22 000 до 89 450 доларів США	Від 15 700 до 59 850 доларів США
22%	Від 44 725 до 95 375 доларів США	Від 89 450 до 190 750 доларів США	Від 59 850 до 95 350 доларів США
24%	Від 95 375 до 182 100 доларів США	Від 190 750 до 364 200 доларів США	Від 95 350 до 182 100 доларів США
32%	Від 182 100 до 231 250 доларів США	Від 364 200 до 462 500 доларів США	Від 182 100 до 231 250 доларів США
35%	$231 250 до $578 125	Від 462 500 до 693 750 доларів США	$231 250 до $578 100

Ставка податку	Для одиночних декларацій	Для одружених осіб, які подають спільну декларацію	Для голів домогосподарств
37%	$578 125 або більше	$693 750 або більше	578 100 доларів або більше

Оподаткування доходу в США виглядає наступним чином: кожен долар доходу, що перевищує кожен поріг, оподатковується за вищою ставкою. Тобто сума доходу ділиться на частини і до кожної з них застосовується своя ставка.

3.2. Порядок оформлення трудових відносин на підприємстві (трудовий договір, договір ЦПХ)

Для виконання робіт фізичними особами на підприємстві можуть укладатись трудові договори або договори цивільно-правового характеру. Відмінності між ними наведено в табл.3.2

Таблиця 3.2

Відмінності між трудовими договорами та договорами ЦПХ
https://news.dtkt.ua/labor/labor-relations/52945

Трудовий договір	Цивільно-правовий договір
Кодекс законів про працю	Цивільний кодекс України
Працівник зобов'язується виконувати роботу згідно кваліфікації і підпорядковуватись правилам внутрішнього розпорядку	Виконавець зобов'язується на свій ризик виконати певну роботу (надати послугу), а замовник зобов'язується прийняти і оплатити результати роботи (оплатити послугу).
Подається заява і приймається наказ про прийняття на роботу	Сторони підписують письмовий договір (працівник подає паспорт та довідку про ідентифікаційний номер)
Вноситься запис у трудову книжку	Не вноситься запис у трудову книжку
У договорі зазначається посада, розмір зарплати, дата початку роботи	У договорі зазначається предмет (річ або послуга), ціна і строк договору
Предметом договору є сам процес роботи	Предметом договору є кінцевий результат роботи або послуги
Вид оплати – зарплата	Вид оплати – винагорода
Розмір оплати – не менше мінімальної зарплати	Розмір винагороди – визначається у договорі і не залежить від мінімальної зарплати
Строк оплати – не рідше 2 разів на місяць	Строк оплати зазначається у договорі
Передбачені соціальні гарантії – оплата періоду непрацездатності, допомоги по безробіттю, відпустки	Соціальні гарантії надаються тільки тоді, коли виконавець самостійно проводить відрахування до соціальних фондів
Надається оплачувана щорічна відпустка, виплати на відрядження тощо	Трудові гарантії не надаються

Порядок оформлення трудових відносин відбувається в наступній послідовності

Крок 1. Отриманні заяви про прийняття

Крок 2. Складання трудового договору. Порядок укладення трудового договору регулюється ст. 24 КЗпП, де зокрема, визначається, що трудовий договір укладається в письмовій формі. При укладенні трудового договору громадянин зобов'язаний подати паспорт чи інший документ, що посвідчує особу, трудову книжку, а у випадках, передбачених законодавством, – документ про освіту (спеціальність, кваліфікацію), про стан здоров'я та інші документи.

Крок 3. Підписання роботодавцем і працівником трудового договору та оформлення наказу чи розпорядження про прийняття працівника на роботу.

Крок 4. Подання повідомлення до ДПС України за формою, встановленою постановою КМУ від 17.06.2015 р. № 413 «Про порядок повідомлення Державної фіскальної служби та її територіальних органів про прийняття працівника на роботу» Статтею 24 КЗпП передбачено, що працівник не може бути допущений до роботи без укладення трудового договору, оформленого наказом чи розпорядженням власника або уповноваженого ним органу, та повідомлення центрального органу виконавчої влади з питань забезпечення формування та реалізації державної політики з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування про прийняття працівника на роботу в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

3.3. Податки з найманих працівників

За найманих працівників за трудовими угодами чи договорами цивільно-правового характеру всі господарюючі суб'єкти платять податки:

Податок з доходів фізичних осіб (далі – ПДФО)

Єдиний соціальний внесок (далі – ЄСВ)

Військовий збір (далі ВЗ)

Податок з доходів фізичних осіб

ПДФО платять при здійснені виплат фізичним особам (працівникам, постачальникам-непідприємцям і т.д.). При цьому роботодавець виступає у ролі податкового агента –відповідального за утримання податку та перерахування його до бюджету. Тобто на суму ПДФО зменшуються виплати фізичним особам.

Відповідно до ст.167 Податкового кодексу, оподаткування більшості доходів обкладається за ставкою 18%. 5% - продаж рухомого майна, окрім першого автомобіля, дивіденди в Україні.

Загальна формула розрахунку ПДФО:

ПДФО=(ЗП – податкова пільга)*18%

ПДФО=Інші доходи фізичної особи (не заробітна плат)*Ставку податку

Дохід у вигляді заробітної плати, згідно п. 164.6 Податкового кодексу, можна зменшити на суму податкової соціальної пільги за її наявності. Її мають право отримувати, якщо зарплата не перевищує суму прожиткового мінімуму для працездатних громадян, помножену на 1,4 та округленої до найближчих 10 грн. Базовий розмір ПСП складає 50% прожиткового мінімуму для працездатних громадян. ПСП може бути збільшена у ряді випадків згідно ПКУ

Єдиний соціальний внесок

Підприємство оплачує ЄСВ у розмірі 22% від фонду оплати праці при нарахуванні зарплати найманим працівникам, і 8.41% за найманих працівників –інвалідів. База оподаткування ЄСВ і ставки визначено Законом України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 8 липня 2010 року № 2464-VI

Для ЄВС діє поняття «Мінімального страхового внеску», яке полягає у тому, що штатному працівнику за основним місцем роботи не можна нараховувати ЄСВ у розмірі меншому за мінімальна заробітна плата*22%. Тобто навіть якщо нараховуємо заробітну плату 2000 грн, ЄСВ платимо з мінімальної

Військовий збір

Ставка оподаткування — 1,5%. Об'єктом оподаткування є доходи, визначені ст. 163 ПКУ, зокрема, загальний місячний (річний) оподатковуваний дохід платника податку. Загальний місячний (річний) оподатковуваний дохід визначається по аналогії з доходами, які обкладаються ПДФО, тобто, з чого ми утримуємо ПДФО – з того і ВЗ.

3.4. Періодичність подання звітності та сплати основних податків і зборів із заробітної плати та інших виплат фізичним особам

Перелік звітності за найманих особах наведено в табл. 3.4.

Таблиця 3.4

Перелік звітності по найманих особах

№ з/п	Назва податку	Періодичність подання звітності і дати	Форма звіту	Періодичність сплати і дати
1	ПДФО, ВЗ, ЄСВ	Щокварталу протягом 40 днів після завершення кварталу	Податковий розрахунок сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків - фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску	Разом з виплатою заробітної плати, яка не може відбуватись рідше двох разів на місяць згідно ст. 115 КЗпП. За першу половину місяця з 16 по 22 число, а за другу — з 1 по 7 число наступного місяця

Звітність з ПДФО та ВЗ

Відповідно до п. 176.2 ст. 176 ПКУ податковий агент зобов'язаний щокварталу подавати податковий розрахунок суми доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податку, а також суми утриманого з них податку. Цей звіт підприємства і підприємці подають тільки в разі нарахування і виплат фізичним особам, перебуванні у трудових відносинах без виплат (декрет)

Порядок заповнення та подання звіту з ПДФО визначено Наказом Міністерства фінансів України **Про внесення змін до наказу Міністерства фінансів України від 13 січня 2015 року № 415.12.2020 № 773**. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1304-20#Text

Податковий розрахунок подається окремо за кожний квартал (податковий період) протягом 40 календарних днів, наступних за останнім календарним днем звітного кварталу. Він містить нарахування заробітної плати помісячно. Податковий розрахунок може мати такі типи: «звітний», «звітний новий», «уточнюючий» та «довідковий».

«Звітний» - за поточний період

«Звітний новий» - за поточний період, якщо вже подавався звіт

«уточнюючий» - за попередні звітні періоди

«довідковий» - у разі, якщо податковий розрахунок подаватимемо з відомостями, необхідними для призначення застрахованим особам: пенсії; матеріального забезпечення, страхових виплат. довідковий Податковий розрахунок подається за наявності підстав для його подання

Податковий розрахунок має 6 додатків. Це:

додаток 1 (Д1) «Відомості про нарахування заробітної плати (доходу, грошового забезпечення) застрахованим особам)»;

Додаток 2 (Д2) «Відомості про осіб, які доглядають за дитиною до досягнення нею трирічного віку та відповідно до закону отримують допомогу по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку та/або у разі народження дитини, усиновленні дитини, та осіб із числа непрацюючих працездатних батьків, усиновителів, опікунів, піклувальників, прийомних батьків, батьків-вихователів, які фактично здійснюють догляд за дитиною з інвалідністю, дитиною, хворою на тяжке перинатальне ураження нервової системи, тяжку вроджену ваду розвитку, рідкісне орфанне захворювання, онкологічне, онкогематологічне захворювання, дитячий церебральний параліч, тяжкий психічний розлад, цукровий діабет I типу (інсулінозалежний), гостре або хронічне захворювання нирок IV ступеня, за дитиною, яка отримала тяжку травму, потребує трансплантації органа, потребує паліативної допомоги, якій не встановлено інвалідність, а також непрацюючих працездатних осіб, які здійснюють догляд за особою з інвалідністю I групи або за особою похилого віку, яка за висновком

медичного закладу потребує постійного стороннього догляду або досягла 80-річного віку, якщо такі непрацюючі працездатні особи отримують допомогу, надбавку або компенсацію відповідно до законодавства, та нарахування сум єдиного внеску за патронатних вихователів, батьків-вихователів дитячих будинків сімейного типу, прийомних батьків, якщо вони отримують грошове забезпечення відповідно до законодавства»Додаток 3 до Розрахунку «Відомості про осіб, які проходять строкову військову службу»

Додаток 3 «Відомості про осіб, які проходять строкову військову службу»

Додаток 4 «Відомості про суми нарахованого доходу, утриманого та сплаченого податку на доходи фізичних осіб та військового збору»;

Додаток 5 (Д5) «Відомості про трудові відносини та період проходження військової служби»;

Додаток 6 (Д6) «Відомості про наявність підстав для обліку стажу окремим категоріям осіб відповідно до законодавства».

Таблична частина звіту складається з трьох розділів. Дані в рядках розділу І Податкового розрахунку формуються на підставі даних додатка 1 до нього.

Додаток 1 (Д1) до Податкового розрахунку формується за кожен місяць звітного кварталу. Тобто Податковий розрахунок за 1 квартал міститиме Д1 за січень, Д1 за лютий та Д1 за березень.

Додаток 4 відображає ПДФО і ВЗ

Додаток 5 (Д5) до Податкового розрахунку формується, якщо протягом звітного кварталу відбулися такі події: із застрахованою особою був укладений або розірваний трудовий договір або цивільно-правовий договір на виконання робіт (надання послуг); застрахованій особі надана або в неї закінчилася відпустка у зв'язку з вагітністю та пологами, відпустка для догляду за дитиною до 3 років або відпустка для догляду за дитиною від 3 до 6 років; працівник був переведений на іншу посаду (роботу) в того ж роботодавця.

Додаток 6 (Д6) до Податкового розрахунку формуватимуть страхувальники, що мають робочі місця, робота на яких зараховується в спеціальний стаж.

Послідовність складання звіту з (загальний алгоритм) наведено на рис.3.2.

Звіт передбачає використання цілої низки кодів. До Додатку 4 наведено в табл.3.5.

Рис. 3.2 - Послідовність заповнення Розрахунку

Таблиця 3.5

Основні ознаки доходу фізичної особи згідно довідника

Код ознаки	Назва ознаки
1	2
101	Доходи у вигляді заробітної плати, нараховані (виплачені) платнику податку відповідно до умов трудового договору (контракту), крім доходів, зазначених в абзаці третьому пункту 4 підрозділу 1 розділу XX Кодексу (підпункт 164.2.1 пункту 164.2 статті 164 розділу IV Кодексу)
102	Суми винагород та інших виплат, нарахованих (виплачених) платнику податку відповідно до умов цивільно-правового договору, крім доходів, зазначених в абзаці третьому пункту 4 підрозділу 1 розділу XX Кодексу (підпункт 164.2.2 пункту 164.2 статті 164 розділу IV Кодексу)
109	Дохід у вигляді дивідендів (крім дивідендів, визначених у підпункті 165.1.18 пункту 165.1 статті 165 розділу IV Кодексу) (підпункт 164.2.8 пункту 164.2 статті 164 розділу IV Кодексу)
110	Дохід у вигляді процентів (крім процентів, визначених у підпунктах 165.1.2 та 165.1.41 пункту 165.1 статті 165 розділу IV Кодексу) (підпункт 164.2.8 пункту 164.2 статті 164 розділу IV Кодексу)
118	Сума надміру витрачених коштів, отриманих платником податку на відрядження або під звіт та не повернутих у встановлені законодавством строки, розмір якої обчислюється відповідно до пункту 170.9 статті 170 розділу IV Кодексу (підпункт 164.2.11 пункту 164.2 статті 164 розділу IV Кодексу)
126	Дохід, отриманий платником податку як додаткове благо (крім випадків, передбачених статтею 165 розділу IV Кодексу) (підпункт 164.2.17 пункту 164.2 статті 164 розділу IV Кодексу)
133	Сума єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування платника податку, що вноситься за рахунок його роботодавця у

Код ознаки	Назва ознаки
	розмірах, визначених законом (підпункт 165.1.6 пункту 165.1 статті 165 розділу IV Кодексу)
157	Дохід, виплачений самозайнятій особі (підпункт 165.1.36 пункту 165.1 статті 165 розділу IV, статей 177 та 178 розділу IV Кодексу)

До Додатку 1

«Ознака (0, 1)» відображається ознака «0», якщо рядок потрібно ввести, чи ознака «1», якщо рядок потрібно виключити.

"Код типу нарахувань" заповнюється страхувальником лише у випадках, передбачених переліком кодів типу нарахувань 1 - 12.

1 зазначається лише для осіб, які отримують заробітну плату (дохід) за виконану роботу (надані послуги).

2 - сума заробітної плати (доходу), нарахована у попередніх звітних періодах на підставі бухгалтерських та інших документів, відповідно до яких проводиться нарахування (обчислення) або які підтверджують нарахування (обчислення) заробітної плати (доходу), на яку страхувальником самостійно донараховано суму єдиного внеску;

3 - сума заробітної плати (доходу), нарахована у попередніх звітних періодах на підставі бухгалтерських та інших документів, відповідно до яких проводиться нарахування (обчислення) або які підтверджують нарахування (обчислення) заробітної плати (доходу), на яку страхувальником самостійно зменшено зайво нараховану суму єдиного внеску;

4 - сума заробітної плати (доходу), нарахована в попередніх звітних періодах на підставі бухгалтерських та інших документів, відповідно до яких проводиться нарахування (обчислення) або які підтверджують нарахування (обчислення) заробітної плати (доходу), на яку при перевірці органом Пенсійного фонду донараховано суму єдиного внеску;

5 - сума заробітної плати (доходу), нарахована у попередніх звітних періодах на підставі бухгалтерських та інших документів, відповідно до яких проводиться нарахування (обчислення) або які підтверджують нарахування (обчислення) заробітної плати (доходу), на яку при перевірці органом Пенсійного фонду зменшено зайво нараховану суму єдиного внеску.

10 - суми, нараховані за дні щорічних та додаткових відпусток, вносяться до графи "Загальна сума нарахованої заробітної плати (доходу) (усього з початку звітного місяця)" із зазначенням відповідного місяця тільки в сумі, що припадає на дні відпустки у цьому місяці, з кодом типу нарахувань 10.

Суми, що припадають на дні відпустки наступних місяців, включаються до поля наступних місяців і відображаються в окремих рядках за першим рядком з кодом типу нарахувань 10.

Якщо донараховують або зменшують суму єдиного внеску на суму заробітної плати (доходу), нарахованої в попередніх звітних періодах, органи доходів і зборів застосовують коди типу нарахувань 11, 12:

11 - сума заробітної плати (доходу), нарахована в попередніх звітних періодах на підставі бухгалтерських та інших документів, відповідно до яких проводиться нарахування (обчислення) або які підтверджують нарахування (обчислення) заробітної плати (доходу), на яку при перевірці органами доходів і зборів донараховано суму єдиного внеску;

12 - сума заробітної плати (доходу), нарахована в попередніх звітних періодах на підставі бухгалтерських та інших документів, відповідно до яких проводиться нарахування (обчислення) або які підтверджують нарахування (обчислення) заробітної плати (доходу), на яку при перевірці органами доходів і зборів зменшено зайво нараховану суму єдиного внеску.

На одну застраховану особу допускається декілька записів у таблиці 6 додатка 4

3.5. Інша звітність за найманих працівників

Повідомлення про прийняття працівника

Повідомлення про прийняття працівника на роботу подається власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом (особою) чи фізичною особою (крім повідомлення про прийняття на роботу члена виконавчого органу господарського товариства, керівника підприємства, установи, організації) до територіальних органів Державної податкової служби за місцем обліку їх як платника єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування до початку роботи працівника за укладеним трудовим договором за формою згідно з додатком до *Постанови Кабінету Міністрів України; Форма, Повідомлення* від 17.06.2015 № **413** «Про порядок повідомлення Державній податковій службі та її територіальним органам про прийняття працівника на роботу»

Звітність до **фонду соціального страхування**

Звітність до фонду соціального страхування подається в разі настання страхового випадку і наявності заборгованості зі сплати страхових коштів. Підставою для фінансування страхувальників робочими органами виконавчої дирекції Фонду або їх відділеннями є оформлена за встановленим зразком заява-розрахунок, що містить інформацію про нараховані застрахованим особам суми матеріального забезпечення та окремих виплат потерпілим на виробництві за їх видами. Форма заяви-розрахунку наведена у додатку 1 до Порядку фінансування страхувальників для надання матеріального забезпечення застрахованим особам у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та окремих виплат потерпілим на виробництві за рахунок

коштів Фонду соціального страхування України, ЗАТВЕРДЖЕНО Постановою правління Фонду соціального страхування України 19.07.2018 № 12. https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0012890-18#Text

Після проведення виплат за рахунок коштів Фонду страхувальник надсилає повідомлення про проведення виплат за формою, наведеною у додатку 2 до Порядку.

Подання звітності здійснюється через електронний кабінет ПФУ https://portal.pfu.gov.ua/.

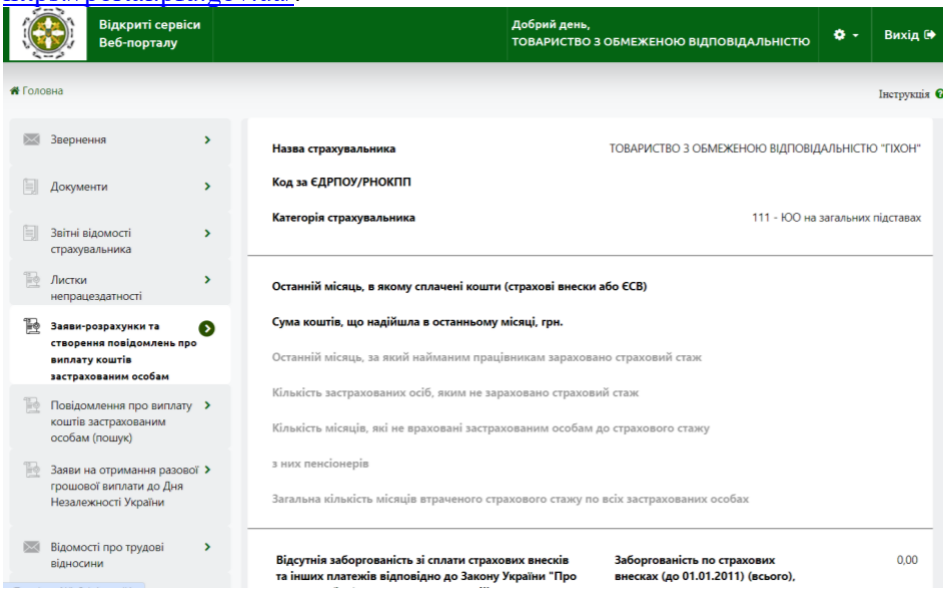

Рис – Електронний кабінет ПФУ

В оелектронному кабінеті є можливість:

1. одержати доступ до наявних даних персональної електронної облікової картки застрахованої особи та інших відомостей з реєстру застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування (анкетні дані, надана роботодавцем (страхувальником) інформація про заробітну плату (дохід, грошове забезпечення), сплачені на користь особи страхові внески, набутий страховий стаж);
2. контролювати сплату страхових внесків;
3. одержати доступ до наявних відомостей Електронної трудової книжки працівника для отримання інформації про страховий стаж працівника
4. одержати доступ до листків непрацездатності та інших даних Електронного реєстру листків непрацездатності;
5. одержувати та переглядати повідомлення від Пенсійного фонду України.

6. Подавати заяви-розрахунку та повідомлення про виплату коштів

Звітність до Державної служби зайнятості

Основними формами, що подаються у Служби зайнятості є:

Інформація про заплановане масове вивільнення працівників …(ф. № 4-ПН) (наказ Мінсоцполітики від 31.05.2013 р. № 317)

Інформація про попит на робочу силу (вакансії) (ф. № 3-ПН) (наказ Мінсоцполітики від 31.05.2013 р. № 316) (рис.3.4).

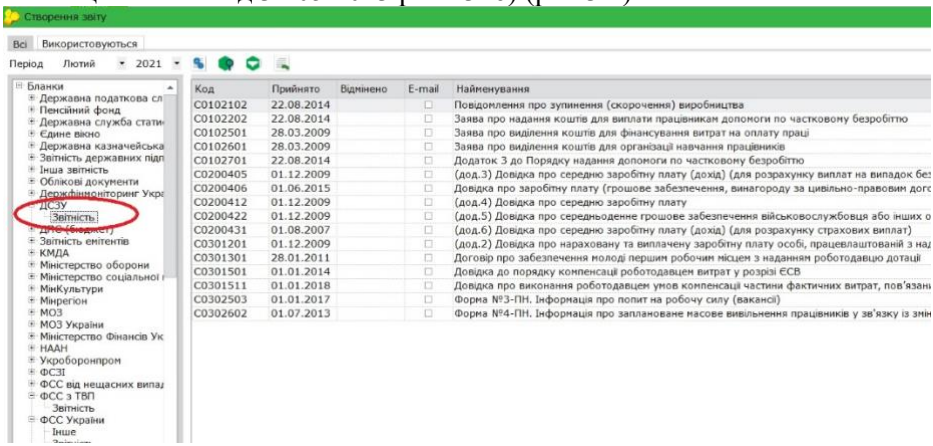

Рис.3.4. - Перелік звітів до Державної служби зайнятості в MeDoc

Згідно Порядку подання форми звітності № 3-ПН «Інформація про попит на робочу силу (вакансії)», затверджено Наказом Міністерства соціальної політики України 31.05.2013 № 316 , форма подається за наявності у роботодавця попиту на робочу силу (вакансії) не пізніше 10-ти робочих днів з дати відкриття вакансії(й). Датою відкриття вакансії є наступний день після створення робочого місця чи припинення трудових відносин з працівником, робоче місце якого стає вакантним, або дата, починаючи з якої може бути укладений трудовий договір з найманим працівником.

Згідно Порядку подання форми звітності № 4-ПН „Інформація про заплановане масове вивільнення працівників у зв'язку із змінами в організації виробництва і праці” ЗАТВЕРДЖЕНО Наказом Міністерства соціальної політики України 31.05.2013 № 317, форма звітності № 4-ПН "Інформація про заплановане масове вивільнення працівників у зв’язку із змінами в організації виробництва і праці" (далі - інформація) заповнюється підприємствами, установами та організаціями у разі запланованого масового вивільнення працівників у зв’язку із змінами в організації виробництва і праці, у тому числі ліквідацією, реорганізацією або перепрофілюванням підприємств, установ та організацій, скороченням чисельності або штату працівників підприємства, установи та організації незалежно від форми власності, виду діяльності та господарювання.

Звітність до Фонду соціального захисту інвалідів

Ст. 19 Закону України № 875 від 21.03.91 р. "Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні" для підприємств, установ, організацій, фізичних осіб, що використовують найману працю, встановлює норматив робочих місць для працевлаштування інвалідів у розмірі 4% середньооблікової чисельності штатних працівників облікового складу за рік, а якщо працює від 8 до 25 осіб, - у кількості одного робочого місця.

Для перевірки виконання цієї вимоги передбачено подання інформації в складі звітності з ЄСВ

ТЕМА 4. ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА НА ЗАГАЛЬНІЙ СИСТЕМІ ОПОДАТКУВАННЯ

4.1. Характеристика загальної системи оподаткування

4.2. Порядок формування пакету податкової звітності підприємств і підприємців

4.3. Склад пакета звітності підприємства на загальній системі оподаткування

4.4. Звітність з податку на прибуток

4.5. Звітність з ПДВ

4.6. Звітність підприємств на загальній системі пов'язана з певними видами діяльності або наявністю об'єктів оподаткування

Нормативно-правове забезпечення

1. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI
2. Про затвердження форми Податкової декларації з податку на прибуток підприємств, Наказ Мінфіну від 20.10.2015 р. № 897
3. Постанова КМУ «Деякі питання електронного адміністрування податку на додану вартість» від 16.10.2014 р. №569.
4. Порядок ведення Єдиного реєстру податкових накладних, затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2010 р. № 1246
5. Про затвердження форм та Порядку заповнення і подання податкової звітності з податку на додану вартість, наказ Міністерства фінансів України від 28 січня 2016 року № 21

4.1. Характеристика загальної системи оподаткування

На даний момент податкова система України передбачає дві форми оподаткування – загальну і спрощену. Як юридичні особи, так і фізичні особи-підприємці мають право обрати для себе одну з них.

Юридичні особи і фізичні особи-підприємці на загальній системі оподаткування мають право займатися будь-яким видом діяльності, не

забороненим законодавством, мати необмежену суму доходу і кількість найнятих робітників.

Загальна система оподаткування передбачає сплату усіх видів податків і зборів, передбачених податковим законодавством України, залежно від наявності певних об'єктів оподаткування. З моменту реєстрації всі підприємства і підприємці вважаються такими, що перебувають на загальній системі, якщо вони не подадуть заяву на перехід на іншу систему.

Податковий кодекс України встановлює наступний перелік податків і зборів для підприємств на загальній системі (табл. 4.1), тільки частина з яких обов'язкова. До цих податків додаються податки за найманих працівників із теми 3.

Таблиця 4.1

Перелік податків підприємства на загальній системі

Перелік податків	Хто подає звітність
До загальнодержавних податків	
податок на прибуток підприємств;	Всі
податок на додану вартість;	З оборотом більше 1 млн.грн
акцизний податок;	В разі виробництва або реалізації підакцизних товарів
екологічний податок;	В разі здійснення викидів або скидів
рентна плата;	В разі використання природних ресурсів
мито	У випадках розмитнення
До місцевих податків	
податок на майно	В разі наявності дорогих авто, нерухомості, землі
До місцевих зборів	
збір за місця для паркування транспортних засобі	Якщо займається наданням послуг парковки
туристичний збір	Якщо займається наданням послуг поселення

Місцеві ради установлюють ставки єдиного податку та податку на майно (в частині транспортного податку та плати за землю). Окрім того, вони вирішують питання щодо встановлення податку на майно (в частині податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки) та встановлення збору за місця для паркування транспортних засобів, туристичного збору.

Для того, щоб перейти на загальну систему оподаткування із спрощеної, треба не пізніше 10 календарних днів до початку кварталу подати до податкової служби заяву про відмову від єдиного податку. Перехід буде здійснено з нового кварталу.

Всі, хто вибирає для своєї діяльності загальну систему оподаткування, отримує деякі переваги в роботі:

– Немає обмежень по виду діяльності, можна вибирати будь-який вид діяльності, який не заборонено чинним законодавством.

– Немає обмежень за сумою доходу.
– Немає обмежень по кількості найманих співробітників.

Однак юридичні особи, які обрали для себе загальну систему оподаткування, сплачують понад 10 різних податків і зборів, що відповідно тягне за собою необхідність складання звітності і ведення обліку для розрахунку всіх цих податків і платежів. Тому основними недоліками загальної системи є:

- додаткові витрати на ведення обліку і складання звітності (без не обійтися);

- суттєве податкове навантаження, якщо вид діяльності не передбачає понесення значних витрат, адже об'єктом оподаткування є прибуток;

4.2. Порядок формування пакету податкової звітності підприємств і підприємців

Як знати, яку звітність має подавати те чи інше підприємство або підприємець? Це питання завжди лякає юних фахівців. Для вирішення цього завдання необхідно виконати п'ять кроків, перелік яких наведено на рис.3.1. За кордоном спеціальні сервіси допомагають це визначити автоматично.

КРОК 1. Взнати, облік ведеться як у юридичної особи чи як у підприємця?

- Для юридичної особи (фірми) та підприємця встановлено різні форми звітності та податки.

КРОК 2. На якій системі оподаткування працює юридична особа чи підприємець?

- Існує загальна і спрощена система оподаткування. На загальній - один набір податків, на спрощеній - трохи інший, відповідно різні податкові декларації

КРОК 3. За кодом ЄДРПОУ на сайті Державної служби статистики визначити перелік статистичної звітності, яку має подавати підприємство

- http://rsp.ukrstat.gov.ua - ресурс "Пошук за кодом ЄДРПОУ" виводить список звітів, які необхідно подавати в статистику.

КРОК 4. Чи є наймані працівники на підприємстві?

- Звітність по найманим працівникам подається при наявності таких, порядок її подання не залежить від того, чи це підприємець, чи юридична особа.

КРОК 5. Які обєкти оподатування є на підприємстві чи у підприємця?

- Це стосується податку на майно (земля, будівлі, автомобілі і т.д.), по якому теж слід складати і подавати податкову звітність

Рис.3.1 – Алгоритм визначення переліку звітів, що подає господарюючий суб'єкт

Законодавство України дозволяє організувати підприємницьку діяльність в залежності від обраної податкової системи та діяльності в якості підприємця чи юридичної особи за одним з наступних варіантів (табл.3.1, 3.2).

Таблиця 3.1

Види організації бізнесу для підприємця

Спрощена система оподаткування					Загальна система оподаткування	
1 група	2 група	3 група		4 група	Без ПДВ	З ПДВ
		З ПДВ	Без ПДВ			
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**
Обмеження обсягів, видів діяльності та кількості працівників				с/г	Обмеження обсягу	Немає обмежень

Таблиця 3.2

Види організації бізнесу для юридичної особи

Спрощена система оподаткування			Загальна система оподаткування	
3 група		4 група	Без ПДВ	З ПДВ
З ПДВ	Без ПДВ			
8	9	10	11	12
Обмеження обсягів, видів діяльності та кількості працівників		с/г	Обмеження обсягу	Немає обмежень

Відповідно існує 12 варіантів складу пакета податкової звітності для господарюючого суб'єкта, хоча в кожному з «пакетів» податки повторюються.

Для мінімізації податкових платежів та чіткої організації облікової роботи необхідно прорахувати діяльність бізнесу із застосуванням всіх можливих систем оподаткування як для фірми, так і для підприємця. Найефективнішою буде та, яка забезпечить мінімальне податкове навантаження при найменших ризиках.

Для вибору податкової системи слід чітко визначитись з обмеженнями законодавства:

- Для платників єдиного податку існують заборонені види діяльності
- Для платників єдиного податку 1 і 2 груп існують дозволені види діяльності
- Для певних видів діяльності вимагається наявність ліцензії та касового апарата
- ФОП ризикують всім своїм майном при здійсненні господарської діяльності і .т.д.

Щоб визначити перелік всієї звітності, що необхідно подавати, слід:

1) Скласти перелік податків, які сплачує підприємство (залежить від системи оподаткування, видів діяльності і наявності об'єктів оподаткування – будівлі, машини)

2) На сайті держкомстату за кодом отримати перелік статистичної звітності

3) До Фондів соціального страхування звітність подається лише в результат використання коштів фонду

4) Будь-які зміни в реєстраційних даних чи об'єктах оподаткування, наявність пільг з податків зумовлюють необхідність повідомлення про це податкової у вигляді звітності

4.3. Склад пакета звітності підприємства на загальній системі оподаткування

Юридичні особи на загальній системі оподаткування звітуються з податків і платежів, а також подають іншу звітність (табл. 4.2.)

Таблиця 4.2

Перелік звітів юридичної особи на загальній системі оподаткування

Вид звіту	Коли подається	Періодичність	Назва форми
ПДФО, військовий збір	При нарахуванні чи виплаті доходів фізичним особам	Щокварталу	Розрахунок
ЄСВ	При нарахуванні зарплати найманим працівникам	Щокварталу	Розрахунок
Податок на прибуток	Завжди	Щороку або поквартально	Декларація з податку на прибуток
ПДВ	Реєстрація платником ПДВ	Щомісяця	Декларація з ПДВ
Акцизний податок	Виробництво і торгівля підакцизними товарами	Щомісяця	Декларація з акцизного податку
Рентна плата	Використання природних ресурсів	Щокварталу	Розрахунок рентної плати
Мито	Ввезення товарів	В разі наявності операцій	Вантажно-митна декларація
Екологічний податок	Здійснення викидів забруднюючих речовин	Щокварталу	Декларація з екологічного податку

Вид звіту	Коли подається	Періодичність	Назва форми
Податок на майно	Наявність транспортних засобів, землі, нерухомості	Щороку	Декларація з земельного податку, податку з нерухомості, податку з транспортних засобів
Туристичний збір	Надання послуг з проживання	Щокварталу	Розрахунок туристичного збору
Збір за місця для паркування транспортних засобів	Надання послуг з паркування	Щокварталу	Розрахунок збору за місця для паркування транспортних засобів
Звіт про контрольовані операції	Наявність контрольованих операцій	Щороку	Звіт про контрольовані операції
Повідомлення про прийняття працівника на роботу	Прийняття нового працівника	До прийняття працівника на роботу	Повідомлення
Звітність до Фонду соціального страхування	Використання коштів фонду	В разі настання певних ситуацій, по коштах щокварталу	Розрахунки, Звіти
Звіт 20-ОПП, 1-ОПП	Зміна реєстраційних даних	При зміні реєстраційних даних	
Статистична звітність	Згідно встановлених форм	Щомісячна, щоквартальна, річна	Звіти
Фінансова звітність	Згідно встановлених форм	щоквартальна	Звіт про фінансовий стан і т.д.
Мінімальне податкове зобов'язання	Наявність земельної діяльнки	Щороку	У складі річної декларації

4.4. Звітність з податку на прибуток

Податок на прибуток – основний податок підприємств на загальній системі

Згідно розділу ІІІ ПКУ «Податок на прибуток підприємств»: ***об'єктом оподаткування*** є прибуток із джерелом походження з України та за її межами, який визначається шляхом коригування (збільшення або зменшення)

фінансового результату до оподаткування (прибутку або збитку), визначеного у фінансовій звітності підприємства відповідно НП(С)БО або МСФЗ, на різниці, які виникають відповідно до положень цього розділу.

ПП= (Прибуток ± Податкові різниці)х18%

За п. 151.1 ПКУ, основна ставка податку становить ***18%***.

Для платників податку, у яких річний дохід від будь-якої діяльності (за вирахуванням непрямих податків), визначений за правилами бухобліку за останній річний звітний (податковий) період не перевищує ***40 млн грн***, об'єкт оподаткування може визначатися без коригування фінансового результату до оподаткування на усі різниці. Рішення про незастосування коригувань фінансового результату можна прийняти лише один раз. Про це слід зазначити у податковій звітності з цього податку, що подається за перший рік.

Оподатковуваний прибуток визначається за даними бухгалтерського обліку, який підприємства ведуть або за національними, або за міжнародними стандартами бухобліку. За відправну точку береться фінансовий результат до оподаткування, який відображається в рядку ***2290 (прибуток) або рядку 2295 (збиток) Звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід).*** При цьому така сума фінансового результату підлягає певним корегуванням, які збільшуватимуть і зменшуватимуть цю суму. Перелік податкових різниць наведено в статтях 138-140 ПКУ.

Форма декларації затверджена Наказом Мінфіну від 20.10.2015 р. № 897

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1415-15

Затверджених правил заповнення декларації немає. Деякі підказки наведено у виносках самої декларації. Певні нюанси щодо дивідендів та інших операцій розкрито окремо в листах податкової.

Декларацію заповнюють наростаючим підсумком з початку року у гривнях без копійок з округленням за загальновстановленими правилами (це передбачає сама форма звітності) і обов'язково українською мовою Заповненню підлягають усі рядки декларації та її додатків. Додатки до окремих рядків декларації, не заповнені через відсутність операцій (показників), не подають . Додатком до Декларації є фінансова звітність підприємства

Строки подання декларації- щокварталу, якщо річний дохід виявиться більше 40 млн грн.; щороку, якщо річний дохід менше 40 млн грн

Детальні рекомендації по складанню декларації наведено за посиланням https://interbuh.com.ua/ru/documents/ib/8180/90630

Сплата податку – 10 днів після подання декларації

4.5. Звітність з ПДВ

Реєстрації платником ПДВ передбачена як добровільна, так і обов'язкова. Обов'язкова реєстрація, передбачена у випадку, якщо обсяг оподатковуваних операцій за останні 12 календарних місяців перевищив ***1 млн грн.***

ПДВ, яка підлягає перерахуванню в бюджет визначається як різниця суми податкового зобов'язання і суми податкового кредиту.

ПДВ=ПЗ-ПК

Якщо різниця додатня – ПДВ до сплати, якщо від'ємна – до відшкодування, тобто підприємство отримає кошти з бюджету.

Податкове зобов'язання (ПЗ) виникає при реалізації і складає 1/6 ціни реалізованого товару або послуг з ПДВ (або ціна без ПДВ множиться на 20%).

Для визначення того, що є об'єктом оподаткування ПДВ необхідно знати базу оподаткування та місце постачання

База оподаткування ПДВ операцій з постачання товарів/послуг визначається виходячи з їх договірної вартості з урахуванням загальнодержавних податків та зборів з врахуванням особливостей:

1) операцій з постачання товарів/послуг не може бути нижче ціни придбання таких товарів/послуг;

2) операцій з постачання необоротних активів не може бути нижче балансової (залишкової) вартості за даними бухгалтерському обліку, що склалася станом на початок звітного (податкового) періоду, протягом якого здійснюються такі операції (у разі відсутності обліку необоротних активів - виходячи із звичайної ціни).

Місце постачання має значення при визначенні об'кта опоадткування. Наприклад, якщо ми надаємо послуги, то місцем

Детальніше базу оподаткування і місце постачання розписані в статтях 185-186 ПКУ

Ставка ПДВ ***20%***, 0%, 7% і без ПДВ

В Україні застосовується ***електронна системи адміністрування ПДВ***. Всі платники ПДВ мають електронний «ПДВ» рахунок і складають звітність тільки в електронній формі. Це передбачає постанова КМУ «Деякі питання електронного адміністрування податку на додану вартість» від 16.10.2014 р. №569. Нею затверджений і Порядок електронного адміністрування податку на додану вартість.

Документом для розрахунку ПЗ з ПДВ є податкова накладна, яку виписують при виникненні податкових зобов'язань. Порядок складання податкової накладної https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0137-16

Податкову накладну виписують за правилом першої події. Тобто, платник податку повинен виписати податкову накладну у день виникнення податкового зобов'язання: отримання передоплати або реалізації (є і винятки,

наприклад , експорт). Податкова накладна підлягає реєстрації в єдиному державному реєстрі податкових накладних згідно Порядку ведення Єдиного реєстру податкових накладних, затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2010 р. № 1246 https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1246-2010-п

Зареєструвати податкову накладну не вдасться, якщо сума податкового зобов'язання за накладною перевищить суму, розраховану за формулою, прописаною в п. 200^1.3 ПКУ:

∑Накл = ∑НаклОтр + ∑Митн + ∑ПопРах + ΣОвердрафт - ∑НаклВид - ∑Відшкод - ∑Перевищ, де

∑НаклОтр - загальна сума податку за отриманими платником податковими накладними, зареєстрованими в Єдиному реєстрі податкових накладних;

∑Митн - загальна сума податку, сплаченого платником при ввезенні товарів на митну територію України;

∑ПопРах - загальна сума поповнення електронного рахунку ПДВ;

∑НаклВид - загальна сума податку за виданими платником податковими накладними;

∑Відшкод - загальна сума податку, заявлена платником до бюджетного відшкодування;

∑Перевищ - загальна сума перевищення податкових зобов'язань у деклараціях над сумою податку, що міститься в складених таким платником податкових накладних.

ΣОвердрафт – сума середньомісячного розміру сум податку, які за останні 12 звітних (податкових) місяців були задекларовані платником до сплати до бюджету.

Для того, щоб визначити суму, на яку можна зареєструвати податкову накладну, подаються запити до Єдиного державного реєстру податкових накладних за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення в електронному вигляді

Реєстрація податкових накладних повинна здійснюватися з урахуванням граничних строків:

- для податкових накладнихх, складених з 1 по 15 календарний день (включно) календарного місяця, – до останнього дня (включно) календарного місяця, в якому вони складені;

- для податкових накладних складених з 16 по останній календарний день (включно) календарного місяця, – до 15 календарного дня (включно) календарного місяця, наступного за місяцем, в якому вони складені;

Податковий кредит виникає при придбанні і складає 1/6 ціни придбаного товару/ послуг з ПДВ (або ціна без ПДВ множиться на 20%).

Податковий кредит отримується від постачальників, які виписують податкові накладні на ім'я підприємства. Для отримання податкових накладних від постачальника подаються запити до Єдиного державного реєстру податкових накладних.

Порядок обліку ПДВ наведено на рис. 4.2

Рис. 4.2 – Порядок обліку ПДВ

Для виправлення помилок в податковій накладній складається ***розрахунок коригування***.

Період подання декларації з ПДВ - місяць до 20 числа місяця наступного за звітним.

Форма декларації з ПДВ затверджена наказом Міністерства фінансів України від 28 січня 2016 року № 21. Цим же наказом затверджено Порядок заповнення і подання податкової звітності з податку на додану вартість. http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0159-16

Декларація подається платником за звітний період незалежно від того, чи провадив такий платник податку господарську діяльність у звітному періоді

Сплата податку – 10 днів після подання декларації

4.6. Звітність підприємств на загальній системі пов'язана з певними видами діяльності або наявністю об'єктів оподаткування

Акцизний податок

Це непрямий податок на споживання окремих видів товарів, що включається в їх ціну. Перелік підакцизних товарів чітко визначений Податковим кодексом України. Зокрема до них відносяться (стаття 215.1 ПКУ):

спирт етиловий та інші спиртові дистиляти, алкогольні напої, пиво;

тютюнові вироби, тютюн та промислові замінники тютюну;

пальне;

автомобілі легкові, кузови до них, причепи та напівпричепи, мотоцикли, транспортні засоби, призначені для перевезення 10 осіб і більше, транспортні засоби для перевезення вантажів;

електрична енергія

Реєстрація платників акцизного податку здійснюється на підставі відомостей про видачу такому суб'єкту ***ліцензії.***

В ПКУ чітко прописаний порядок визначення дати виникнення податкових зобов'язань щодо сплати акцизного податку в залежності від виду операцій, що здійснюються з підакцизними товарами.

Строки сплати податкових зобов'язань відображено у ст. 222 ПКУ.

1) для виробників підакцизних товарів на митній території України - протягом 10 календарних днів, що настають за останнім днем граничного строку для подання податкової декларації за місяць;

2) для алкогольних напоїв, при виробництві яких використовується спирт етиловий неденатурований, - при придбанні марок акцизного податку;

3) для власників продукції, виробленої з давальницької сировини, - не пізніше дати відвантаження готової продукції;

4) для імпортованих підакцизних товарів (крім маркованої продукції) - до або в день подання митної декларації;

5) для імпортерів маркованої підакцизної продукції - при придбанні марок акцизного податку з доплатою (у разі потреби) на день подання митної декларації.

Платник податку при реалізації пального зобов'язаний скласти в електронній формі ***акцизну накладну*** за кожним кодом товарної підкатегорії згідно з УКТ ЗЕД реалізованого пального та зареєструвати в Єдиному реєстрі акцизних накладних з дотриманням умови щодо реєстрації у порядку, визначеному законодавством, електронного підпису уповноваженої платником особи.

Платник податку зобов'язаний скласти акцизну накладну на обсяги пального втраченого, як в межах, так і понад встановлені норми втрат, зіпсованого, знищеного, включаючи випадки внаслідок аварії, пожежі, повені, інших форс-мажорних обставин чи з іншої причини, пов'язаної з

природним результатом, а також внаслідок випаровування в процесі виробництва, обробки, переробки, зберігання чи транспортування такого пального.

Акцизна накладна складається платником податку у день реалізації пального при кожній повній або частковій операції з реалізації пального.

Реєстрація акцизних накладних та/або розрахунків коригування у Єдиному реєстрі акцизних накладних здійснюється не пізніше п'ятнадцяти календарних днів, наступних за датою їх складання.

Платник податку має право зареєструвати акцизну накладну та/або розрахунок коригування в Єдиному реєстрі акцизних накладних, в якій загальний обсяг реалізованого пального не перевищує обсяг, обчислений за формулою.

ΣАНакл = ΣАНаклОтр + ΣАМитн + ΣЗаявкиПоповн - ΣКоригЗаявкиПопов– ΣНаклВид - ΣВтрат, де

ΣАНаклОтр – загальний обсяг пального за отриманими платником податку акцизними накладними, зареєстрованими в Єдиному реєстрі акцизних накладних, та розрахунками коригування до них таких акцизних накладних, зареєстрованими в Єдиному реєстрі акцизних накладних;

ΣАМитн - загальний обсяг пального, ввезеного на митну територію України, оформленого належним чином митними деклараціями, з якого сплачено акцизний податок;

ΣЗаявкиПоповн - загальний обсяг пального за оформленими та зареєстрованими в системі електронного адміністрування реалізації пального заявками на поповнення обсягу залишку пального, із списанням з облікових карток грошових коштів сплаченого акцизного податку в бюджет, рівних сумі акцизного податку для відповідного обсягу пального;

ΣКоригЗаявкиПопов - загальний обсяг пального за оформленими та зареєстрованими в системі електронного адміністрування реалізації пального коригуваннями до заявок на поповнення обсягу залишку пального, за якими зменшується попередньо збільшений обсяг залишку пального;

ΣАНаклВид - загальний обсяг пального за виданими платником податку акцизними накладними, зареєстрованими в Єдиному реєстрі акцизних накладних, та розрахунками коригування до таких акцизних накладних, зареєстрованими в Єдиному реєстрі акцизних накладних;

ΣВтрат - загальний обсяг пального втраченого, як в межах, так і понад встановлені норми втрат, зіпсованого, знищеного, включаючи випадки внаслідок аварії, пожежі, повені, інших форс-мажорних обставин чи з іншої причини, пов'язаної з природним результатом, а також внаслідок випаровування в процесі виробництва, обробки, переробки, зберігання чи транспортування такого пального, що засвідчені відповідним актом втрати, зіпсуття чи знищення пального.

Якщо обсяг, визначений відповідно до формули, є меншим, ніж обсяг пального в акцизній накладній та/або розрахунку коригування, які платник податку повинен зареєструвати в Єдиному реєстрі акцизних накладних, то платник податку зобов'язаний перерахувати до бюджету суму коштів у розмірі акцизного податку за відповідний обсяг реалізованого пального,

Облік обсягів пального в системі електронного адміністрування реалізації пального ведеться за кожним кодом товарної підкатегорії згідно з УКТ ЗЕД.

Одиницею обліку обсягів пального в системі електронного адміністрування реалізації пального є літри приведені до температури 15°С. При цьому відпущені літри через паливороздавальні колонки на автомобільних заправних станціях (комплексах), автомобільних газових заправних станціях для цілей цього розділу вважаються як літри, приведені до температури 15°С. Така одиниця обліку повинна використовуватись в первинних бухгалтерських документах, акцизних накладних/розрахунках коригування до акцизних накладних, декларації з акцизного податку.

Форма звіту з акцизного податку затверджена Порядком заповнення та подання декларації акцизного податку, затверджено Наказом Міністерства фінансів України 23 січня 2015 року N 14. http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0105-15

Що стосується декларації з акцизного податку, то відповідно до ст. 223 ПКУ платники податку з підакцизних товарів, вироблених на митній території України, та імпортери алкогольних напоїв та тютюнових виробів мають подавати її **щомісяця не пізніше 20 числа** наступного періоду.

Сплата податку – 10 днів після подання декларації

Рентна плата

Рентна плата складається з:

-рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин;

- рентної плати за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин;

- рентної плати за користування радіочастотним ресурсом України;

- рентної плати за спеціальне використання води;

- рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів;

- рентної плати за транспортування нафти і нафтопродуктів магістральними нафтопроводами та нафтопродуктопроводами, транзитне транспортування трубопроводами природного газу та аміаку територією України.

Ставки рентної плати за спеціальне використання води встановлюються статею 255 ПКУ. Платники рентної плати самостійно обчислюють суму податкових зобов’язань з рентної плати відповідно до норм п. 254.3 ст. 254

Рентна плата включає в себе декілька складових, звітність за якими подають залежно від виду платежу. Зокрема:

–з рентної плати за користування надрами для видобутку корисних копалин звітують за місцезнаходженням ділянки надр, з якої видобуто корисні копалини, — якщо ділянка розташована на території України. А якщо ділянка знаходиться на континентальному шельфі (у виключній (морській) економічній зоні України), то звіт подають за місцем обліку платника рентної плати;

— з рентної плати за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобутком корисних копалин, — за місцезнаходженням ділянки надр;

–з рентної плати за користування радіочастотним ресурсом України — за місцем податкової реєстрації;

–з рентної плати за спеціальне використання води — за місцем податкової реєстрації;

–з рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів — за місцезнаходженням лісової ділянки;

–з рентної плати за транспортування нафти й нафтопродуктів магістральними нафтопроводами й нафтопродуктопроводами, транзитне транспортування трубопроводами природного газу й аміаку територією України — за місцем податкової реєстрації платника.

Звітний період для рентної плати — календарний квартал, звітність необхідно подати протягом 40 календарних днів, наступних за останнім календарним днем звітного кварталу.

Використовуються окремі декларації для кожного виду рентної плати згідно наказу Мінфіну від 17.08.2015 р. № 719 «Про затвердження форми Податкової декларації з рентної плати» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1051-15

Термін сплати – 10 днів після граничного терміну подання звітності

Мито. Вивізне (експортне) мито нараховується на товари та інші предмети при їх вивезенні за межі митної території України згідно наступних законів України: 1. Ввізне мито встановлюється на товари, що ввозяться на митну територію України.

Встановлення нових та зміна діючих ставок ввізного мита, визначених Митним тарифом України, здійснюються Верховною Радою України шляхом прийняття законів України.

Екологічний податок

Платниками цього податку є суб’єкти господарювання, під час провадження діяльності яких на території України здійснюються:

- викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення;

- скиди забруднюючих речовин безпосередньо у водні об’єкти;

- розміщення відходів у спеціально відведених для цього місцях чи на об'єктах, крім розміщення окремих видів відходів як вторинної сировини;

- утворення радіоактивних відходів (включаючи вже накопичені);

- тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад установлений особливими умовами ліцензії строк.

Платниками податку також є суб'єкти господарювання, які здійснюють викиди забруднюючих речовин в атмосферу пересувними джерелами забруднення у разі використання ними палива.

Податок за викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин пересувними джерелами забруднення у разі використання палива, утримується і сплачується до бюджету податковими агентами під час реалізації такого палива.

Податковими агентами визначено суб'єктів господарювання, які:

- здійснюють оптову торгівлю паливом;

- здійснюють роздрібну торгівлю паливом (крім тих, які реалізують паливо, придбане у суб'єктів господарювання – оптових постачальників).

Об'єктом та базою оподаткування екологічним податком є:

- обсяги та види забруднюючих речовин, які викидаються в атмосферне повітря стаціонарними джерелами;

- обсяги та види забруднюючих речовин, які скидаються безпосередньо у водні об'єкти;

- обсяги та види (класи) відходів, що розміщуються у спеціально відведених для цього місцях чи на об'єктах протягом звітного кварталу, крім обсягів та видів (класів) окремих відходів як вторинної сировини, що розміщуються на власних територіях (об'єктах) суб'єктів господарювання, які мають ліцензію на збирання і заготівлю окремих видів відходів як вторинної сировини і провадять статутну діяльність із збирання і заготівлі таких відходів;

- обсяги та види палива, реалізованого податковими агентами;

- обсяги та категорія радіоактивних відходів, що утворюються внаслідок діяльності суб'єктів господарювання та/або тимчасово зберігаються їх виробниками понад установлений особливими умовами ліцензії строк;

Ставки податку за викиди та скиди забруднюючих речовин а також за розміщення відходів встановлено ***у гривнях за 1 тону*** забруднюючої речовини.

Ставки податку за викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин пересувними джерелами забруднення у разі використання палива встановлено у ***гривнях за тону*** реалізованого пального.

Ставки податку за розміщення окремих видів надзвичайно небезпечних відходів встановлено ***у гривнях за одиницю***, а саме: обладнання

та приладів, що містять ртуть, елементи з іонізуючим випромінюванням;- люмінесцентних ламп.

Суми податку обчислюються платниками податку та податковими агентами самостійно ***щокварталу***. Базовий податковий (звітний) період дорівнює календарному кварталу.

Платники податку та податкові агенти складають податкові декларації за встановленою формою та подають їх протягом 40 календарних днів, що настають за останнім календарним днем податкового (звітного) кварталу, до органів державної податкової служби та сплачують податок протягом 10 календарних днів, що настають за останнім днем граничного строку подання податкової декларації.

Платників екологічного податку визначено ст. 240 Податкового кодексу (розділ VIII "Екологічний податок").

Форма декларації з екологічного податку затверджена Наказом Мінфіну від 17.08.2015 р. № 715 «Про затвердження форми Податкової декларації екологічного податку» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1052-15

Період подання звітності - календарний квартал, звітність необхідно подати протягом 40 календарних днів, наступних за останнім календарним днем звітного кварталу

Термін сплати – 10 днів після граничного терміну подання звітності

Податок на майно

Податок на майно складається з:

податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки;

транспортного податку;

плати за землю.

Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки

Об'єктом оподаткування є об'єкт житлової та нежитлової нерухомості, в тому числі його частка.

База оподаткування

Базою оподаткування є загальна площа об'єкта житлової та нежитлової нерухомості, в тому числі його часток.

Ставки податку для об'єктів житлової та/або нежитлової нерухомості, що перебувають у власності юридичних осіб, встановлюються за рішенням сільської, селищної або міської ради в залежності від місця розташування (зональності) та типів таких об'єктів нерухомості у розмірі, що не перевищує ***2 відсотків розміру мінімальної заробітної плати***, встановленої законом на 1 січня звітного (податкового) року, за 1 кв. метр бази оподаткування.

Юридичні особи самостійно обчислюють суму податку станом на 1 січня звітного року і до ***20 лютого*** цього ж року подають контролюючому органу за місцезнаходженням об'єкта/об'єктів оподаткування декларацію, з розбивкою річної суми рівними частками поквартально.

Щодо новоствореного (нововведеного) об'єкта житлової та/або нежитлової нерухомості декларація юридичною особою - платником подається протягом 30 календарних днів з дня виникнення права власності на такий об'єкт, а податок сплачується починаючи з місяця, в якому виникло право власності на такий об'єкт.

У разі переходу права власності на об'єкт оподаткування від одного власника до іншого протягом календарного року податок обчислюється для попереднього власника за період з 1 січня цього року до початку того місяця, в якому він втратив право власності на зазначений об'єкт оподаткування, а для нового власника - починаючи з місяця, в якому виникло право власності. Контролюючий орган надсилає податкове повідомлення-рішення новому власнику після отримання інформації про перехід права власності.

Податкове зобов'язання за звітний рік з податку сплачується юридичними особами - авансовими внесками щокварталу ***до 30 числа місяця***, що наступає за звітним кварталом, які відображаються в річній податковій декларації.

Відповідно до підпункту 265.6.1 пункту 265.6 статті 265 Податкового кодексу базовий податковий (звітний) період дорівнює календарному року.

Податкова декларація з податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки затверджена Наказом МФУ від 01.07.2014 № 735 «Про затвердження форми Податкової декларації з податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки». https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1016-14

Транспортний податок

Об'єктом оподаткування є легкові автомобілі, з року випуску яких минуло не більше 5 років (включно) та середньоринкова вартість яких становить понад 750 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року.

ставка податку - 25 000 гривень за кожен легковий автомобіль,

Юридичні особи самостійно обчислюють суму податку станом на 1 січня звітного року і до 20 лютого цього ж року подають контролюючому органу за місцем реєстрації об'єкта оподаткування ***річну декларацію***, з розбивкою річної суми рівними частками поквартально. Юридичні особи сплачують податок авансовими внесками ***щокварталу до 30 числа*** місяця, що наступає за звітним кварталом.

Щодо об'єктів оподаткування, придбаних протягом року, декларація юридичною особою - платником подається протягом місяця з дня виникнення права власності на такий об'єкт, а податок сплачується починаючи з місяця, в якому виникло право власності на такий об'єкт. У разі спливу п'ятирічного віку легкового автомобіля протягом звітного року, податок сплачується за період з 1 січня цього року до початку місяця, наступного за місяцем, в якому вік такого автомобіля досяг (досягне) 5 років

У разі незаконного заволодіння третьою особою легкового автомобіля, який відповідно до підпункту 267.2.1 пункту 267.2 цієї статті є об'єктом оподаткування, транспортний податок за такий легковий автомобіль не сплачується з місяця, наступного за місяцем, в якому мав місце факт незаконного заволодіння легкового автомобіля, якщо такий факт підтверджується відповідним документом про внесення відомостей про вчинення кримінального правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань, виданим уповноваженим державним органом.

Форма декларації з транспортного податку затверджена Наказом Мінфіну від 10.04.2015 р. №415 «Про затвердження форми Податкової декларації з транспортного податку» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0474-15

Земельний податок

Платниками податку є:

- власники земельних ділянок, земельних часток (паїв);
- землекористувачі.

Базою оподаткування є:

- нормативна грошова оцінка земельних ділянок з урахуванням коефіцієнта індексації, визначеного відповідно до порядку, встановленого цим розділом;
- площа земельних ділянок, нормативну грошову оцінку яких не проведено.

Ставка податку за земельні ділянки, нормативну грошову оцінку яких проведено, встановлюється у розмірі не більше 3 відсотків від їх нормативної грошової оцінки, а для сільськогосподарських угідь - не більше 1 відсотка від їх нормативної грошової оцінки. Ставка податку встановлюється у розмірі не більше 12 відсотків від їх нормативної грошової оцінки за земельні ділянки, які перебувають у постійному користуванні суб'єктів господарювання (крім державної та комунальної форми власності).

Податкове зобов'язання з плати за землю, визначене у податковій декларації, у тому числі за нововідведені земельні ділянки, сплачується власниками та землекористувачами земельних ділянок за місцезнаходженням земельної ділянки за податковий період, який дорівнює календарному місяцю, щомісяця протягом 30 календарних днів, що настають за останнім календарним днем податкового (звітного) місяця. Базовим податковим (звітним) періодом для плати за землю є календарний рік.

Базовий податковий (звітний) рік починається 1 січня і закінчується 31 грудня того ж року (для новостворених підприємств та організацій, а також у зв'язку із набуттям права власності та/або користування на нові земельні ділянки може бути меншим 12 місяців).

Форма звіту затверджена Наказом Міністерства доходів і зборів України від 30.12.2013 № 865 Про затвердження форми Податкової

декларації з плати за землю (земельний податок та/або орендна плата за земельні ділянки державної або комунальної власності). http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0042-11

Туристичний збір - це місцевий збір, кошти від якого зараховуються до місцевого бюджету.

Платниками збору є громадяни України, іноземці, а також особи без громадянства, які прибувають на територію адміністративно-територіальної одиниці, на якій діє рішення сільської, селищної та міської ради про встановлення туристичного збору, та отримують (споживають) послуги з тимчасового проживання (ночівлі) із зобов'язанням залишити місце перебування.

Ставка збору встановлюється у розмірі від 0,5 до 1 відсотка

Базою справляння є вартість усього періоду проживання (ночівлі), за вирахуванням податку на додану вартість

Сума туристичного збору, обчислена відповідно до податкової декларації за звітний (податковий) квартал, сплачується щоквартально, у визначений для квартального звітного (податкового) періоду строк, за місцезнаходженням податкових агентів. Базовий податковий (звітний) період дорівнює календарному кварталу.

Форма декларації затверджена наказом Мінфіну від 09.07.2015 р. № 636 Про затвердження форм податкових декларацій збору за місця для паркування транспортних засобів та туристичного збору https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0912-15

Збір за місця для паркування транспортних засобів

Платниками збору є юридичні особи, їх філії (відділення, представництва), фізичні особи - підприємці, які згідно з рішенням сільської, селищної або міської ради організовують та провадять діяльність із забезпечення паркування транспортних засобів на майданчиках для платного паркування та спеціально відведених автостоянках.

Об'єктом оподаткування є земельна ділянка, яка згідно з рішенням сільської, селищної або міської ради спеціально відведена для забезпечення паркування транспортних засобів на автомобільних дорогах загального користування, тротуарах або інших місцях, а також комунальні гаражі, стоянки, паркінги (будівлі, споруди, їх частини), які побудовані за рахунок коштів місцевого бюджету, за винятком площі земельної ділянки, яка відведена для безоплатного паркування транспортних засобів, передбачених статтею 30 Закону України "Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні".

Базою оподаткування є площа земельної ділянки, відведена для паркування, а також площа комунальних гаражів, стоянок, паркінгів (будівель, споруд, їх частин), які побудовані за рахунок коштів місцевого бюджету.

Ставки збору встановлюються за кожний день провадження діяльності із забезпечення паркування транспортних засобів у гривнях за 1 кв. метр площі земельної ділянки, відведеної для організації та провадження такої діяльності, у розмірі від 0,03 до 0,15 відсотка мінімальної заробітної плати, установленої законом на 1 січня податкового (звітного) року.

Сума збору за місця для паркування транспортних засобів, обчислена відповідно до податкової декларації за звітний (податковий) квартал, сплачується щоквартально, у визначений для квартального звітного (податкового) періоду строк, за місцезнаходженням об'єкта оподаткування.

Базовий податковий (звітний) період дорівнює календарному кварталу.

Форма декларації затверджена Наказом Мінфіну від 09.07.2015 року N 636 «Про затвердження форм податкових декларацій збору за місця для паркування транспортних засобів та туристичного збору» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0912-15

Звіт про контрольовані операції, затверджено Наказом Міністерства фінансів України 18.01.2016 № 8. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0187-16

Контрольованими операціями є господарські операції платника податків, що можуть впливати на об’єкт оподаткування податком на прибуток підприємств платника податків, а саме:

а) господарські операції, що здійснюються з пов’язаними особами - нерезидентами;

б) зовнішньоекономічні господарські операції з продажу та/або придбання товарів та/або послуг через комісіонерів-нерезидентів;

в) господарські операції, що здійснюються з нерезидентами, зареєстрованими у державах (на територіях), включених до переліку держав (територій), затвердженого Кабінетом Міністрів України (офшори);

г) господарські операції, що здійснюються з нерезидентами, які не сплачують податок на прибуток.

Господарські операції визнаються контрольованими, якщо одночасно виконуються такі умови:

річний дохід платника податків від будь-якої діяльності, визначений за правилами бухгалтерського обліку, перевищує 150 мільйонів гривень за рік;

обсяг таких господарських операцій платника податків з кожним контрагентом, визначений за правилами бухгалтерського обліку, перевищує 10 млн грн.

Звіт подається до 01 травня року, що настає за звітним.

Форма звіту і порядок його складання затверджено наказом Мінфіну України від 18.01.2016 «Про затвердження форми та Порядку складання Звіту про контрольовані операції» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0187-16

ТЕМА 5. ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМЦЯ НА ЗАГАЛЬНІЙ СИСТЕМІ ОПОДАТКУВАННЯ

5.1. Порівняння податків фізичних осіб-підприємців і юридичних осіб на загальній системі оподаткування

5.2. Перелік звітів фізичної особи на загальній системі оподаткування

5.3. Податкова звітність з ПДФО та військового збору

5.4. Податкова звітність з ЄСВ

5.5. Інша податкова звітність підприємців

Нормативно-правове забезпечення

1. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI

2. Наказ Міністерства фінансів України 13 травня 2021 року № 261 «Про затвердження типової форми, за якою здійснюється облік доходів і витрат фізичними особами - підприємцями і фізичними особами, які провадять незалежну професійну діяльність, та Порядку її ведення»

3. Наказ Міністерства фінансів України Про затвердження форми податкової декларації про майновий стан і доходи та Інструкції щодо заповнення податкової декларації про майновий стан і доходи 02 жовтня 2015 року № 859

5.1. Порівняння податків фізичних осіб-підприємців і юридичних осіб на загальній системі оподаткування

Умови для фізичних осіб, що знаходяться на загальній системі оподаткування, дещо відрізняються від юридичних осіб підприємств) (табл. 5.1)

Таблиця 5.1

Порівняльна таблиця фізичних осіб-підприємців і юридичних осіб на загальній системі оподаткування

Характеристика	Фізичні особи-підприємці	Юридичні особи
База оподаткування	Чистий дохід, що оподатковується, = дохід – витрати (підтверджені документально) Чистий дохід розраховується шляхом віднімання витрат, безпосередньо пов'язаних з отриманням доходів (виручки), які оплачені. Витрати враховуються на підставі первинних документів.	Об'єктом оподаткування є прибуток з джерелом походження з України і за її межами, що визначається шляхом зменшення суми доходів звітного періоду на собівартість реалізованих товарів, виконаних робіт, наданих послуг і суму інших витрат звітного податкового періоду за результатами фінансової звітності. Для підприємств з оборотом понад 20 млн.грн. об'єкт оподаткування повинен коригуватись на податкові різниці.

Характеристика	Фізичні особи-підприємці	Юридичні особи
Ставка оподаткування	Податок з доходів фізичних осіб – 18+ військовий збір 1,5% + ЄСВ 22% з суми, яка перевищує 1 мінімальну заробітну плату, але менша 15 мінімальних заробітних плат	Податок на прибуток підприємств – 18%.
Терміни сплати	Авансові платежі за фактичними даними книги обліку доходів і витрат: до 20 квітня, до 20 липня, до 20 жовтня. За 4 квартал сплачується за даними декларації до 19 лютого.	Платники податків діляться на групи: - з річним доходом до 20 млн. грн. сплачують податок за підсумками року, (10 днів після терміну подачі декларації) - з річним доходом понад 20 млн. грн. сплачують за підсумками квартальної декларації
Порядок розрахунку	авансові платежі розраховуються платником податку самостійно згідно з фактичними даними, зазначеними у Книзі обліку доходів і витрат, кожного календарного кварталу та сплачуються до бюджету Остаточний розрахунок податку на доходи здійснюється в річній декларації.	Згідно декларації
Звітність	Декларація про доходи надається один раз на рік, але не пізніше за дев'яте лютого наступного року. Знову створені підприємці, що перейшли із спрощеної системи, звітують за результатами роботи в першому кварталі, в якому вони почали здійснювати підприємницьку діяльність, потім – один раз на рік.	Строк подання декларації з податку на прибуток до 1 червня року, наступного за звітним (податковим) роком.
Ведення обліку	Обов'язково ведення Книги доходів і витрат	Ведення бухгалтерського обліку
Інша звітність	Тільки по додаткових податках за наявності відповідного об'єкта оподаткування	По додаткових податках за наявності відповідного об'єкта оподаткування Фінансова і статистична звітність
Єдиний соціальний внесок	Для самого підприємця розрахунок ЄСВ здійснюється у відсотках, але не від мінімальної зарплати, а від оподатковуваного доходу (який обкладається на загальній системі за ставкою 18%), в розмірі 22% від бази нарахування.	немає

Характеристика	Фізичні особи-підприємці	Юридичні особи
	Сума ЄСВ не може бути меншою за розмір мінімального страхового внеску за місяць, у якому отримано дохід (мінімальний внесок = 22% від мінімальної заробітної плати). Максимальний розмір доходу, з якого сплачується ЄСВ, становить 15 мінімальних заробітних плат	

5.2. Перелік звітів фізичної особи на загальній системі оподаткування

Для розрахунку більшості податків на загальній системі не має значення статус юридичної чи фізичної особи. Фізичні особи на загальній системі оподаткування звітуються з податків і платежів, а також подають іншу звітність, яка наведена в табл. (табл. 5.2.)

Таблиця 5.2

Перелік звітів фізичної особи на загальній системі оподаткування

Вид звіту	Коли складається	Періодичність	Назва форми
ПДФО, військовий збір	При виплаті доходів фізичним особам	Щокварталу	Розразунок
	Розрахунок оподатковуваного чистого доходу	Щороку	Декларація про майновий стан і доходи
ЄСВ	При нарахуванні зарплати найманим працівникам	Щокварталу	Розрахунок
	Нарахування ЄСВ на свої доходи	Щороку	Розрахунок ЄСВ. Додаток 5
ПДВ	Реєстрація платником ПДВ	Щомісяця	Декларація з ПДВ
Акцизний податок	Виробництво і торгівля підакцизними товарами	Щомісяця	Декларація з акцизного податку
Рентна плата	Використання природних ресурсів	Щокварталу	Розрахунок рентної плати
Мито	Ввезення товарів	В разі наявності операцій	Вантажно-митна декларація
Екологічний податок	Здійснення викидів забруднюючих речовин	Щокварталу	Декларація з екологічного податку
Податок на майно	Наявність транспортних засобів, землі, нерухомості	Щороку	Не подають, отримують розрахунки з податкової

Вид звіту	Коли складається	Періодичність	Назва форми
Туристичний збір	Надання послуг з проживання	Щокварталу	Розрахунок туристичного збору
Збір за місця для паркування транспортних засобів	Надання послуг з паркування	Щокварталу	Розрахунок збору за місця для паркування транспортних засобів
Повідомлення про прийняття працівника на роботу	Прийняття нового працівника	До прийняття працівника на роботу	Повідомлення
Звітність до ФСС	Використання коштів фонду	В разі настання певних ситуацій	Розрахунки, Звіти
Звіт 20-ОПП, 1-ОПП	Зміна реєстраційних даних	При зміні реєстраційних даних	
Мінімальне податкове зобов'язання	Наявність земельної діяльнки	Щороку	У складі річної декларації

5.3. Податкова звітність з ПДФО та військового збору

З власних доходів підприємець платить ПДФО за ставкою 18%, з суми чистого доходу, яка обчислюється як виручка мінус документально підтверджені оплачені витрати, пов'язані з отриманням доходу.

Дохід фізичної особи-підприємця - це виручка у грошовій та негрошовій формі, яку отримано на поточний рахунок або в касу.

Витрати - документально підтверджені витрати, які пов'язані з отриманим доходом

До переліку витрат, безпосередньо пов'язаних з отриманням доходів (стаття 177.4 ПКУ), належать:

витрати, до складу яких включається вартість сировини, матеріалів, товарів, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкта витрат;

витрати на оплату праці фізичних осіб;

обов'язкові виплати, а також компенсація вартості послуг, які надаються працівникам у випадках, передбачених законодавством;

суми податків, зборів, пов'язаних з проведенням господарської діяльності такої фізичної особи;

інші витрати, наприклад витрати на відрядження найманих працівників, на послуги зв'язку, реклами, плати за розрахунково-касове обслуговування, на оплату оренди, ремонт та експлуатацію майна, що використовується в господарській діяльності, на транспортування готової продукції (товарів), транспортно-експедиційні та інші послуги, пов'язані з транспортуванням

продукції (товарів), вартість придбаних послуг, прямо пов'язаних з виробництвом товарів, виконанням робіт, наданням послуг.

Не включаються до складу витрат підприємця:

витрати, не пов'язані з провадженням господарської діяльності такою фізичною особою - підприємцем;

витрати на придбання, самостійне виготовлення основних засобів та витрати на придбання нематеріальних активів, які підлягають амортизації;

витрати на придбання та утримання основних засобів,

документально не підтверджені витрати.

*П*ідприємці мають право (за власним бажанням) включати до складу витрат, пов'язаних з провадженням їх господарської діяльності, амортизаційні відрахування з відповідним веденням окремого обліку таких витрат. При цьому амортизації підлягають:

витрати на придбання основних засобів та нематеріальних активів;

витрати на самостійне виготовлення основних засобів, реконструкцію, модернізацію та інші види поліпшення основних засобів (крім поточного ремонту).

Не підлягають амортизації та повністю включаються до складу витрат звітного періоду витрати на ліквідацію основних засобів (у частині залишкової вартості).

Не підлягають амортизації такі основні засоби:

земельні ділянки;

об'єкти житлової нерухомості;

легкові автомобілі.

Розрахунок амортизації здійснюється із застосуванням прямолінійного методу нарахування амортизаці. Амортизація нараховується протягом строку корисного використання (експлуатації) об'єкта основних засобів та нематеріальних активів, самостійно установленого фізичною особою, але не менше мінімально допустимого строку корисного використання об'єкта основних засобів та нематеріальних активів (табл.5.3)

Таблиця 5.3

Групи амортизації основних засобів для підприємців на загальній системі

Групи	Мінімально допустимі строки корисного використання, років
1 - Капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом	15
2 - Будівлі, споруди, передавальні пристрої	10
3 - Машини, обладнання, тварини, багаторічні насадження та інше	5
4 - Нематеріальні активи	відповідно до правовстановлюючого документа, але не менш як два роки

Згідно Наказу Міністерства фінансів України 13 травня 2021 року № 261 «Документами, які підтверджують витрати, можуть бути, зокрема, товарно-транспортна та/або податкова накладна, платіжне доручення, фіскальний чек, акт закупки (виконаних робіт, наданих послуг) та інші розрахункові документи.» Також такими документами можуть бути видаткова накладна, акт приймання передачі, банківська виписка та інші документи, які відповідають вимогам первинних документів відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 №996-XIV.

Не можуть бути документами, які підтверджують витрати договір або рахунок-фактура.

Облік доходів і витрат може вестися в паперовому та/або електронному вигляді, у тому числі через електронний кабінет. Чистий дохід підприємця визначається на підставі даних обліку доходів і витрат. Варіантом такого обліку може бути ***книга обліку доходів та витрат***. Форма книги та порядок її ведення затверджена Наказом Міністерства фінансів України 13 травня 2021 року № 261 «Про затвердження типової форми, за якою здійснюється облік доходів і витрат фізичними особами - підприємцями і фізичними особами, які провадять незалежну професійну діяльність, та Порядку її ведення»

В тому разі, якщо приватний підприємець зареєстрований платником податку на додану вартість, то суми доходів і витрат відображаються без урахування ПДВ. Книгу треба заповнювати кожен день, в якому було отримано виручку від реалізації, оплачені або отримані або передані під реалізацію найманому працівнику ТМЦ.

Суми отриманих доходів, понесених витрат та сплачених (перерахованих) податків відображаються в графах Книги у гривнях з копійками;

Зразок книги наведено в табл. 5.3.

Таблиця 5.3

КНИГА обліку доходів і витрат, яку ведуть фізичні особи - підприємці, крім осіб, що обрали спрощену систему оподаткування, і фізичні особи, які провадять незалежну професійну діяльність

Період обліку (день,	Сума доходу, отриманого від здійснення	Сума повернутих коштів за	Загальна сума отриманого доходу, яка	Витрати, пов'язані з господарською діяльністю або провадженням незалежної професійної діяльності	Сума чистого оподатковуваного доходу (гр. 4

місяць, квартал, рік)	господарської діяльності або незалежної професійної діяльності	товари (роботи, послуги)	підлягає декларуванню (гр. 2 - гр. 3)	реквізити документа, що підтверджує понесені витрати	сума витрат, пов'язаних з придбанням товарів (робіт, послуг)	витрати на оплату праці найманих осіб	інші витрати, пов'язані з одержанням доходу	- гр. 6 - гр. 7 - гр. 8)
1	2	3	4	5	6	7	8	9

Сплачується ПДФО авансовими внесками згідно фактичних даних книги обліку доходів і витрат до 20 квітня, 20 липня і 20 жовтня. За результатами року до 19 лютого.

Відповідно до пункту 177.11 Податкового кодексу підприємці на загальній системі оподаткування зобов'язані подавати річну ***податкову декларацію про майновий стан та доходи***.

Форма декларації і порядок її складання затверджена Про затвердження форми податкової декларації про майновий стан і доходи та Інструкції щодо заповнення податкової декларації про майновий стан і доходи ,**Наказ Міністерства фінансів України 02 жовтня 2015 року № 859**

Строки подання декларації встановлені пунктом 49.18.5 ПКУ та складають протягом 40 календарних днів, наступних за останнім днем податкового року.

В цій же декларації зазначаються і суми нарахованого військового збору.

5.4. Податкова звітність з ЄСВ

ФОП на загальній системі оплачують ЄСВ за себе. За себе ставка ЄСВ становить 22% від суми чистого доходу від діяльності і обмежується 15 мінімальними заробітними платами в місяць. При цьому сума внеску не повинна бути менше мінімального страхового внеску за один місяць. Сума мінімального страхового внеску становить 22% від мінімальної заробітної плати.

Згідно Інструкції про порядок нарахування і сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, затверджено Наказом Міністерства фінансів України 20.04.2015 № 449 https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0508-15 , ФОП на загальній системі здійснюють розрахунок єдиного внеску за календарний рік до 10 лютого наступного року на підставі даних річної податкової декларації. При визначенні доходу (прибутку), з якого сплачується єдиний внесок, враховується кількість місяців, у яких отримано дохід (прибуток). Базою

нарахування єдиного внеску є чистий оподатковуваний дохід (прибуток), зазначений у податковій декларації, поділений на кількість місяців, протягом яких він отриманий.

Приклад

Якщо річний оподатковуваний дохід підприємця за 2025 рік становить 2400000 грн. З цього доходу сплачується

*ПДФО =2400000*0,18=432000*

*ВЗ = 2400000*0,015=36000*

Місячна сума для ЄСВ=2400000/12=200000

8000 (1 МЗП) <2000000 – порівнюємо з мінімальним внеском

160000 (20 МЗП) <2000000 – порівнюємо з максимальним внеском

*ЄСВ = (160000*12)*0,22*

Підприємці формують та подають звіт самі за себе один раз на рік до ***10 лютого*** року, наступного за звітним періодом. Звітним періодом є календарний рік. Розрахунок ЄСВ подається у додатку ЄСВ1 до декларації Про майновий стан і доходи «Розрахунок сум нарахованого доходу застрахованих осіб та суми нарахованого єдиного внеску».

5.5. Інша податкова звітність підприємців

Транспортний податок

Платниками податку є фізичні особи, в тому числі нерезиденти, які мають зареєстровані в Україні згідно з чинним законодавством власні легкові автомобілі, які використовувалися до 5 років і мають об’єм циліндрів двигуна понад 3000 куб. см.

Ставка податку встановлюється з розрахунку на календарний рік у розмірі 25 000 гривень за кожен легковий автомобіль. Для фізичних осіб податок обчислюється контролюючим органом (ДФС) на підставі даних, які до 1 квітня надаються органами внутрішніх справ. Нарахування податку та надсилання (вручення) податкових повідомлень-рішень про сплату податку з транспортних засобів, які перебувають у власності фізичних осіб, здійснюється контролюючим органом до 1 липня звітного року за місцем проживання (реєстрації) платника. Фізичні особи сплачують податок протягом 60 днів від дня вручення податкового повідомлення-розв'язку за місцем реєстрації транспортних засобів.

Податок на нерухоме майно

Обчислення суми податку з об'єкта/об'єктів оподаткування, які перебувають у власності фізичних осіб, здійснюється контролюючим органом, на підставі даних Державного реєстру речових прав на нерухоме майно, за місцем податкової адреси (місцем реєстрації) власника житлової нерухомості (пп. 265.3.2, пп. 265.7.1 ПКУ).

Податкове/податкові повідомлення-рішення про сплату суми/сум податку та відповідні платіжні реквізити, зокрема, органів місцевого самоврядування за місцезнаходженням кожного з об'єктів житлової

нерухомості, надсилаються (вручаються) платнику податку контролюючим органом за місцем його податкової адреси (місцем реєстрації) до 1 липня року, що настає за базовим податковим (звітним) періодом (роком) (пп. 265.7.2 ПКУ).

Решта податків розраховуються аналогічно як для юридичних осіб і подається за такими самими формами податкової звітності

Мінімальне податкове зобов'язання

Додаток МПЗ до декларації Про майновий стан «Розрахунок загального мінімального податкового зобов'язання за податковий (звітний) рік, що розраховується фізичним особами - підприємцями власниками, орендарями, користувачами, на інших умовах (в тому числі на умовах емфітевзису) земельних ділянок, віднесених до сільськогосподарських угідь» заповнюється фізичними особами - підприємцями, які є власниками, орендарями, користувачами, на інших умовах (в тому числі на умовах емфітевзису) земельних ділянок, віднесених до сільськогосподарських угідь, які здійснюють виробництво власної сільськогосподарської продукції, а також голови сімейних фермерських господарств, у тому числі щодо земельних ділянок, що належать членам такого сімейного фермерського господарства та використовуються таким сімейним фермерським господарством. Розрахунок загального мінімального податкового зобов'язання здійснюється відповідно до пункту 177.14 статті 177 розділу IV Кодексу

Іншими словами, МПЗ – це розрахунковий мінімальний обсяг податків, зборів, платежів, пов'язаних з виробництвом та реалізацією власної с/г продукції та з власністю або користуванням земельними ділянками, віднесеними до сільгоспугідь.

Сільськогосподарські угіддя - рілля, багаторічні насадження, сіножаті, пасовища та перелоги - п.п. «а» част.2 ст. 22 Земельного кодексу України, п.п. 14.1.233 п. 14.1 ст. 14 ПКУ

МПЗ визначається за період володіння/користування земельною ділянкою, який припадає на відповідний податковий (звітний) рік

Формула розрахунку МПЗ:

- МПЗ щодо земельної ділянки, нормативна грошова оцінка якої проведена

$$МПЗ = НГОд \times К \times М / 12,$$

Де МПЗ - мінімальне податкове зобов'язання;

НГОд - нормативна грошова оцінка відповідної земельної ділянки з урахуванням коефіцієнта індексації

К - коефіцієнт, який становить 0,05*

М - кількість календарних місяців, протягом яких земельна ділянка перебуває у власності/користуванні платника податків.

- МПЗ щодо земельної ділянки, нормативна грошова оцінка якої не проведена:

$$МПЗ = НГО \times S \times К \times М / 12,$$

Де МПЗ - мінімальне податкове зобов'язання;

НГО - нормативна грошова оцінка 1 га ріллі по АР Крим або по області з урахуванням коефіцієнта індексації

S - площа земельної ділянки, га

К - коефіцієнт, що становить 0,05*

М - кількість календарних місяців, протягом яких земельна ділянка перебуває у власності, оренді, користуванні на інших умовах (в тому числі на умовах емфітевзису) платника податків.

До бюджету платником сплачується позитивне значення різниці між сумою загального МПЗ та загальною сумою сплачених податків/зборів, пов'язаних з виробництвом та реалізацією власної с/г продукції та/або з власністю/користуванням с/г угідь

ТЕМА 6. ОПОДАТКУВАННЯ НА СПРОЩЕНІЙ СИСТЕМІ ОПОДАТКУВАННЯ

6.1. Характеристика спрощеної системи оподаткування 1-3 груп

6.2. Склад пакета звітності юридичної особи на спрощеній системі оподаткування

6.3. Порівняння спрощеної і загальної системи для фізичних осіб-підприємців

6.4. Склад пакета звітності підприємця на спрощеній системі оподаткування

6.5. Звіт по єдиному соціальному внеску

Нормативно-правове забезпечення

1. Про затвердження форм податкових декларацій платника єдиного податку, затверджено Наказ Міністерства фінансів України 19.06.2015 № 578 https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0799-15#Text
2. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI

6.1. Характеристика спрощеної системи оподаткування 1-3 груп

Спрощена система оподаткування, обліку та звітності – це особливий механізм справляння податків і зборів, що встановлює заміну сплати окремих податків і зборів, на сплату єдиного податку з одночасним веденням спрощеного обліку та звітності. Спрощену систему оподаткування може обрати як юридична особа, так і фізична особа – підприємцем, якщо дотримуються вимоги, встановлені главою 1 розділу XIV Податкового кодексу України.

Платники єдиного податку звільняються від обов'язку нарахування, сплати та подання податкової звітності з таких податків і зборів:

1) податку на прибуток підприємств;

2) податку на доходи фізичних осіб у частині доходів, що отримані в результаті господарської діяльності платника єдиного податку першої - третьої групи (фізичної особи);

3) податку на додану вартість з операцій з постачання товарів, робіт та послуг, місце постачання яких розташоване на митній території України, крім податку на додану вартість, що сплачується фізичними особами та юридичними особами, які обрали ставку єдиного податку, визначену підпунктом 1 пункту 293.3 статті 293 цього Кодексу, а також що сплачується платниками єдиного податку четвертої групи;

4) податку на майно (в частині земельного податку), крім земельного податку за земельні ділянки, що не використовуються платниками єдиного податку першої - третьої груп для провадження господарської діяльності та платниками єдиного податку четвертої групи для ведення сільськогосподарського товаровиробництва;

5) рентної плати за спеціальне використання води платниками єдиного податку четвертої групи.

Єдиний податок належить до місцевих податків, тому сплачується до місцевих бюджетів

Платники єдиного податку поділяються на чотири групи за максимальним обсягом річних доходів (табл. 6.1).

Таблиця 6.1

Групи платників єдиного податку

групи	Критерії єдиноподатників	Особливості діяльності	Основна ставка податку	Додаткова ставка податку
1 група	- тільки фізичні особи; - працюють без найманих осіб; - річний обсяг доходу не повинен перевищувати	Здійснюють виключно **роздрібний продаж товарів** з торговельних місць на ринках та/або провадять господарську діяльність з надання **побутових послуг**	до 10% **прожиткового мінімуму** у розрахунку на календарний місяць	ст. 293.4 ПКУ **(15% для ФОП і подвійна для ЮО)** від: **1)** суми перевищення граничного обсягу доходу, який дає

групи	Критерії єдиноподатників	Особливості діяльності	Основна ставка податку	Додаткова ставка податку
	167 МЗП	**населенню згідно статті 291.7 ПКУ**		право застосовувати спрощену систему; **2)** доходу, отриманого від провадження діяльності, не зазначеної у свідоцтві платника єдиного податку, віднесеного до I або II групи; 3) доходу, отриманого при застосуванні іншого способу розрахунків, ніж грошовий; **4)** доходу, отриманого від здійснення видів діяльності, які не дають права застосовувати спрощену систему оподаткування.
2 група	- тільки фізичні особи; - кількість найманих працівників – не більше **10** осіб; - річний обсяг доходу не повинен перевищувати 834 МЗП .	Здійснюють господарську діяльність з надання **послуг** (у т.ч. числі **побутових)** платникам єдиного податку та/ або населенню, виробництво та/або продаж товарів, **діяльність у сфері** ресторанного господарства	**до 20%** мін зарплати у розрахунку на календарний місяць	
3 група	- юридичні і фізичні особи; - кількість найманих працівників **без обмежень;** - обсяг доходу не повинен перевищувати 1167 МЗП	Здійснюють будь-які види діяльності, крім тих, які заборонені платникам єдиного податку згідно ст.291.5 ПКУ	**3%** від доходу для платників ПДВ; 5% від доходу для неплатників ПДВ	
4 група	- юридичні особи, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75 відсотків; - фізичні особи - підприємці, які провадять діяльність виключно в межах фермерського господарства, зареєстрованого відповідно до Закону України «Про фермерське господарство»	здійснюють виключно вирощування, відгодовування сільськогосподарської продукції, збирання, вилов, переробку такої власновирощеної або відгодованої продукції та її продаж; фізичні особи не використовують працю найманих осіб; членами фермерського господарства такої фізичної особи є лише члени її сім'ї; для фізичних осіб площа сільськогосподарських угідь та/або земель водного фонду у власності та/або користуванні членів фермерського господарства становить не менше двох гектарів, але не більше 20 гектарів.	Розмір ставок податку з одного гектара сільськогосподарських угідь та/або земель водного фонду залежить від категорії (типу) земель згідно ст 293.9 ПКУ	

Дохід визначається на підставі даних обліку.

Податковим (звітним) періодом для платників єдиного податку:

- першої, другої, четвертої групи є календарний рік;
- третьої груп є календарний квартал.

Платники єдиного податку першої і другої груп сплачують єдиний **податок авансовим внеском**.

Платники єдиного податку третьої групи сплачують єдиний податок протягом 10 календарних днів після граничного строку подання податкової декларації за податковий (звітний) квартал.

Платники єдиного податку 4 групи сплачують податок щоквартально протягом 30 календарних днів, що настають за останнім календарним днем податкового (звітного) кварталу, у таких розмірах:

у I кварталі - 10 відсотків;
у II кварталі - 10 відсотків;
у III кварталі - 50 відсотків;
у IV кварталі - 30 відсотків;

6.2. Склад пакета звітності юридичної особи на спрощеній системі оподаткування

Юридичні особи можуть бути платниками єдиного податку тільки третьої або четвертої групи. При цьому вони звільняються від сплати податку на прибуток і податку на землю. Натомість нараховується єдиний податок. ПДВ реєструються добровільно за умови наявності річних оборотів до 7 млн.грн.

Перелік звітів юридичної особи на спрощеній системі оподаткування наведено в табл.6.5.

Таблиця 6.5

Перелік звітів юридичної особи на спрощеній системі оподаткування

Вид звіту	Коли подається	Періодичність	Назва форми
ПДФО, військовий збір, ЄСВ	При нарахуванні і виплаті доходів фізичним особам	Щокварталу	Розрахунок
Єдиний податок	Завжди	Поквартально	Декларація з єдиного податку
ПДВ	Реєстрація платником ПДВ	Щомісяця	Декларація з ПДВ
Акцизний податок	Тільки роздрібний продаж пива, сидру, пері (без додання спирту) та столових вин)	Щомісяця	Декларація з акцизного податку
Мито	Ввезення товарів	В разі наявності операцій	Вантажно-митна декларація

Вид звіту	Коли подається	Періодичність	Назва форми
Екологічний податок	Здійснення викидів забруднюючих речовин	Щокварталу	Декларація з екологічного податку
Податок на майно, землю	Наявність транспортних засобів, нерухомості, землілі яка не використовується в госопдарській діяльності	Щороку	Декларація з податку з нерухомості, податку з транспортних засобів, декларація з плати за землю
Туристичний збір	Надання послуг з проживання	Щокварталу	Розрахунок туристичного збору
Збір за місця для паркування транспортних засобів	Надання послуг з паркування	Щокварталу	Розрахунок збору за місця для паркування транспортних засобів
Повідомлення про прийняття працівника на роботу	Прийняття нового працівника	До прийняття працівника на роботу	Повідомлення
Статистична звітність	Згідно встановлених форм	Щомісячна, щоквартальна, річна	Звіти
Фінансова звітність	Згідно встановлених форм	щоквартальна	Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва
Мінімальне податкове зобов'язання	Наявність земельної діяльнки	Щороку	У складі річної декларації

Як видно з таблиці, більшість податків і платежів є такими ж як для загальної системи.

6.3. Порівняння спрощеної і загальної системи для фізичних осіб-підприємців

Порівняння спрощеної і загальної системи наведено в табл. 7.1.

Таблиця 7.1

Загальні положення про діяльність підприємця на спрощеній і загальній системах

Загальна система оподаткування	Спрощена система оподаткування
Які види діяльності дозволені підприємцю?	
Обмежень не передбачено	Обмеження встановлено ст. 291.5 Податкового Кодексу України (далі ПКУ)
Яка гранична сума доходу дозволена підприємцю?	
Обмежень не передбачено	1 **група** - 167 МЗП (1 002 000 грн) на рік 2 **група** - 834 МЗП (5 004 000 грн)на рік 3 **група** - 1167 МЗП (7 002 000 грн) на рік
Чи обов'язково підприємцю реєструвати ПДВ?	

Загальна система оподаткування	Спрощена система оподаткування
Обов'язково при перевищенні оподатковуваних операцій 1000000 грн. за останні 12 місяців **Добровільно** – при обороті менше 1000000 грн	**Добровільно** Для 1 і 2 групи реєстрація платником ПДВ не передбачена
Форма розрахунків з постачальниками і покупцями.	
Грошова, не грошова	Тільки грошова (готівкова та безготівкова)
Яку книгу обліку веде підприємець?	
Ведеться Книга обліку доходів і витрат	1 і 2 групи ведуть Книгу обліку доходів 3 група (Неплатники ПДВ) ведуть Книгу обліку доходів 3 група (Платники ПДВ) ведуть Книгу обліку доходів і витрат. Ведення книги є добровільним
Які основні податки платить підприємець?	
1. ПДФО (податок з доходів фізичних осіб); 2. ЄСВ (єдиний соціальний внесок) 3. Військовий збір	1. ЄП (єдиний податок); 2. ЄСВ (єдиний соціальний внесок) 3. Військовий збір
Які ставки основних податків підприємців?	
ПДФО 18% ВЗ 5%	1 група - ЄП до 10% ПМ, ВЗ=10% МЗП 2 група - ЄП до 20% МЗП, ВЗ=10%МЗП 3 група- ЄП 3% + ПДВ або - 5% без ПДВ , ВЗ=1% Процент для 3 групи розраховується від оподатковуваного доходу
Яка ставка ЄСВ, яку підприємець платить за себе?	
Якщо чистий дохід за місяць <або = одній мінімальній зарплаті (далі МЗП), то ЄСВ = 22% від МЗП якщо дохід> МЗП, але менше 15 мінімальних заробітних плат, то ставка 22% від доходу. При доході понад 15 МЗП, ЄСВ сплачується з максимальної суми	Ставка ЄСВ для всіх груп не менше 22% від однієї **МЗП.** За бажанням можна платити понад встановлений мінімум.
Які витрати можна включити до витрат для зменшення податків?	
Витрати повинні бути підтверджені документально, пов'язані з доходом	При розрахунку ЄП сума витрат не має значення
Які строки сплати ЄСВ?	
До 20 числа за попередній квартал	До 20 числа за попередній квартал
Які основні звіти здає підприємець без найманих працівників?	
Декларація про майновий стан і доходи (Декларація з ПДФО) і Звіт з ЄСВ надається 1 раз на рік.	Декларація платника єдиного податку надається підприємцями 1 і 2 групи -1 раз в рік 3 та 4 групи щоквартально. Звіт з **ЄСВ** надається 1 раз на рік.
Які терміни сплати ПДФО та ЄП?	
ПДФО сплачується за даними книги обліку доходів і витрат до 20 числа місця, наступного за кварталом.	**1 і 2 група** платить **ЄП** до 20 числа авансом за місяць 3 **та** 4 **група** платить **ЄП** протягом 10 календарних днів після граничного терміну подачі звітності

Облік у підприємця полягає в правильному заповненні КНИГИ обліку доходів та документальному підтвердженні всіх записів у ній. Книги не є обов'язковими, замість них можна використовувати самостійно розроблені реєстри. Для платників єдиного податку можна використовувати книги, затверджені Порядком ведення книги обліку доходів для платників єдиного податку першої, другої та третьої груп, які не є платниками податку на додану вартість, затвердженого Наказом Міністерства фінансів України 19.06.2015 № 579 https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0800-15 (табл.6.2).

Таблиця 6.2

КНИГА

обліку доходів (для платників єдиного податку першої, другої та третьої груп, які не є платниками податку на додану вартість)

Дата запису	Дохід від провадження діяльності*					Дохід, що оподатковується за ставкою 15 %	
	вартість проданих товарів, виконаних робіт, наданих послуг			вартість безоплатно отриманих товарів (робіт, послуг), грн, коп.	всього, грн, коп. (гр. 4 + гр. 5)	вид доходу**	сума, грн, коп.
	сума, грн, коп.	сума повернутих коштів за товар (роботи, послуги) та/або передплати, грн, коп.	скоригована сума доходу, грн, коп. (гр. 2 - гр. 3)				
1	2	3	4	5	6	7	8

Підприємці також можуть використовувати книгу обліку доходів і витрат згідно Порядку ведення книги обліку доходів і витрат для платників єдиного податку третьої групи, які є платниками податку на додану вартість затвердженого Наказом Міністерства фінансів України 19.06.2015 № 579 https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0801-15#n3 (табл.6.3)

Таблиця 6.3

КНИГА

обліку доходів і витрат (для платників єдиного податку третьої групи, які є платниками податку на додану вартість)

І. Доходи

Дата запису	Дохід від провадження діяльності*				Дохід, що оподатковується за ставкою 15 %	
	вартість проданих товарів, виконаних робіт, наданих послуг	вартість безоплатно	сума кредиторської	всього, грн,	вид** доходу	сума, грн, коп.

	сума без податку на додану вартість, грн, коп.	сума повернутих коштів за товар (роботи, послуги) та/або передоплати без податку на додану вартість, грн, коп.	скоригована сума доходу, грн, коп. (гр. 2 - гр. 3)	отриманих товарів (робіт, послуг) без податку на додану вартість, грн, коп.	заборгованості, за якою минув строк позовної давності, без податку на додану вартість, грн, коп.	коп. (гр. 4 + гр. 5 + гр. 6)		
1	2	3	4	5	6	7	8	9

ІІ. Витрати

Дата запису	Витрати, пов'язані з придбанням товарів (робіт, послуг)		Витрати на оплату праці найманих працівників, грн, коп.	Єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, грн, коп.	Інші витрати, грн, коп.	Всього, грн, коп. (гр. 3 + гр. 4 + гр. 5 + гр. 6)
	вид витрат	сума без податку на додану вартість, грн, коп.				
1	2	3	4	5	6	7

6.4. Склад пакета звітності підприємця на спрощеній системі оподаткування

Підприємці на спрощеній системі оподатковують виплати найманим працівникам за такими ж правилами, що й на загальній системі. Відрізняється порядок нарахування і сплати ЄСВ та відповідно розрахунок єдиного податку. Всі інші збори та платежі (за виключенням податку на прибуток, ПДФО, податку на землю (крім ділянок що не використовуються у діяльності) нараховуються і сплачуються аналогічно до загальної системи (табл.6.4).

Таблиця 6.4

Перелік звітів фізичної особи на спрощеній системі оподаткування

Вид звіту	Для яких груп	Коли подається	Періодичність	Назва форми
Єдиний податок	1,2,3	Завжди	Щороку (1, 2 група), щокварталу (3 група)	Декларація з єдиного податку
ПДФО, військовий збір і ЄСВ з зарплати найманих працівників	2, 3	При виплаті доходів фізичним особам	Щокварталу	Розрахунок ДФ+ЄСВ

Вид звіту	Для яких груп	Коли подається	Періодичність	Назва форми
ЄСВ	1,2,3	Нарахування ЄСВ на свої доходи	Щороку	Декларація з єдиного податку за рік
ПДВ	3	Реєстрація платником ПДВ	Щомісяця	Декларація з ПДВ
Акциз	2,3	Тільки роздрібний продаж пива, сидру, пері (без додання спирту) та столових вин)	Щомісяця	Декларація з акцизного податку
Мито	2,3	Ввезення товарів	В разі наявності операцій	Вантажно-митна декларація
Екологічний податок	3	Здійснення викидів забруднюючих речовин	Щокварталу	Декларація з екологічного податку
Податок на майно	1,2,3	Наявність транспортних засобів, землі, нерухомості	Щороку	Не подають, отримують розрахунки з податкової
Повідомлення про прийняття працівника на роботу	2,3	Прийняття нового працівника	До прийняття працівника на роботу	Повідомлення
Мінімальне податкове зобов'язання	1, 2, 3	Наявність земельної діяльнки	Щороку	У складі річної декларації з єдиного податку

6.5. Порядок складання звіту з єдиного податку

Єдиний податок обчислюється від суми доходу.

До суми доходу платника єдиного податку включається:

- вартість безоплатно отриманих протягом звітного періоду товарів (робіт, послуг);

- сума кредиторської заборгованості, за якою минув строк позовної давності (для **3**-ї групи, який є платником ПДВ);

- вартість реалізованих протягом звітного періоду товарів (робіт, послуг), за які отримана попередня оплата (аванс) у період сплати інших податків і зборів (для **3**-ї групи)

При продажу основних засобів ЮО-платниками єдиного податку *дохід* визначається як різниця між сумою коштів, отриманою від продажу таких основних засобів, та їх залишковою балансовою вартістю, що склалася на день продажу.

У разі надання послуг, виконання робіт за договорами доручення, транспортного експедирування та агентськими договорами *доходом* є сума отриманої винагороди повіреного (агента).

Дохід, виражений в іноземній валюті, перераховується у гривнях за офіційним курсом гривні до іноземної валюти, встановленим Національним банком України на дату отримання такого доходу

До складу доходу не включаються:

1. суми коштів та вартість майна, внесені засновниками або учасниками платника єдиного податку до статутного капіталу такого платника;

2. дивіденди, отримані платником єдиного податку - ЮО від інших платників податків, оподатковані в порядку, визначеному цим Кодексом

3. суми коштів, отриманих за внутрішніми розрахунками між структурними підрозділами платника єдиного податку;

4. суми коштів, що надійшли як оплата товарів (робіт, послуг), реалізованих у період сплати інших податків і зборів, встановлених цим Кодексом, вартість яких була включена до доходу юридичної особи при обчисленні податку на прибуток підприємств або загального оподатковуваного доходу фізичної особи - підприємця;

5. суми ПДВ, що надійшли у вартості товарів (виконаних робіт, наданих послуг), відвантажених (поставлених) у період сплати інших податків і зборів,;

6. суми ПДВ;

7. суми фінансової допомоги, наданої на поворотній основі, отриманої та повернутої протягом 12 календарних місяців з дня її отримання та суми кредитів;

8. суми коштів цільового призначення, що надійшли до Пенсійного фонду (інших фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування, з бюджетів чи державних цільових фондів, у т.ч. у межах державних або місцевих програм);

9. суми коштів (аванс), що повертаються покупцю товару (робіт) – платнику єдиного податку чи повертаються платником єдиного податку покупцю товару (робіт), якщо таке повернення здійснюється внаслідок повернення товару, розірвання договору чи за листом-заявою про повернення коштів;

10. суми коштів у частині надміру сплачених податків і зборів та суми єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, що

повертаються платнику єдиного податку з бюджетів або державних цільових фондів.

Ставки єдиного податку для 3 групи 3% від доходу для платника ПДВ і 5% для неплатника ПДВ. Сплачується за підсумками квартальної декларації.

Решта податків нараховуються аналогічно як на загальній системі.

Наказом Міністерства фінансів України "Про затвердження форм податкових декларацій платника єдиного податку" 19.06.2015 № 578, Зареєстровано у Міністерстві юстиції України 07 липня 2015 р. за № 799/27244 затверджено https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0799-15

– форму податкової декларації платника єдиного податку – фізичної особи – підприємця;

– форму податкової декларації платника єдиного податку третьої групи (юридичної особи);

– форму податкової декларації платника єдиного податку четвертої групи.

Період подання – щокварталу.

ТЕМА 7. ОПОДАТКУВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

7.1. Митне оформлення товарів та митні платежі

7.2. Оподаткування імпортних операцій

7.3. Оподаткування експортних операцій

7.4. Особливості визначення податку на прибуток в ЗЕД та податку на репатріацію

7.5. Оподаткування операцій з тимчасового ввезення (вивезення) товарів

Нормативно-правове забезпечення

1. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.1991 р. № 959-XII
2. Міжнародні правила тлумачення комерційних термінів ІНКОТЕРМС-2020.
3. Митний кодекс України від 13.03.2012 р. № 4495-VI
4. Положення про митні декларації, затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 21 травня 2012 р. № 450
5. Порядок заповнення митних декларацій за формою єдиного адміністративного документа, ЗАТВЕРДЖЕНО Наказ Міністерства фінансів України 30 травня 2012 року № 651
6. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. №2755–VI

7.1. Митне оформлення товарів та митні платежі

Питання регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні регламентовані Законом України «Про зовнішньоекономічну діяльність».

Суб'єкти господарювання, які планують займатися зовнішньоекономічною діяльністю з переміщенням товарів через митний кордон України, повинні пройти реєстрацію (акредитацію) в митних органах. Ця процедура передбачена Порядком обліку осіб, які здійснюють операції з товарами.

Особа, яка здійснює операції з товарами (або її представник, повноваження якого підтверджені довіреністю або письмовим договором між ним та особою, яку він представляє), для взяття на облік подає заяву про взяття на облік особи, яка здійснює операції з товарами, за формою № 1-ЗЕД. Заява подається безпосередньо до відповідного підрозділу митниці.

Взяття на облік осіб, які здійснюють операції з товарами, здійснюється одноразово у відповідному підрозділі будь-якої митниці (ст. 455 МКУ, п. 1 розділ II Порядку № 552):

ЗЕД операції регулюються договором. Особливістю зовнішньоекономічних договорів (контрактів) вважається застосування міжнародних термінів з урахуванням Міжнародних правил тлумачення комерційних термінів (ІНКОТЕРМС), розроблених Міжнародною торгівельною палатою у 1936 році, основна мета яких – створити єдині і чіткі торгівельні правила по всьому світу.

У ст. 70 МК визначено 14 видів митних режимів, які встановлюються залежно від мети переміщення товарів через митний кордон України і наявності пакета документів, який необхідно подати декларанту для здійснення митного контролю.

Митні режими встановлюються виключно Митним кодексом. Відповідно до ст. 70 МКУ, з метою застосування законодавства України з питань державної митної справи запроваджуються такі митні режими:

1) імпорт (випуск для вільного обігу);
2) реімпорт;
3) експорт (остаточне вивезення);
4) реекспорт;
5) транзит;
6) тимчасове ввезення;
7) тимчасове вивезення;
8) митний склад;
9) вільна митна зона;
10) безмитна торгівля;
11) переробка на митній території;
12) переробка за межами митної території;
13) знищення або руйнування;
14) відмова на користь держави.

Митне оформлення товарів та транспортних засобів є обов'язковою вимогою для ввезення або вивезення з України товарів, транспортних засобів

та особистих речей. Тому всі товари та транспортні засоби, що переміщуються через митний кордон України, підлягають митному оформленню.

Декларування здійснюється шляхом заявлення за встановленою формою (письмовою, усною, шляхом вчинення дій) точних відомостей про товари, мету їх переміщення через митний кордон України, а також відомостей, необхідних для здійснення їх митного контролю та митного оформлення.

Митна декларація – заява встановленої форми, в якій особою зазначено митну процедуру, що підлягає застосуванню до товарів, та передбачені законодавством відомості про товари, умови і способи їх переміщення через митний кордон України та щодо нарахування митних платежів, необхідних для застосування цієї процедури.

Порядок та методи визначення митної вартості товарів, які переміщуються через митний кордон України, встановлено розділом III Митного кодексу

Митна вартість використовується для розрахунку обов'язкових платежів. До митних платежів відносяться податки та збори (обов'язкові платежі), що справляються при переміщенні товарів через митний кордон України та нараховуються у митній декларації. Митні платежі складаються з мита, акцизного податку та податку на додану вартість із ввезених на митну територію України товарів (продукції).

Правила оподаткування товарів, що переміщуються через митний кордон України, іншими (крім мита) митними платежами встановлюються Податковим кодексом України з урахуванням особливостей, що визначаються Митним кодексом.

Об'єкт та база оподаткування митними платежами під час переміщення товарів через митний кордон України визначаються відповідно до Митного кодексу, Податкового кодексу України та інших законів України (ст. 294 МКУ).

Митні платежі нараховуються декларантом або іншими особами, на яких покладено обов'язок із сплати митних платежів, самостійно, крім випадків, якщо обов'язок щодо нарахування митних платежів відповідно до Митного кодексу, Податкового кодексу та інших законів України покладається на митні органи (ст. 295 МКУ).

Для цілей нарахування митних платежів застосовуються ставки, що діють на день подання митному органу ДФСУ митної декларації на товари, а в разі якщо митне оформлення здійснюється без подання митної декларації, – на день його здійснення.

Мито – обов'язковий особливий вид податку, що стягується митними органами країни при ввезенні товару на її митну територію або його вивозі з цієї території і що є невід'ємною умовою такого ввезення або вивозу

відповідно до її законодавства. Розмір митного збору визначається митним тарифом, який містить списки товарів, оподатковуваних митним збором.

В Україні застосовуються наступні види ставок мит:

- адвалорні (зазвичай встановлюються в % від вартості товару),
- специфічні (встановлюються як фіксований збір за 1 одиницю ваги або іншої кількості товару) і
- комбіновані (комбінується перший і другий метод).

ПДВ – непрямий податок на товари й послуги. З метою стимулювання експорту фірмам-експортерам повертається сума ПДВ (при певних умовах). Порядок нарахування ПДВ:

- на предмети (товари), які обкладаються лише митом:

$$ПДВ = \frac{(МВ + М) \times 20\%}{100\%}$$

М – сума мита

МВ – митна вартість

- на предмети чи товари, які підлягають обкладенню акцизним податком:

$$ПДВ = \frac{(МВ + Аз + М) \times 20\%}{100\%}$$

А – акцизний податок

Акцизний податок – це непрямий податок на споживачів (одержувачів) окремих товарів (продукції), визначених законом як підакцизні, що стягується з них під час здійснення оборотів з продажу (інших видів відчуження) таких товарів (продукції), вироблених на митній території України, або при імпортуванні (ввезенні, пересиланні) таких товарів (продукції) на митну територію України. Акцизний податок включається до ціни підакцизних товарів.

Особою, на яку покладається обов'язок із сплати митних платежів, є декларант. Якщо декларування товарів здійснюється особою, уповноваженою на це декларантом, на таку особу покладається обов'язок із сплати митних платежів солідарно з декларантом. Особою, на яку покладається обов'язок із сплати донарахованих митних платежів – податкового зобов'язання, визначеного за результатами документальної перевірки, є відповідний платник податків (ст. 293 МКУ).

7.2. Оподаткування імпортних операцій

Імпорт (імпорт товарів) – це купівля (у тому числі з оплатою у не грошовій формі) українськими суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності у іноземних суб'єктів господарської діяльності товарів із ввезенням або без ввезення цих товарів на територію України, включаючи купівлю товарів,

призначених для власного споживання установами та організаціями України, розташованими за її межами.

Відповідність продукції (товару), що ввозиться і реалізується на території України та включена до переліку продукції, що підлягає обов'язковій сертифікації, стандартам, що діють в Україні, повинна підтверджуватися сертифікатом відповідності чи свідоцтвом про визнання відповідності, виданим призначеним органом.

Товари, які розміщуються під режим імпорту, можуть підлягати ліцензуванню та підлягати кількісним обмеженням. Рішення про застосування режиму ліцензування імпорту товарів, у тому числі встановлення квот (кількісних або інших обмежень), приймається Кабінетом Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади з питань економічної політики з визначенням переліку конкретних товарів, імпорт яких підлягає ліцензуванню, періоду дії ліцензування та кількісних або інших обмежень щодо кожного товару. Даний перелік визначається у відповідності із положеннями ст. 16 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність».

Ст. 75 Митного кодексу України встановлено, що для поміщення товарів у митний режим імпорту особа, на яку покладається дотримання вимог митного режиму, повинна:

1) подати органу доходів і зборів, що здійснює випуск товарів, документи на такі товари;

2) сплатити митні платежі, якими відповідно до законів України обкладаються товари під час ввезення на митну територію України в режимі імпорту;

3) виконати встановлені відповідно до закону вимоги щодо заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

При митному режимі імпорт стягуються наступні платежі:

– ввізне мито;
– ПДВ;
– акцизний податок;
– митні збори за митне оформлення товарів.

Датою виникнення податкових зобов'язань у разі ввезення товарів на митну територію України є дата подання митної декларації для митного оформлення (п. 187.8 ПКУ). Попередня (авансова) оплата вартості товарів, що ввозяться на митну територію України, не змінює значення сум податку, які відносяться до податкових зобов'язань платника податку, такого імпортера (п. 187.11 ПКУ).

Під час ввезення товарів на митну територію України суми податку підлягають сплаті до державного бюджету платниками податку до (або) на день подання митної декларації безпосередньо на єдиний казначейський рахунок (п. 206.1 ПКУ).

Операції із ввезення на митну територію України товарів у митному режимі імпорту оподатковуються податком за ставкою 20 % або 7 % (п. 206.2 ПКУ). При цьому, базою оподаткування для товарів, що ввозяться на митну територію України, є договірна (контрактна) вартість, але не нижче митної вартості цих товарів, визначеної відповідно до розділу ІІІ Митного кодексу України, з урахуванням мита та акцизного податку, що підлягають сплаті і включаються до ціни товарів (п. 190.1 ПКУ).

При визначенні бази оподаткування для товарів, що ввозяться на митну територію України, перерахунок іноземної валюти у валюту України здійснюється за курсом валюти, визначеним відповідно до ст. 39[1].1 ПКУ.

Незареєстровані платники ПДВ, які сплачують його при імпорті товарів, не мають права на податковий кредит. Вони включають таку сплачену ними суму податкових зобов'язань до первісної вартості імпортного товару.

Зареєстровані платники ПДВ на суму імпортних ПДВ-зобов'язань збільшують свій податковий кредит. Для операцій із ввезення на митну територію України товарів датою віднесення сум податку до податкового кредиту є дата сплати податку за податковими зобов'язаннями згідно з п. 187.8 ПКУ (п. 198.2 ПКУ). А підставою для віднесення сум податку до податкового кредиту є митна декларація, оформлена відповідно до вимог законодавства, яка підтверджує сплату податку (п. 201.12 ПКУ).

Отже, відобразити імпортний податковий кредит зареєстрований платник ПДВ має право в періоді, в якому виконано обидві умови:

1) сплачено імпортні ПДВ-зобов'язання;

2) оформлено митну декларацію, що підтверджує таку сплату.

Надання суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності України послуг іноземними суб'єктами господарської діяльності відноситься до видів зовнішньоекономічної діяльності, які здійснюють в Україні суб'єкти цієї діяльності (ст. 4 Закону «Про зовнішньоекономічну діяльність»), зокрема: виробничих, транспортно-експедиційних, посередницьких, маркетингових, консультаційних, страхових, експортних, брокерських, агентських, консигнаційних, управлінських, облікових, аудиторських, юридичних, туристських та інших, що прямо і виключно не заборонені законами України.

Операції з надання послуг нерезидентом (імпорт послуг) митною декларацією не оформляються. Відповідно, важливим документом, крім договору, є вірно складений акт (двосторонній акт) про надання послуг (виконання робіт), який скріплюється підписами і печатками сторін.

На практиці акт про надання послуг у сфері зовнішньоекономічної діяльності оформляють (як і відповідний договір) на двох мовах – українською та мовою країни нерезидента (або англійською).

Для визначення місця постачання послуг необхідно орієнтуватися на правила пп. 186.2-186.4 ПКУ. В першу чергу варто знайти відповідні послуги в пп. 186.2 і 186.3 ПКУ. Для пошуку використовують відповідні коди КВЕД-

2010 (особливо, якщо посилання на них містяться в договорах і первинних документах), а також консультації від Державної фіскальної служби.

Особою, відповідальною за нарахування та сплату податку до бюджету у разі постачання послуг нерезидентами, у тому числі їх постійними представництвами, не зареєстрованими як платники податку, якщо місце постачання послуг розташоване на митній території України, є отримувач послуг (пп. 180.2 ПКУ). При цьому, сплачувати ПДВ з отриманих нерезидентських послуг зобов'язані як платники, так і неплатники ПДВ, які отримують від нерезидентів послуги.

Отримувач послуг, що постачаються нерезидентами, місце постачання яких розташоване на митній території України, нараховує податок за основною ставкою податку на базу оподаткування, визначену згідно з п. 190.2 ПКУ (п. 208.2 ПКУ).

Згідно пп. 187.8 ПКУ датою виникнення податкових зобов'язань за операціями з постачання послуг нерезидентами, місцем надання яких є митна територія України, є дата першої події:

– дата списання коштів з банківського рахунка платника податку в оплату послуг;

– дата оформлення документа (як правило, це акт), що засвідчує факт постачання послуг нерезидентом.

Норма п. 190.2 ПКУ визначає, що у випадку отримання послуг від нерезидентів без їх оплати база оподаткування визначається, виходячи із звичайних цін на такі послуги без урахування податку.

7.3. Оподаткування експортних операцій

Експорт (експорт товарів) – продаж товарів українськими суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності іноземним суб'єктам господарської діяльності (у тому числі з оплатою в негрошовій формі) з вивезенням або без вивезення цих товарів через митний кордон України, включаючи реекспорт товарів. При цьому термін реекспорт (реекспорт товарів) означає продаж іноземним суб'єктам господарської діяльності та вивезення за межі України товарів, що були раніше імпортовані на територію України.

Митний режим експорту може бути застосований до товарів, що призначені для вивезення за межі митної території України, та до товарів, що вже вивезені за межі цієї території та перебувають під митним контролем, за винятком товарів, заборонених до поміщення у цей митний режим відповідно до законодавства.

Рішення про застосування режиму ліцензування експорту товарів, у тому числі встановлення квот (кількісних або інших обмежень), приймається Кабінетом Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади з питань економічної політики з визначенням переліку конкретних

товарів, експорт яких підлягає ліцензуванню, періоду дії ліцензування та кількісних або інших обмежень щодо кожного товару. Даний перелік визначається у відповідності із положеннями ст. 16 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність».

Ст. 83 Митного кодексу визначає, що для поміщення товарів у митний режим експорту особа, на яку покладається дотримання вимог митного режиму, повинна:

1) подати органу доходів і зборів, що здійснює випуск товарів у митному режимі експорту, документи на такі товари;

2) сплатити митні платежі, якими відповідно до закону обкладаються товари під час вивезення за межі митної території України у митному режимі експорту;

3) виконати вимоги щодо застосування передбачених законом заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності;

4) у випадках, встановлених законодавством, подати органу доходів і зборів дозвіл на проведення зовнішньоекономічної операції з вивезення товарів у третю країну (реекспорт).

При митному режимі експорт стягуються наступні платежі:

– вивізне мито;
– ПДВ;
– акцизний податок;
– митні збори за митне оформлення товарів.

Операції з вивезення товарів за межі митної території України є об'єктом обкладення ПДВ згідно з пп. «г» п. 185.1 ПКУ. До експортних операцій застосовується ставка 0 % (пп. «а» пп. 195.1.1 ПКУ). При цьому експортованими (вивезеними за межі митної території України) вважають товари, вивезення яких підтверджене в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, митною декларацією, оформленою відповідно до вимог Митного кодексу України (абзац шостий пп. 195.1.1 ПКУ).

У випадку якщо операції з постачання товарів звільнено від оподаткування на митній території України відповідно до положень розділу 5 ПКУ, до операцій з експорту таких товарів застосовується нульова ставка (п. 195.2 ПКУ).

Звільнення від «експортного» ПДВ передбачено лише для операцій з вивезення відходів та брухту чорних і кольорових металів, а також паперу та картону для утилізації (макулатури та відходів) товарної позиції 4707 згідно з УКТ ЗЕД (абзац другий п. 23 підрозд. 2 розд. XX ПКУ).

Згідно з п. 187.11 ПКУ попередня (авансова) оплата вартості товарів, що вивозяться за межі митної території України, не змінює значення сум податку, які відносяться до податкових зобов'язань платника податку (експортера).

У разі експорту товарів датою виникнення податкових зобов'язань є дата оформлення митної декларації, що засвідчує факт перетинання митного кордону України, оформлена відповідно до вимог митного законодавства (пп. «б» п. 187.1 ПКУ).

З метою визначення дати виникнення податкового зобов'язання з ПДВ у разі експорту товарів датою оформлення митної декларації вважають дату завершення процедури митного оформлення експортної операції. Відповідну дату визначають за фактом проставлення посадовою особою митного органу на всіх аркушах такої повної декларації або додаткових декларацій до попередніх, тимчасових або періодичних митних декларацій відбитка особистої номерної печатки.

Визначаючи базу оподаткування за експортною операцією, слід враховувати вимоги абзацу другого п. 188.1 ПКУ. За його нормами база оподаткування операцій з постачання товарів визначається виходячи з їх договірної вартості з урахуванням загальнодержавних податків та зборів і не може бути нижче:

1) для придбаних товарів – ціни придбання.

2) для самостійно виготовлених товарів – звичайних цін;

3) для необоротних активів – балансової (залишкової) вартості за даними бухгалтерського обліку, що склалася станом на початок звітного (податкового) періоду, протягом якого здійснюються такі операції (у разі відсутності обліку необоротних активів – виходячи із звичайної ціни), бухгалтерської балансової (залишкової) вартості на початок періоду операції.

Об'єкт обкладення податком на прибуток залежить від фінансового результату до оподаткування, який визначено у фінансовій звітності згідно з НП(С)БО або МСФО і відкориговано на різниці, передбачені розд. III ПКУ (пп. 134.1.1 ПКУ).

Послуги, на відміну від товару, не мають матеріальної форми.

Податкові зобов'язання у платника податку на додану вартість за послугами, наданими нерезиденту, виникають за загальними правилами, визначеними п. 187.1 ПКУ. Зокрема, датою виникнення податкових зобов'язань з постачання послуг вважається дата, яка припадає на податковий період, протягом якого відбувається будь-яка з подій, що сталася раніше (п. 187.1 ПКУ):

а) дата зарахування коштів від покупця/замовника на банківський рахунок платника податку як оплата послуг, що підлягають постачанню;

б) дата оформлення документа, що засвідчує факт постачання послуг платником податку.

Об'єктом оподаткування є операції платників податку з постачання послуг, місце постачання яких розташоване на митній території України, відповідно до ст. 186 ПКУ (пп. «б» п. 185.1 ПКУ). Місцем постачання послуг

є місце реєстрації постачальника, крім операцій, зазначених у п. 186.2 і 186.3 ПКУ (п. 186.4 ПКУ).

7.4. Особливості визначення податку на прибуток в ЗЕД та податку на репатріацію

Під час здійснення імпортних операцій державний податковий контроль спрямований на захист національної бази оподаткування податком на прибуток підприємств та запобігання розмиванню податкових зобов'язань шляхом переказу прибутків у низькоподаткові юрисдикції. Податковий кодекс України передбачає комплексну систему бар'єрів: від утримання податку з доходів нерезидентів (податку на репатріацію) до коригування фінансового результату за правилами трансфертного ціноутворення (ТЦУ).

Податок на репатріацію. Відповідно до ст. 141.4 ПКУ, будь-які доходи, отримані нерезидентом із джерелом їх походження з України, підлягають оподаткуванню під час виплати:

- **Об'єкти оподаткування:** Доходи у вигляді роялті, процентів, фрахту, інжинірингу, консультаційних, агентських, комісійних послуг тощо.
- **Базова ставка:** Становить **15%** від суми доходу, якщо інше не передбачено положеннями міжнародних договорів (утримується за рахунок виплачуваного доходу).
- **Міжнародні конвенції:** Платник податку має право застосувати звільнення або знижену ставку податку, передбачену міжнародним договором про уникнення подвійного оподаткування. Для цього згідно зі ст. 103 ПКУ нерезидент повинен надати **довідку про резидентство** (підтверджену належним чином та легалізовану) на відповідний календарний рік.

Ідентифікація та аналіз ризиків контрагента-нерезидента за Переліками КМУ № 1045 та № 480

При здійсненні імпортних закупівель платник податку на прибуток зобов'язаний провести ідентифікацію статусу та юрисдикції іноземного контрагента за двома ключовими реєстрами Кабінету Міністрів України:

1. **Перелік № 1045:** Держави (території), які відповідають критеріям, установленим пп. 39.2.1.2 ПКУ (низькоподаткові юрисдикції з пільговими ставками корпоративного податку або відсутністю обміну інформацією).
2. **Перелік № 480:** Організаційно-правові форми нерезидентів, які не сплачують податок на прибуток (корпоративний податок), у тому числі з доходів, отриманих за межами держави реєстрації, або не є резидентами держави, в якій вони зареєстровані.

Якщо імпортні товари, роботи або послуги придбані у нерезидентів, включених до **Переліку № 1045** або **Переліку № 480**, платник податку зобов'язаний застосувати податкове коригування (ст.140.5.4 ПКУ):

• Збільшувальне коригування: Фінансовий результат до оподаткування збільшується на 30% вартості товарів, у тому числі необоротних активів, робіт та послуг, придбаних у таких нерезидентів.

• Коригування проводиться за підсумками звітного податкового року у декларації з податку на прибуток підприємств.

Підприємство звільняється від обов'язку нараховувати 30% збільшуюче коригування за пп. 140.5.4 ПКУ, якщо:

• Операція підпадає під визначення контрольованої, і платник подає Звіт про контрольовані операції; **АБО**

• Операція не є контрольованою, але платник податків самостійно підтверджує відповідність цін у даній імпортній операції принципу «витягнутої руки» за процедурою, встановленою ст. 39 ПКУ (без подання звіту).

Для обґрунтування відповідності імпортної ціни принципу «витягнутої руки» платник податків формує та зберігає спеціалізовану ТЦУ-документацію, яка містить такий вичерпний пакет матеріалів:

• **Первинні комерційні документи:** ЗЕД-контракт з усіма додатками та специфікаціями, інвойси, міжнародні товарно-транспортні накладні (CMR, авіанакладні), митні декларації, двомовні акти наданих послуг/приймання-передачі.

• **Аналіз ринкового рівня цін:** Офіційні джерела інформації про ринкові ціни, товарно-біржові котирування, аналітичні огляди ринку, прайс-листи та інформаційно-довідкові матеріали профільних державних органів і бірж.

• **Економічне та методологічне обґрунтування:** Обґрунтування вибору найбільш доцільного методу ТЦУ відповідно до п. 39.3 ст. 39 ПКУ (наприклад, методу порівнянної неконтрольованої ціни або методу чистої прибутковості).

• **Функціональний аналіз та ризики:** Аналіз виконаних функцій, задіяних активів та прийнятих економічних і комерційних ризиків між українським покупцем та іноземним постачальником за укладеним контрактом.

• **Розрахунок інтервалу:** Розрахунок діапазону цін або діапазону рентабельності із застосуванням статистичного інтервалу (міжквартильного діапазону).

Повний контроль податкових ризиків у галузі ПДВ, податку на репатріацію та ТЦУ забезпечується систематичною самоперевіркою бухгалтера на кожному етапі виконання імпортного контракту.

7.5. Оподаткування операцій з тимчасового ввезення (вивезення) товарів

Тимчасове ввезення (вивезення) – митний режим, відповідно до якого товари можуть ввозитися на митну територію України або вивозитися за межі митної території України з умовним повним звільненням від сплати податків на умовах, визначених Митним кодексом, та обов'язкового наступного перевезення цих товарів без будь-яких змін, крім природного зношення або втрат при нормальних умовах транспортування.

Іноземні товари, поміщені у ***митний режим тимчасового ввезення***, зберігають статус іноземних товарів. Митний режим тимчасового ввезення може бути застосовано до товарів, що надходять на митну територію України, та до товарів, що зберігаються під митним контролем або поміщені в інший митний режим, який передбачає їх перебування під митним контролем.

Законодавством України з питань державної митної справи можуть бути визначені документи, що використовуються для декларування товарів, транспортних засобів комерційного призначення у митний режим тимчасового ввезення замість митної декларації.

Митний орган, що здійснює випуск товарів, транспортних засобів комерційного призначення у митному режимі тимчасового ввезення, повинен пересвідчитись у можливості ідентифікації цих товарів, транспортних засобів при їх реекспорті.

Для ідентифікації товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що поміщуються у митний режим тимчасового ввезення, можуть застосовуватися засоби, передбачені частинами другою та третьою ст. 326 Митного кодексу. Зазначені засоби застосовуються митними органами лише у тих випадках, коли комерційні способи забезпечення ідентифікації є недостатніми.

Не вимагається застосування засобів забезпечення ідентифікації до тари, піддонів та інших подібних товарів, що не мають індивідуальних ідентифікаційних ознак.

Митний режим тимчасового ввезення товарів і транспортних засобів комерційного призначення завершується шляхом їх реекспорту або поміщення товарів в інший митний режим. Крім того, митний режим тимчасового ввезення припиняється митницею у разі конфіскації товарів, транспортних засобів комерційного призначення, їх повної втрати внаслідок аварії або дії обставин непереборної сили за умови підтвердження факту аварії або дії обставин непереборної сили.

Митний режим тимчасове вивезення передбачає, що українські товари або транспортні засоби комерційного призначення вивозяться за межі митної території України з умовним повним звільненням від оподаткування митними платежами та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності і підлягають реімпорту до завершення

встановленого строку без будь-яких змін, за винятком звичайного зносу в результаті їх використання (ст. 103 МКУ).

Українські товари, поміщені в митний режим тимчасового вивезення, зберігають статус українських товарів.

Строк тимчасового вивезення товарів, транспортних засобів комерційного призначення встановлюється митним органом у кожному конкретному випадку, але не повинен перевищувати трьох років з дати поміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення у зазначений митний режим.

Транспортні засоби комерційного призначення, поміщені у митний режим тимчасового вивезення, можуть піддаватися операціям технічного обслуговування та ремонту, необхідність в яких виникла протягом строку перебування у митному режимі тимчасового вивезення.

При поміщенні товарів, транспортних засобів комерційного призначення у митний режим тимчасового вивезення та їх реімпорті до закінчення строку, встановленого митницею, застосовується умовне повне звільнення від оподаткування митними платежами.

Митний режим тимчасового вивезення завершується шляхом реімпорту товарів, транспортних засобів комерційного призначення або поміщення їх в інший митний режим. Митний режим тимчасового вивезення припиняється митницею у разі конфіскації товарів, транспортних засобів комерційного призначення, їх повної втрати внаслідок аварії або дії обставин непереборної сили, за умови підтвердження факту аварії або дії обставин непереборної сили.

Оподаткування операцій з тимчасового ввезення (вивезення) товарів

Відповідно до п. 206.7 ст. 206 ПКУ до операцій із ввезення товарів на митну територію України у митному режимі тимчасового ввезення застосовується умовне повне звільнення від оподаткування або умовне часткове звільнення від оподаткування за умови дотримання вимог та обмежень, встановлених главою 18 МКУ:

– умовне повне звільнення від оподаткування застосовується до товарів та в порядку, визначених ст. 105 Митного кодексу України;

– умовне часткове звільнення від оподаткування застосовується до товарів та в порядку, визначених статтею 106 Митного кодексу України. Сплачені суми ПДВ включаються платником до складу податкового кредиту у звітному (податковому) періоді, в якому було сплачено податок.

Відповідно до п. 206.8 ст. 206 ПКУ до операцій із вивезення товарів за межі митної території України в митному режимі тимчасового вивезення застосовується умовне повне звільнення від оподаткування за умови дотримання вимог та обмежень, встановлених главою 19 Митного кодексу України.

У разі тимчасового ввезення товарів з умовним частковим звільненням від оподаткування митними платежами за кожний повний або неповний календарний місяць заявленого строку перебування на митній території України сплачується 3% від суми митних платежів, яка підлягала б сплаті у разі випуску цих товарів у вільний обіг на митній території України, розрахованої на дату поміщення їх у митний режим тимчасового ввезення.

Сума митних платежів сплачується при поміщенні товарів у митний режим тимчасового ввезення та розраховується за встановлений митним органом строк дії цього митного режиму.

У такому самому порядку сплачуються митні платежі у разі продовження строку тимчасового ввезення зазначених товарів відповідно до ст. 108 МКУ.

Загальна сума митних платежів, яка підлягає сплаті за час перебування товарів у митному режимі тимчасового ввезення з умовним частковим звільненням від оподаткування митними платежами, не повинна перевищувати суму, яка підлягала б сплаті у разі випуску цих товарів у вільний обіг на митній території України, розраховану на дату поміщення їх у митний режим тимчасового ввезення.

Сума митних платежів, сплачена на підставі умовного часткового звільнення від оподаткування митними платежами, поверненню не підлягає.

У разі випуску товарів, поміщених у митний режим тимчасового ввезення з умовним частковим звільненням від оподаткування митними платежами, у вільний обіг на митній території України або при передачі таких товарів у користування іншій особі митні платежі сплачуються в обсязі, передбаченому законом для ввезення цих товарів на митну територію України у митному режимі імпорту, за відрахуванням суми, вже сплаченої на підставі умовного часткового звільнення цих товарів від оподаткування митними платежами. При цьому за період, коли застосовувалося таке звільнення, підлягають сплаті відсотки з сум податкових зобов'язань, що підлягали б сплаті у разі, якщо б щодо таких сум надавалося розстрочення податкових зобов'язань відповідно до розділу II ПКУ.

ТЕМА 8. ВИПРАВЛЕННЯ ПОМИЛОК В ПОДАТКОВІЙ ЗВІТНОСТІ

8.1. Порядок складання та подання нових звітних та уточнюючих розрахунків до податкової звітності.

8.2. Нарахування штрафів господарюючими суб'єктами та ДПС.

8.3. Порядок погашення податкових зобов'язань, їх розстрочення і відстрочення.

Нормативно-правове забезпечення

1. Про затвердження форми Податкової декларації з податку на прибуток підприємств, Наказ Мінфіну від 20.10.2015 р. № 897
2. Про затвердження форм та Порядку заповнення і подання податкової звітності з податку на додану вартість, наказ Міністерства фінансів України від 28 січня 2016 року № 21
3. Порядок заповнення податкової накладної затверджено Наказом Міністерства фінансів України 31.12.2015 № 1307 https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0137-16
4. Про затвердження форми Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків - фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску і Порядку заповнення та подання податковими агентами Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків - фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 30 січня 2015 р. за № 111/26556 https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0111-15#Text
5. Про затвердження форм податкових декларацій платника єдиного податку, затверджено Наказ Міністерства фінансів України 19.06.2015 № 578 https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0799-15#Text

8.1. Порядок складання та подання нових звітних та уточнюючих розрахунків до податкової звітності

Вміння виправити помилку є важливим в роботі з податками. Виправлення помилок в податковій звітності здійснюється відповідно до нормативно-правових актів, якими затверджено форму декларації або порядок його складання.

В таблиці 8.1 наведено перелік нормативно-правових актів з виправлення помилок у податкових звітах по основних податках.

Таблиця 8.1

Нормативно-правові акти, що регулюють порядок виправлення помилок у звітності

№ з/п	Назва податку	Нормативно-правовий акт	Примітка
1	Податок на прибуток	Про затвердження форми Податкової декларації з податку на прибуток підприємств, Наказ Мінфіну від 20.10.2015 р. № 897	Роз'яснення щодо виправлення помилок містяться лише в листах ДПС, нормативно-правовими актами не передбачено, хоча є відповідні графи у звітності
2	Податок на додану вартість	Про затвердження форм та Порядку заповнення і подання податкової звітності з податку на додану вартість, наказ Міністерства фінансів України від 28 січня 2016 року № 21	В порядку подано

№ з/п	Назва податку	Нормативно-правовий акт	Примітка
3	Податкова накладна	Порядок заповнення податкової накладної затверджено Наказом Міністерства фінансів України 31.12.2015 № 1307 https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0137-16	В порядку подано правила внесення виправлень до раніше складених і зареєстрованих податкових накладних
4	ЄСВ+ПДФО	Про затвердження форми Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків - фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску і Порядку заповнення та подання податковими агентами Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків - фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 30 січня 2015 р. за № 111/26556 https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0111-15#Text	В порядку визначено правила виправлення сумових помилок та помилок у реквізитах
5	Єдиний податок	Про затвердження форм податкових декларацій платника єдиного податку, затверджено Наказ Міністерства фінансів України 19.06.2015 № 578 https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0799-15#Text	Роз'яснення щодо виправлення помилок містяться лише в листах ДПС, нормативно-правовими актами не передбачено, хоча є відповідні графи у звітності

Порядок виправлення помилок залежить від того, коли їх виявлено: до закінчення строку подання чи після.

Для виправлення помилки в разі її виявлення до закінчення строку подання звіту - повторно формується і відправляється правильний звіт з поміткою «Новий звітний» (рис.8.1). Дані цієї звітності повністю заміняють дані попередньої. Крім Розрахунку ЄСВ+ПДФО. В цьому звіті «звітна нова» має містити тільки дані, які слід додати або вилучити зі звіту. «Новий звітний» для розрахунку містить тільки помилкові рядки з поміткою на вилучення (ознака «1») та ті рядки, які слід додати (ознака «0»).

Рис.8.1 – «Звітна нова» декларація

Виправлення помилок у разі її виявлення після закінчення строку подання звіту залежить від виду помилки:

1) Помилки у реквізитах (прізвище, код, період, дата) в Розрахунку ПДФО+ЄСВ та сумах ПДФО та військового збору

Формується Розрахунок за період, в якому виявлена помилка, з типом «уточнюючий», який містить неправильні рядки з зазначенням в колонці «ознака» позначки «1», якщо рядок слід вилучити і «0», якщо рядок слід додати

Рис.8.2 – «Уточнююча» декларація

2) Помилки в сумах в Розрахунку ЄСВ

Виправлення робиться в поточному звіті, для цього в Додатку1 або Додатку 4 по працівнику щодо якого зроблена помилка зазначається відповідний тип нарахувань з виправлення помилки (код типу нарахувань «2» або «3» залежно від помилки: код «2» — для зарплати (доходу), нарахованої в минулих періодах, на суму якої самостійно донараховано ЄСВ; код «3» — для зарплати (доходу), нарахованої в минулих періодах, на суму якої самостійно зменшено зайво нарахований ЄСВ) ;

3) Помилки в Декларації з ПДВ виправляються шляхом подання окремого звіту, який має назву Уточнюючий розрахунок, додатки до якої мають позначку «уточнюючий». Уточнююча декларація містить всі неправильні дані і правильні дані, відхилення між ними (рис.8.3).

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства фінансів України
28 січня 2016 року № 21
(у редакції наказу Міністерства фінансів України
від 23 лютого 2017 року № 276)

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

01	**Уточнюючий розрахунок податкових зобов'язань з податку на додану вартість у зв'язку з виправленням самостійно виявлених помилок**				
02	Звітний (податковий) період	2021 (рік)			1 (місяць)
03	Звітний (податковий) період, що уточнюється	2020 (рік)	- (квартал)		12 (місяць)
031	-	Відмітка про те, що показники цього звітного (податкового) періоду вже уточнювалися раніше			
04	Платник				
		від - № -			

Рис.8.3. – Уточнюючий розрахунок

4) Помилки в сумах податку на прибуток виправляються через Додаток ВП до декларації, суми з якого переносяться до декларації в розділ виправлення помилок (https://medoc.ua/blog/jak-vipraviti-pomilku-u-deklaraci-z-podatku-na-pributok-za-minulij-period)

5) Помилки в декларації з єдиного податку, екологічного і т.д виправляються ляхом подання уточнюючої декларації з позначкою «уточнюючий». Для виправлення помилок передбачено окремі розділи декларації. Наприклад для єдиного податку на рис.8.4

Нараховано за попередній звітний (податковий) період (значення рядка 12 декларації попереднього звітного (податкового) періоду)	13	-
Сума єдиного податку, яка підлягає нарахуванню та сплаті в бюджет за підсумками поточного звітного (податкового) періоду (рядок 12 - рядок 13)	14	-
VI. ВИЗНАЧЕННЯ ПОДАТКОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ У ЗВ'ЯЗКУ З ВИПРАВЛЕННЯМ САМОСТІЙНО ВИЯВЛЕНИХ ПОМИЛОК		
Назва показника	**Код рядка**	**Обсяг (грн., коп.)** [4]
Сума єдиного податку, яка підлягала перерахуванню до бюджету, за даними звітного (податкового) періоду, в якому виявлена помилка (рядок 14 відповідної декларації)	15	-
Уточнена сума податкових зобов'язань за звітний (податковий) період, у якому виявлена помилка	16	-
Розрахунки у зв'язку з виправленням помилки:		
Збільшення суми, яка підлягала перерахуванню до бюджету (рядок 16 - рядок 15, якщо рядок 16 > рядка 15)	17	-
Зменшення суми, яка підлягала перерахуванню до бюджету [6] (рядок 16 - рядок 15, якщо рядок 16 < рядка 15)	18	-
Сума штрафу, яка нарахована платником податку самостійно у зв'язку з виправленням помилки, - % (рядок 17 х 3 % або 17 х 5 %) [7]	19	-
Сума пені, яка нарахована платником податку самостійно відповідно до підпункту 129.1.3 пункту 129.1 статті 129 глави 12 розділу II Податкового кодексу України	20	-

Рис.8.4. – Розділ для виправлення помилок в звітності

8.2. Нарахування штрафів господарюючими суб'єктами та ДПС

Виправлення помилок самостійно має менші наслідки, ніж коли їх виявить ДПС при перевірці.

Якщо помилки виявлено і виправлено самостійно

Пункт 50.1 ст. 50 розд. ІІПКУ передбачає, що якщо у майбутніх податкових періодах (з урахуванням строків давності, встановлених ст.102 ПКУ) платник податків самостійно (у тому числі за результатами електронної перевірки) виявляє помилки, що містяться у раніше поданій ним податковій декларації (крім обмежень, визначених ст.50 ПКУ), він зобов'язаний

надіслати уточнюючий розрахунок до такої податкової декларації за формою чинного на час подання уточнюючого розрахунку.

Платник податків, який самостійно (у тому числі за результатами електронної перевірки) виявляє факт заниження податкового зобов'язання повинен:

а) або надіслати уточнюючий розрахунок і сплатити суму недоплати та штраф у **розмірі 3%** від такої суми до подання такого уточнюючого розрахунку.

б) або відобразити суму недоплати у складі декларації з цього податку, що подається за податковий період, наступний за періодом, у якому виявлено факт заниження податкового зобов'язання, збільшену на суму штрафу у **розмірі 5%** від такої суми, з відповідним збільшенням загальної суми грошового зобов'язання з цього податку.

При самостійному донарахуванні суми податкових зобов'язань інші штрафи не застосовуються.

Пеня нараховується при нарахуванні суми податкового зобов'язання, визначеного платником податків після спливу 90 календарних днів, наступних за останнім днем граничного строку сплати податкового зобов'язання.

У разі внесення змін до податкової звітності внаслідок самостійного виявлення платником податку помилок протягом 90 календарних днів, наступних за останнім днем граничного строку сплати грошового зобов'язання, пені не нараховується

Якщо помилки виявлено ДПС

За неподання або несвоєчасне подання платником податків податкової звітності передбачена фінансова відповідальність у **в розмірі 170 гривень**, за кожне неподання (несвоєчасне подання) декларації (розрахунку) зазначені в одному акті; **в розмірі 1020 гривень** при повторному порушенні за несвоєчасне подання податкової декларації (розрахунку) платником податків незалежно від виду податку, за яке до такого платника протягом року вже було застосовано штраф за неподання (несвоєчасне подання) податкової декларації (розрахунку) та у період до одного року (до 365 або 366 днів – для високосного року) винесено податкове повідомлення-рішення.

Якщо контролюючий орган самостійно визначає суму податкового зобов'язання, зменшення суми бюджетного відшкодування та/або від'ємного значення суми податку на додану вартість (ст. 123.1) **шраф — 25 %** суми визначеного податкового зобов'язання, завищеної суми бюджетного відшкодування.

При повторному протягом 1095 днів визначенні контролюючим органом суми податкового зобов'язання з цього податку, зменшення суми бюджетного відшкодування **– 50 %.**

На суми грошового зобов'язання, визначеного п.п. 129.1.3 п. 129.1 ст. 129 ПКУ (включаючи суму штрафних санкцій за їх наявності та без урахування суми пені), нараховується пеня за кожний календарний день прострочення у його сплаті, включаючи день погашення, із розрахунку 100 відсотків річних облікової ставки Національного банку України, діючої на кожний такий день (абзац другий п. 129.4 ст. 129 ПКУ).

8.3. Порядок погашення податкових зобов'язань, їх розстрочення і відстрочення.

Невчасно сплачені податкові зобов'язання призводять до виникнення податкового боргу. «**податковий борг**» - сума узгодженого грошового зобов'язання, не сплаченого платником податків у встановлений строк, та непогашеної пені, нарахованої у порядку, визначеному ПКУ.

Структура податкового боргу: грошові зобов'язання, штрафні санкції, пеня (рис.8.4).

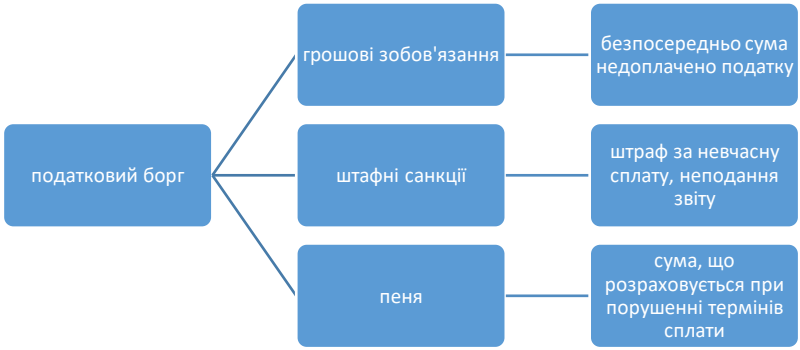

Рис.8.4. Структура податкового боргу

Грошові зобов'язання за наявності статусу узгоджених (тобто платник податку не подає скаргу на рішення контролюючих органів, або є рішення суду на користь ДПС) і несплачених вважатимуться податковим боргом.

Платник податку має право на розстрочення (відстрочення) грошових зобов'язань (податкового боргу) на підставі заяви платника податків і позитивного прийнятого рішення ДПС та договору про розстрочення (відстрочення).

Розмір процентів за користування так званим кредитом поаткової дорівнює розміру 120 % річних облікової ставки Нацбанку України, що діє на день прийняття контролюючим органом рішення про розстрочення, відстрочення грошових зобов'язань або податкового боргу.

Розстрочення та відстрочення грошового зобов'язання і податкового боргу надаються окремо за кожним податком та збором. Наявність у платника податків податкового боргу передбачає перебування у податковій заставі майна, балансова вартість якого відповідає сумі податкового боргу такого платника податків.

ТЕМА 9. ТЕОРІЇ ОПТИМАЛЬНОГО ОПОДАТКУВАННЯ В ЗАРУБІЖНІЙ ПРАКТИЦІ

9.1. Концептуальні основи теорії оптимального оподаткування.
9.2. Теорії обчислення податкового тягаря.
9.3. Економічна ефективність оподаткування.
9.4. Теорія SECOND-BEST. Теорії перекладання податків

Список використаних джерел:

1. Zhurakovska I., SydorenkoR., Fuhelo P., Khomenko L., Sokrovolska N. (2021) The Impact of Taxes on the Reproduction of Natural Forest Resources in Ukraine . Independent Journal of Management & Production. N. 12(3). 2021. P. 108-122. DOI:https://doi.org/10.14807/ijmp.v12i3.1511

2. Мережко, С., Ушолік, Н., & Лизунова, О. (2021). ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПОДАТКОВИХ СИСТЕМ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН ТА УКРАЇНИ. Економіка та суспільство, (25). URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-25-76

3. Christopher H. Hanna, Tax Theories and Tax Reform, 59 SMU L. REV. 435 (2006) URL: https://scholar.smu.edu/smulr/vol59/iss2/3

4. Th Theory of Taxation for Developing Countries. Edited by David Newbery Nicholas Sternю. https://documents1.worldbank.org/curated/en/634701468766836980/pdf/multi0page.pdf

9.1. Концептуальні основи теорії оптимального оподаткування

Ставки основних податків в Україні є нижчими ніж в інших країнах. Україна має найнижчі податкові ставки по трьох основним податкам. (табл. 9.1.

Таблиця 9.1 – Ставки податків в Україні і світі

Країна	Ставка ПДВ		Ставка ПДФО		Ставка податку на прибуток		Загальний рейтинг країни, місце
	%	місце	%	місце	%	місце	
Україна	20	2	18	1	18	1	1
Німеччина	19	1	47,5	6	29,8	4	3
Іспанія	21	3	45	4	30	5	4
Італія	22	4	45,6	5	31,4	6	7
Франція	20	2	45	4	34,4	8	6
Нідерланди	21	3	52	7	25,5	3	5
Португалія	23	5	42	3	36	9	8
Бельгія	21	3	53,7	8	34	7	9
Польща	23	5	32	2	19	2	2

Для оцінки оптимальності оподаткування крім ставок податків використовуєть багато показників. Діаграма Лоренца дає змогу провести своєрідну параллель між

податковими надходженнями до бюджету держави та сумарною кількістю платників податків. Ідеально бажаною є ситуація, коли певна кількість платників (наприклад 20 %), сплачують до бюджету двадцятивідсотковий обсяг податкових надходжень (рис. 9.1), що характеризується прямою лінією. Дійсний розподіл доходів і податкових зобов'язань, який існує на даний час у тій чи іншій країні відображає крива лінія.

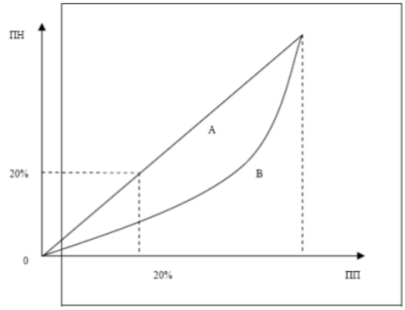

Рис. 9.1. Розподіл доходів і податкових зобов'язань (крива Лоренца).

ПН — податкові надходження;

ПП — платники податків.

Коефіцієнт Джіні визначає ступінь нерівномірності розподілу доходів і податкових зобов'язань шляхом вирахування відношення між кривою Лоренца, яка відображає дійсний розподіл доходів і податкових зобов'язань, та ідеально рівномірним бажаним розподілом:

$$КД = \frac{S_A}{S_A + S_B} \tag{6.5}$$

де КД — коефіцієнт Джіні;

SA — площа А,

SB — площа В.

Очевидно, що чим більше крива Лоренца нахиляється до низу, тобто чим більше вона буде ввігнута, тим значнішою є нерівномірність розподілу доходів і податкових зобов'язань, одним із факторів якого є оподаткування.

Теорію оптимального оподаткування започаткували А. Пігу, В. Парето, Ф. Рамсея. Найповніше урахування вимог економічної ефективності і соціальної справедливості одночасно неможливо, на пошук компромісного рішення націлена оптимальна теорія оподаткування.

Оптимальне оподаткування персональних доходів. Теорія оптимального оподаткування прагне вирішити питання: чи має ця частина бути однаковою, незалежною від суми одержуваного доходу, або збільшуватися чи зменшуватися по мірі його зростання? Другими словами, досліджується питання: якій системі оподаткування доходів (пропорційній, прогресивній чи регресивній) слід віддавати перевагу? Незважаючи на певну нечіткість теоретичних висновків щодо оподаткування персональних доходів, податкова політика у більшості розвинутих

країн світу спрямована на зменшення прогресивності, постійне зменшення маржинальних ставок на найвищі доходи.

Оптимальне оподаткування споживання. Теорема еквівалентності оподаткування стверджує, що податок на споживання, представлений, наприклад, податком на додану вартість, є повністю ідентичним податку на доходи індивідів від праці. Досягнення оптимальності у оподаткуванні споживання можливо лише при використанні однакової ставки податку для всіх споживаних товарів. Теорема виробничої ефективності полягає у твердженні, що оптимальне оподаткування не має порушувати умов формування ефективної виробничої структури. Безпосереднім розширенням теореми є висновок щодо доцільності відмови від оподаткування проміжних товарів податком на споживання. У більшості країн світу використовується у різних пропорціях як пряме оподаткування доходів громадян від праці, так і оподаткування споживаних ними товарів. Надзвичайно поширеним податком на споживання є податок на додану вартість (ПДВ), який застосовується у 137 країнах світу. Разом з тим ставлення до ПДВ не є однозначно позитивним. Підтвердженням цього може бути відсутність ПДВ у США та досить низька ставка податку в Японії. Крім того, хоча для більшості товарів використовується однакова ставка, у багатьох країнах застосовуються також пільгові ставки для певних груп товарів.

Оптимальне оподаткування доходів від капіталу. Стосовно оподаткування доходів від капіталу, то висновок теорії оптимального оподаткування однозначний – доходи від капіталу не слід оподатковувати. Оскільки еластичність пропозиції капіталу вище ніж еластичність пропозиції праці, то збільшення оподаткування капіталу призведе до його відтоку до тієї податкової юрисдикції, де оподаткування доходів капіталу менш обтяжливе або взагалі відсутнє. Конкуренція за капітал буде стимулювати зменшувати ставку податку на доходи від капіталу і у граничному випадку має обумовити відмову від цього податку. Незважаючи на те, що теоретичні обґрунтування недоцільності оподаткування доходів від капіталу одержані достатньо давно, на практиці оподаткування доходів від капіталу не відійшло у історію, а використовується у багатьох країнах як на рівні корпорацій, так і на рівні власників капіталу. Така ситуація обумовлюється тим, що відмова від оподаткування доходів від капіталу сприймається як порушення соціальної справедливості. По суті справи, це є яскравим прикладом того, що на фактичні рішення щодо оподаткування суттєво впливають невраховані теорією оптимального оподаткування інституційні чинники, ментальність і податкова культура суб'єктів податкових відносин, що сформувалася у процесі тривалої еволюції індивіда, суспільства і держави.

Теорія другого за значимістю оптимуму. Відступ від оптимально ефективної моделі розміщення ресурсів. Концепція була сформульована в 1956 р Р. Липси і К. Ланкастером. Якщо виробництво продукту (наприклад хімікату) викликає забруднення навколишнього середовища, граничні суспільні витрати його виробництва, як правило, перевищують граничні приватні витрати. Економіка в цьому випадку відхиляється від оптимально ефективної моделі розміщення ресурсів. У цій не найкращою, «другий за ефективністю» ситуації держава може поліпшити

стан речей за рахунок введення податку на забруднення навколишнього середовища, що справляється з виробників хімікатів. Це, з одного боку, стане стимулом для впровадження менш шкідливих процесів виробництва. З іншого боку, оскільки податок перекладається на споживачів, ці заходи змусять їх повністю оплачувати громадські витрати виробництва хімікатів (див. Social costs), які вони купують.

9.2. Теорії обчислення податкового тягаря.

Поняття «податковий тягар» одночасно виникло з введенням податків. У XVIII ст. А. Сміт провів дослідження економічної залежності між надходженням коштів до державного бюджету і рівнем податкового навантаження. У результаті отримана аксіома, яка стверджує, що від зниження податкового навантаження держава залишиться у виграші, оскільки з'являються вивільнені кошти, від вкладення яких можна отримати додатковий прибуток і відповідно додатковий податок. У сучасній економічній літературі підходи до визначення поняття «податкове навантаження» відрізняються за економічним змістом. При визначенні сутності податкового навантаження виділяють дві сторони: якісну та кількісну. Кількісну оцінку цьому показнику вперше вдалося німецькому економісту Ф. Юсти, який дав визначення цього терміна на макрорівні і показав співвідношенням між державним бюджетом і національним доходом цієї ж держави, тобто це частина підприємницького доходу, що вилучається на користь держави. Податкове навантаження має величезне значення для економіки і полягає у тому, що:

– цей показник використовується при порівнянні з відповідним показником інших країн, за результатами якого приймається рішення про проведення певних реформ в оподаткуванні;

– кількісна оцінка податкового навантаження активно використовується державою в розробці відповідної політики. При введенні нових податків, зміні їх ставок, внесення змін до податкові пільги держава проводить постій- ний моніторинг результатів, вносить зміни, у разі виникнення негативного впливу на еконо- міку уряд повинен відреагувати відповідним чином;

– цей показник може бути використаний як індикатор поведінки суб'єктів господарювання. Саме від його величини залежить здатність під- приємства розширювати своє виробництво або вкладати інвестиції;

– на загальнодержавному рівні податкове навантаження використовується для соціальної політики держави. Саме орієнтуючись на його значення, держава рівномірно може розподі- лити його між різними соціальними групами.

9.3. Економічна ефективність оподаткування

Використовуються показники кількісного і якісного аналізу фіскальної ефективності податків.

Аналіз впливу податкового навантаження на економіку держави передбачає розрахунок та характеристику таких показників:

1) ***фіскальна значимість окремого податку*** у бюджеті держави – характеризує фіскальну ефективність податкового управління при певній системі реалізованих податкових рішень, відображає питому вагу податкових надходжень в доходах бюджету.

Коефіцієнт розраховується за формулою

$$Зф=ПНпі/ДБ$$

З ф – фіскальна значимість податку у бюджеті держави;

ПНпі – податкові надходження і-го виду податку до Державного бюджету за рік;

ДБ – доходи Державного бюджету за рік.

Цей коефіцієнт дозволяє визначити, як змінилась реальна величина надходжень окремого виду податку.

2) ***фіскальна значимість окремого податку у ВВП держави*** – кількісний показник, що характеризує перерозподіл ВВП через бюджет держави

$$Зф =ПНпі/ВВП$$

де З ф – фіскальна значимість податку у ВВП держави;

ПНпі – податкові надходження і-го виду податку до Державного бюджету за рік;

ВВП – валовий внутрішній продукт за рік.

Аналіз ефективності збору податкових надходжень передбачає розрахунок та характеристику таких показників:

3) ***коефіцієнт збирання податків*** – кількісний показник, що характеризує ефективність податкового адміністрування. В ідеалі цей показник має дорівнювати 1.

К збі = Кількість податків, фактично отриманих ДФС України /Кількість планових податкових надходжень (3)

де К збі – коефіцієнт збирання податків за і-й податковий період.

Цей коефіцієнт дозволяє оцінити реальну суму податкових надходжень до бюджету від запланованих надходжень.

4) ***витрати на справляння податків на душу населення*** – цей показник характеризує рівень витрат кожного члена суспільства на утримання органів ДФС України і розраховується

ВСП = Витрати на утримання апарату ДФС України /Кількість постійного населення (4)

де ВСП – витрати на справляння податків на душу населення, грн./осіб

Показує відношення коштів, які пішли на утримання апарату ДФС України до загальної чисельності населення країни. Також можна проводити розрахунок щодо працездатного населення, а саме населення віком від 15 до 64 років.

5) ***показник навантаження на працівника органів ДФС України*** *зі збору окремого виду податку* – характеризує навантаження на одного робітника. Даний показник розраховується

КНВ = Кількість платників окремого виду податку /Кількість фактично працюючих в ДФС України у і-му відділі

де КНВ – коефіцієнт навантаження на працівника органів ДФС України.

Показує, скільки платників податків окремого виду податків припадає на одного податкового інспектора відповідного відділу зі збору податків й ефективність його роботи – кількість збору податкових надходжень.

6) ***показник ефективності податку*** – характеризує витрати на збирання окремого виду податку і розраховується.

КФЕ= Кількість фактично отриманих податків ДФС України Витрати на адміністрування виду податку (6)

За своїм змістом цей показник характеризує саме фіскальну ефективність, яка є складовою загальної ефективності податку. Він показує, що мінімізація витрат на збирання окремого виду податку та запобігання ухиленню від сплати податку до бюджету будуть сприяти збільшенню показника фіскальної ефективності.

9.4. Теорія SECOND-BEST. Теорії перекладання податків

Теорії перекладання податків. Перекладання податків - це процес повного або часткового перерозподілу сплати податків між різними суб'єктами оподаткування, між якими існують господарські та економічні взаємовідносини. При цьому перекласти сплату податків можна як на іншу юридичну чи фізичну особу (тобто суб'єкт підприємництва), так і на громадян як споживачів продукції.

Перекладання податків може бути повним або частковим, залежно від мети платника податку. Якщо виробник має на меті інтегруватися в ринкове середовище, то він частково перекладає податок. Якщо виробник закріпив свої позиції на ринку, то податок перекладається на споживача повністю.

Розвиток теорій перекладання податків пов’язаний з розвитком теорії податків взагалі. При цьому всі теорії можливо поділити на певні концепції з їх різновидами, які в більшості відображають різні фінансові та податкові школи. Одним з таких теоретичних напрямів є концепція абсолютизму (або теорія абсолюту). Її засновником був англійський філософ XVII ст. Д. Локк. Суть його теорії полягає в тому, що він вважав, що в кінцевому випадку платником всіх податків є власник землі, чи той, хто сплачує податок на землю, або одна з форм цього податку, наприклад, орендна плата за землю.

Тому окремі економісти того часу виступали з пропозицією перекласти всі податки з землі на чистий дохід з неї й ввести єдиний податок на землю. Це, на їх думку, сприяло б перекладанню податків та ухиленню від сплати в цілому. Такої ж думки притримувались і інші економісти. Наприклад, А. Сміт вважав, що кінцевим платником податку є власник землі або багатий споживач. Тому він виступав за поземельний податок, а також податок з нерухомості та розкошу.

Автором іншої концепції — позитивної (оптимістичної) є французький економіст XVIII — XIX ст. Н. Канар. Сутність його концепції полягала в тому, що всі податки після їх запровадження починають перекладатися на платників, які автоматично стають рівномірними та протягом певного часу розподіляються між ними пропорційно їх платоспроможності. Автори цієї теорії вважали, що головним є принцип рівноважності податків, який автоматично може здійснюватися у суспільстві і виступали за збереження невисоких ставок оподаткування.

Іншої точки зору додержувався П. Прудон, який розробив песимістичну теорію перекладання податків. Він вважав, що в кінцевому випадку податок перекладається на кінцевих споживачів, які в більшості малозабезпечені. Тому податки мають негативний характер і є шкідливими для звичайного населення.

В середині XIX ст. з'явилась математична концепція перекладання податків. Її авторами були Ж. Дюпон. В подальшому розвиток цієї концепції знайшов відображення у наукових працях М. Панталеоне та Копільяні. Вони перші визначили залежність між платником податку та ціною і дали характеристику перекладання податків. Її сутність полягає у тому, що якщо платник податку перекладає податок, то він має за це винагороду. Крім того, вони перші визначили, що податок зменшується не зразу, а лише після зазначеного критичного рівня ставок оподаткування. Тобто, податок об'єктивно збільшує ціну виробу, а виробник згоден оплачувати його, поки він не досягне критичного розміру. Коли попит на товар зменшується, це призводить до того, що платник податку бажає зменшити ціну, і починається перекладання податків на інших суб'єктів.

Вище перераховані всі наукові концепції які мають в своїй основі два типи перекладання податків:

1. Пряме перекладання від продавця до споживача. Його сутність полягає в тому, що весь тягар податку здійснюється за рахунок споживача шляхом включення податку до ціни виробу.

2. Зворотне перекладання. Воно відбувається за умови, коли виробник знижує ціну виробу і таким чином бере зобов'язання зі сплати податку на себе.

Як правило, перекладання податків відбувається в сфері обігу головним чином за рахунок непрямих податків, або з тих, які формують собівартість продукту.

Ідея того, що додаткове регулювання ринку підвищує економічний добробут, носить назву «теорія другого кращого» (theory of second best). Відповідно до цієї теорії політика невтручання на якому ринку бажана тільки в тому випадку, якщо всі інші ринки працюють баз збоїв. Якщо такого не спостерігається, то втручання держави, яке на перший погляд спотворює мотиви поведінки учасників ринку, може збільшити добробут, нейтралізуючи наслідки дефектів ринку. Наприклад, якщо ринок праці функціонує зі збоями і не може забезпечити повної зайнятості, політика субсидування трудоінтенсівних галузей, яка була б небажана в економіці з повною зайнятістю, має сенс. Звичайно, кращим варіантом є більш гнучка заробітна плата, проте якщо з якоїсь причини це не можливо, державне втручання на інших ринках послужить «другим кращим» засобом пом'якшення ситуації. Класичний приклад державного регулювання з використанням цінових обмежень - оподаткування промисловості, що забруднює навколишнє середовище. У зв'язку з тим, що іншим економічним агентам нав'язуються неринкові витрати, які не компенсуються, держава поліпшить ситуацію одночасно для всіх, якщо введе податок на забруднення навколишнього середовища.

ТЕМА 10. ДІЛОВІ РІШЕННЯ З ОПОДАТКУВАННЯ

10.1. Методи оптимізації податків, прийняття рішень про оптимізацію оподаткування.

10.2 . Податковий менеджмент

10.3. Аналіз фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF)

Список рекомендованої літератури:

1. Оптимізація і мінімізація податків. URL: http://www.buhuslugi.com.ua/ua/informatsiya/informatsiya-dlya-yuridichnikh-osib/optimizatsiya-podatkovogo-navantazhennya-minimizatsiya-podatkiv.html
2. Оптимізація податків в Україні: схеми, ризики, підводні камені. URL:https://safir.ua/ua/optimizacziya-podatkiv-v-ukraïni-sxemi-riziki-pidvodni-kameni.html
3. Моделі і методи прийняття рішень в аналізі та аудиті: Навч. посіб. — 2-ге вид. Рекомендовано МОН / Гаркуша Н.М., Цуканова О.В., Горошанська О.О. — К., 2012. — 591с. URL: https://pidru4niki.com/1690031440728/buhgalterskiy_oblik_ta_audit/formi_realizatsiyi_upravlinskih_rishen
4. Технологія організації та проведення ділових нарад https://buklib.net/books/26623/
5. Власова О. Є. Податковий менеджмент та адміністрування : конспект лекцій для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальностями 071 – Облік і оподаткування, 073 – Менеджмент, спеціалізації «Управління фінансово-економічною безпекою» / О. Є. Власова ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О.М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2021. – 140 с

http://eprints.kname.edu.ua/57815/1/2019%20%D0%BF%D0%B5%D1%87%20118%D0%9B%20%D0%9A%D0%9B_%D0%9F%D0%9C%D0%90.pdf
6. Типологічне дослідження «Відмивання доходів від податкових злочинів» (2020 рік)
https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/411/%D0%A2%D0%B8%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%20%D0%94%D0%A1%D0%A4%D0%9C%D0%A3/Typology_2020_bookUA.pdf
7. Типологічне дослідження «Актуальні методи, способи, інструменти легалізації (відмивання) злочинних доходів та фінансування тероризму (сепаратизму)
https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/200/Typologies%20of%20the%20SFMS/UKR_Typology_2021_26_05.pdf
8. https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%A0%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%86_.pdf

9.1. Методи оптимізації податків, прийняття рішень про оптимізацію оподаткування

«Оптимізація оподаткування - це організаційні заходи в рамках чинного законодавства, пов'язані з вибором часу, місця та видів діяльності…» [4], створенням організаційної структури бізнесу, планування грошових потоків з метою збільшення грошових потоків компанії за рахунок оптимізації податкових платежів.

Оптимізація оподаткування передбачає недопущення штрафних санкцій з боку фіскальних органів. Це досягається правильністю нарахування і своєчасністю сплати податків, що нерозривно пов'язано з податковим плануванням

Оптимізація податків передбачає:

- перевірку схем оподаткування;
- розробка договірної бази і облікової політики;
- оптимізація оподаткування окремих господарських операцій;
- усунення подвійного оподаткування при здійсненні ЗЕД;
- зменшення ризиків діяльності

Оптимізація оподаткування це не мінімізація (зниження) податків, а збільшення прибутку підприємства після оподаткування. Оптимізація може бути пов’язана з виведенням бізнесу із «тіні», легалзацією діяльності для зменшення ризиків.

«Оптимізація податкової політики підприємства дозволяє уникнути «переплати» податків в кожен конкретний момент часу. Ситуація, коли підприємство платить податки без аналізу, тобто дотримуючись букви закону формально, без прив'язки до особливостей власного бізнесу, свідчить про те, що над податковим плануванням на підприємстві ніхто не працював» [3].

Держава надає безліч можливостей для зниження податкових виплат. Це обумовлено і передбаченими в законодавстві податковими пільгами, і наявністю різних ставок оподаткування та існуванням прогалин чи незрозумілості у законодавстві, через неможливість прорахунку всіх обставин, що виникають при обчисленні та сплаті податків.

«Будь-яка схема перед впровадженням перевіряється на відповідність кільком критеріям:

· розумність;

· ефективність - це оптимальність використання у схемі всіх можливостей оптимізації податків;

· відповідність вимогам законодавства (Насамперед податковому кодексу) - облік всіх можливих правових наслідків використання схеми, продуманість механізмів реагування на зміну чинного законодавства або на дії податкових органів;

· автономність - схема розглядається з точки зору складності в управлінні, підконтрольності у застосуванні і складності в реалізації;

· надійність - це стійкість схеми до зміни зовнішніх і внутрішніх факторів, у тому числі до дій партнерів по бізнесу;

· нешкідливість - припускає уникнення можливих негативних наслідків від використання схеми всередині підприємства.

Поширені оптимізаційні підходи:

«1) вибір в якості критерію оптимізації мінімізацію податків, так звана «мінімізація оподаткування». Разом з тим, у світовій практиці мінімізація податків включає в себе як законні (податкове планування), Так і незаконні (ухилення від оподаткування) методи зменшення податкових платежів Мабуть, з цієї причини термін «мінімізація» має в Україні яскраво виражений негативний «імідж».

2) Вибір в якості критерію мінімум податкового навантаження (співвідношення: сума податкових зобов'язань за всіма податками і зборами до доходу або бухгалтерського прибутку підприємства). При цьому в якості обмежень виступить мінімально допустимий обсяг продажів, що забезпечує збереження конкурентних позицій підприємства.

3) вибір критерієм оптимізації забезпечення рівномірності формування податкових зобов'язань у відповідності з наявними фінансовими ресурсами при забезпеченні запланованого рівня прибутку » [3]. Він використовується при поділі бізнесу, наприклад на підприємців.

Приклади методів оптимізації

Зарплата виплачується через договори оренди з співробітниками

Підприємство з метою мінімізації витрат, пов'язаних з наймом і оплатою праці персоналу, укладає зі своїми працівниками договори з оренди у них автомобілів, комп'ютерів та інших інструментів. Таким чином підприємство скорочує витрати, пов’язані з виплатою прибуткового податку і соціальних внесків. Дана схема, в принципі, є законною. Компаніям може бути складно застосовувати таку схему.

- по-перше-не у всіх співробітників достатньо цінного майна для таких операцій, а занадто великий обсяг договорів оренди з фізичними особами практично однозначно викличе зацікавленість контролюючих структур

- по-друге - економія на «зарплатних» податках, компанія втрачає на ПДВ через неможливість прийняти до відрахування «вхідний» ПДВ, оскільки договір оренди укладено з фізичною особою (неплатником ПДВ)».

Дроблення бізнесу

При здійсненні такої оптимізації особливо часто вдаються до використання спрощеної системи оподаткування з метою податкового планування. Мінімізація відбувається, як правило, за такими напрямами. Компанія дробить свій бізнес, щоб кожен підрозділ відповідав визначенню малого підприємства та сплачував податки за спрощеній системі. Підприємство реалізує продукцію через підприємця - єдинника, продаючи йому продукцію з мінімальною націнкою, щоб перевести податкове навантаження на фізичну особу «на спрощенці».

Процес розробки податкової політики відбувається в кілька етапів, кожний з яких має свою мету, завдання та форми реалізації. Виділяють такі основні етапи:

1. Дослідження стану фінансово-господарської діяльності підприємства та існуючих механізмів сплати податків; аналіз поточної ситуації зі сплати податків, наявність заборгованості перед бюджетом, її строк, оцінка можливостей погашення.

2. Визначення пріоритетних напрямків розвитку виробництва та можливості зниження оподаткування; виділення пріоритетних галузей чи видів продукції; аналіз можливостей зниження оподаткування в цих галузях. Як відомо, розмір сплати більшості податків визначається обсягами діяльності. Також необхідно ретельно проаналізувати виробничу стратегію підприємства на предмет можливості зниження обсягів оподаткування.

3. Розробка альтернатив сплати податків складання податкового календаря, оцінка можливостей застосування податкових пільг; порівняння економії від застосування кожного з варіантів з витратами, які він тягне за собою.

4. Вибір оптимальної схеми оподаткування з позицій мінімізації податкових платежів та покращення фінансового стану.

5. Пошук можливостей відстрочення податкових платежів законним шляхом на максимально тривалий термін.

6. Контроль за виконанням податкової політики та оперативне її коригування у процесі фінансового оздоровлення; контроль за своєчасністю нарахування податків та їх сплатою у строк.

7. Оцінка ефективності податкової політики з позицій прибутковості підприємства та досягнення мети санації. Для оцінки ефективності податкової політики варто застосовувати загальновідомі показники для оцінки податкового навантаження на підприємство до та після здійснення заходів оптимізації податкової політики та податкового планування.

8.2. Податковий менеджмент

Податковий менеджмент – це система державного і корпоративного управління податковими потоками шляхом використання науково обґрунтованих ринкових форм і методів і прийняття рішень в галузі управління податковими доходами і податковими витратами на макро- і мікрорівні.

Суб'єктами податкового менеджменту виступають:

– держава в особі законодавчих і виконавчих органів влади, зокрема Мінфіну України та ДПС України;

– платники податків – юридичні та фізичні особи.

Предметом податкового менеджменту є відносини між щодо управління та адміністрування податковими ресурсами та фінансовими потоками. Об'єктом податкового менеджменту є податкові потоки, які здійснюють свій рух в результаті виконання податками своїх функцій (сукупного еквівалента цінності послуг держави, фіскальної, регулюючої і контрольної), а також податкового процесу на макро- і мікрорівні. Також можна визначити специфічні цілі податкового менеджменту щодо окремих суб'єктів: – держава зацікавлена в зростанні податкових надходжень, оскільки саме вони є основою формування дохідної частини бюджетів, але в той же час державна податкова політика може сприяти або перешкоджати розвитку економічного потенціалу країни. Тому важливим є забезпечення відносної рівноваги між функціями оподаткування: фіскальної і регулюючої. – для суб'єктів господарювання в першу чергу є важливим управління податковими потоками у частині їх оптимізації та дотримання ефективного податкового навантаження, оскільки від цього залежить їх прибутковість, причому мова йде як про поточну так й довгострокову перспективу

Види податкового менеджменту можна розглядати через призму бюджетних взаємовідносин. Це пов'язано з тим, що податки є переважно вираженням відносин власності, а економічні інтереси держави не тотожні інтересам бізнесу. З цих позицій розрізняють: – **державний податковий менеджмент** – є системою управління органами державної влади податковими потоками у рамках встановлення процедур и елементів податкового процесу, ринково-орієнтованими формами та методами з метою фінансового забезпечення держави, а також надання необхідного обсягу й якості громадських благ (вигод, послуг). – **корпоративний податковий менеджмент** – це система управління податковими потоками комерційної організації шляхом використання науково обґрунтованих ринкових форм й методів та ухвалення управлінських рішень в сфері податкових доходів і податкових витрат на мікрорівні.

Як державний, так і корпоративний податковий менеджмент охоплює три взаємодіючі сфери:

1) податкове прогнозування і планування;
2) податкове регулювання;
3) податковий контроль.

Податкове прогнозування і планування. За допомогою прогнозу складається судження про можливий стан податкової системи в майбутньому і про альтернативні шляхи й терміни досягнення поставлених цілей і завдань. Податковим прогнозуванням зазвичай передує податкове планування, особливо щодо державного та регіонального рівнів. На рівні підприємств дані прогнозів служать засобом для середньострокового і поточного податкового планування.

Податкове регулювання. Цей елемент тісно пов'язаний з плануванням, тому що його основна мета полягає в тому, щоб врівноважити громадські, корпоративні та приватні економічні інтереси. Досягнення цієї мети забезпечується поєднанням різних методів податкового регулювання до яких відносяться податковий кредит; відстрочення та розстрочення податкового платежу; пільги, податкові канікули, трансферне ціноутворення, тарифи, регулювання грошового обігу тощо). Основним завданням податкового регулювання на державному рівні є досягнення на практиці відносної рівноваги між двома податковими функціями: фіскальної і регулюючої через з одного боку, систему податкових пільг: скасування авансових платежів, зменшення податкового зобов'язання в зв'язку з благодійністю, відстрочка платежу за заявою платника податків, а з іншого – через систему податкових санкцій (штрафи, пеня, адміністративні санкцій). Правильне поєднання цих двох систем забезпечує гнучкість оподаткування і як наслідок – ефективність податкової політики.

Податковий контроль. Реалізація даного методу зобов'язує правильно формувати податкову базу і точно обчислювати величину податкового зобов'язання. Об'єкт контролю – все фінансово-господарські операції та їх результати. Податкові контрольні дії на рівні держави реалізуються через систему контролюючих органів, до функціональних обов'язків яких входить вчинення дій з податкового адміністрування, і систему санкцій. При цьому необхідно дотримання одного з основних вимог до податкового контролю: ефект повинен значно перевершувати витрати на його проведення. Особливістю корпоративного податкового контролю є те, що нормативними актами встановлено сукупність прийомів і способів щодо забезпечення дотримання податкового законодавства і податкового виробництва. Податковий контролю включає в себе: – спостереження за підконтрольними об'єктами; – облік і аналіз тенденцій в області податків; – вжиття заходів щодо запобігання і припинення податкових порушень; – виявлення винних і притягнення їх до відповідальності. Такий контроль здійснюється як державними органами, так і аудиторськими фірмами, бухгалтерськими, фінансовими та ревізійними службами підприємств.

8.3. Аналіз фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF)

Метою значної кількості злочинних дій є отримання прибутку окремою особою або групою людей, які здійснюють цей злочинний акт. Відмивання грошей - це процес, який дозволяє приховати незаконне походження таких грошей. Цей процес має небезпечний характер, оскільки він дозволяє злочинцям користуватися своїм прибутком без створення загрози для джерела таких прибутків.

Незаконна торгівля зброєю, а також діяльність організованої злочинності, в тому числі, наприклад, торгівля наркотиками та проституція, можуть породжувати велетенські суми. Схеми розтрат, інсайдерської торгівлі, хабарництва та комп'ютерного шахрайства також можуть дати значний прибуток і породити стимули до "легалізації" отриманих нечесним способом грошей шляхом їх відмивання.

Коли кримінальна діяльність породжує значні прибутки, окрема особа або група осіб, задіяних у ній, повинні знайти спосіб здійснення контролю коштів так, щоб не привертати увагу до діяльності,що є їх джерелом, або до осіб, які беруть участь у такій діяльності. Злочинці досягають цього шляхом приховування джерел, зміни форми або переміщення коштів туди, де менша ймовірність привернути до них увагу.

У відповідь на зростання проблеми відмивання грошей, в 1989 р. на зустрічі керівників країн Великої Сімки в Парижі було створено Групу з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF). Визнаючи загрозу для банківської системи і фінансових установ, глави держав або урядів країн Великої Сімки та президент Європейської Комісії скликали Групу з розробки фінансових заходів, до складу якої увійшли країни - члени Великої Сімки, Європейська Комісія та вісім інших країн.

Групі з розробки фінансових заходів були надані повноваження щодо дослідження методів та тенденцій відмивання грошей, розгляду уже вжитих заходів на національному або міжнародному рівні та визначення заходів, які ще треба здійснювати з метою боротьби проти відмивання грошей. В квітні 1990 р., менше ніж через один рік після свого створення, FATF склала звіт, у якому було вміщено сорок рекомендацій, що забезпечують широкі засади для заходів, необхідних у боротьбі проти відмивання грошей.

Протягом 1991 та 1992 рр. кількість учасників FATF було розширено: з 16 на час створення до 28. З того часу FATF продовжує вивчати методи, що використовуються для відмивання кримінальних грошей, і провела два раунди взаємних оцінок країн - членів FATF та їх юрисдикцій. FATF здійснила поновлення Сорока рекомендацій з тим, щоби вони відображали

зміни, що сталися у сфері відмивання грошей, і всіляко спонукає інші країни у всьому світі вжити захоів боротьби з відмиванням грошей.

Група з розробки фінансових заходів з відмивання грошей (FATF) - це міжурядовий орган, завданням якого є розробка і сприяння стратегії боротьби з відмиванням грошей як на національному, так і на міжнародному рівні. Таким чином, Група з розробки фінансових заходів є "органом формування стратегії", діяльність якого спрямована на формування необхідної політичної волі для здійснення реформування національного законодавства та регуляторної системи з метою боротьби з відмиванням грошей.

FATF стежить за успіхами країн - членів у реалізації заходів боротьби з відмиванням грошей, розглядає методи відмивання грошей та контрзаходи, а також сприяє прийняттю та реалізації заходів боротьби з відмиванням грошей у всесвітньому масштабі. У здійсненні своєї діяльності FATF співпрацює з іншими міжнародними органами, що протидіють відмиванню грошей.

FATF не має ані чітко визначеної конституції, ані необмеженого терміну існування. Кожні п'ять років Група з розробки фінансових заходів проводить регулярні огляди своїх завдань. FATF існує з 1989 р. і було погоджено, що вона має продовжувати свою роботу необхідністю.

Сорок рекомендацій визначають загальні засади заходів боротьби з відмиванням грошей і призначені для універсального застосування. Вони дають повний набір контрзаходів щодо відмивання грошей і охоплюють систему кримінального законодавства та систему примусового виконання законодавства, фінансову систему та її нормативно - правову базу, а також міжнародне співробітництво.

Сорок рекомендацій визнані, прийняті і ухвалені багатьма міжнародними органами. Рекомендації не є складними і не викликають труднощів, вони не обмежують свободу здійснення законних операцій і не загрожують економічному розвитку. Згадані рекомендації визначають принципи дій і надають країнам певну гнучкість у реалізації цих принципів згідно з їх специфічними умовами та конституційною базою. Хоча рекомендації не є міжнародною конвенцією, обов'язковою для виконання, багато країн світу взяли на себе зобов'язання боротися з відмиванням грошей шляхом реалізації Сорока рекомендацій.

Серед основних зобов'язань, уміщених в Рекомендаціях, які необхідно ефективно реалізувати, такі:

- Криміналізація відмивання грошей, отриманих в результаті тяжких злочинів (рекомендація 4) та прийняття законів про арешт та конфіскацію коштів, отриманих злочинним шляхом (рекомендація 7).

- Зобов'язання для фінансових установ здійснювати ідентифікацію всіх своїх клієнтів, у тому числі будь-яких осіб, до яких перейшла певна власність, та належне ведення обліку (рекомендації 10 та 12).

- Вимога до фінансових установ повідомляти компетентним національним органам про підозрілі операції (рекомендація 15) та запроваджувати широке коло заходів внутрішнього контролю (рекомендація 19).

- Адекватні системи контролю та нагляду за діяльністю фінансових установ (рекомендації 26-29).

- Необхідність підписання міжнародних угод та прийняття національного законодавства, яке би дало змогу країнам здійснювати оперативну і ефективну співпрацю на всіх рівнях (рекомендації 32-40)

Країни* - члени FATF зобов'язалися дотримуватися дисципліни багатостороннього моніторингу і взаємного контролю. Проведення самооцінки та виконання процедур взаємного оцінки є основними інструментами, завдяки яким FATF стежить за ходом реалізації Сорока рекомендацій урядами країн-членів.

При здійсненні самооцінки кожна країна - член FATF надає інформацію про стан реалізації Сорока рекомендацій, відповідаючи щороку на стандартний заздалегідь визначений перелік запитань. Потім ця інформація зводиться і аналізується; вона є основою для оцінки ступеня реалізації Сорока рекомендацій як в окремих країнах, так і в групі в цілому.

Другий елемент моніторингу за ходом реалізації Сорока рекомендацій є процес взаємної оцінки. FATF по черзі перевіряє кожну країну - члена FATF на основі інформації, отриманої безпосередньо в цій країні упродовж перебування там групи з трьох-чотирьох експертів у юридичній, фінансовій сфері, а також у сфері примусового виконання законодавства з урядів інших країн-членів. Завданням такого візиту є складання звіту з оцінки поступу країни, що оцінюється, на шляху запровадження ефективної системи боротьби з відмиванням грошей, а також визначення основних напрямків подальшої діяльності.

Щороку в лютому FATF видає друком свій звіт про зміни тенденцій у світі у сфері відмивання грошей, методи та контрзаходи (так званий "типологічний" звіт). Наприкінці червня публікується щорічний звіт FATF, в якому міститься огляд напрямків діяльності Групи протягом року.

FATF також має свою сторінку в Інтернеті, де можна знайти електронні копії Сорока рекомендацій (англійською, французькою та кількома іншими мовами), звіти FATF, перелік членів та оглядачів FATF, копії інших міжнародних документів та інші матеріали. Адреса сторінки: www.oecd.org/fatf/

Офіційний веб-сайт: http://www.fatf-gafi.org/

На основі статистичних даних державних органів експерти Інституту проаналізували найпопулярніші схеми уникнення оподаткування в Україні за даними 2019 року, які призводять до значних втрат бюджету (див. рис.10.1):

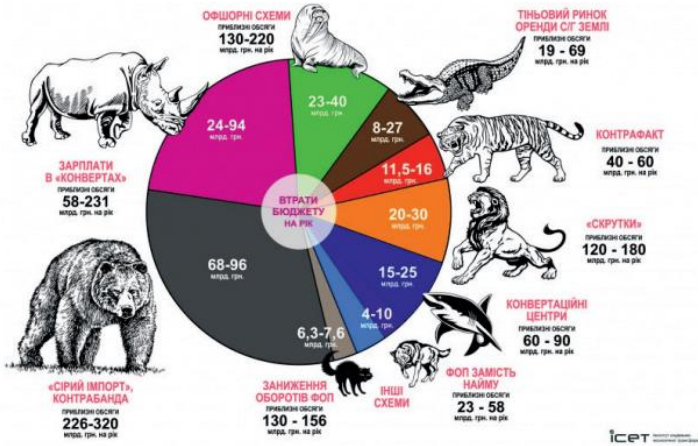

Рис.10.1 – «Схеми» уникнення оподаткування

Оподаткування бізнесу та ЗЕД. Конспект лекцій для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти освітньої програми «Облік і оподаткування» галузі знань D Бізнес, адміністрування та право D1 Облік і оподаткування денної та заочної форм навчання / уклад. І.В. Жураковська. Луцьк: ЛНТУ, 2025. 128 с.

Комп'ютерний набір І.В.Жураковська
Редактор І.В.Жураковська

Підписано до друку _____.
Формат 60х84/16. Папір офсетний.
Гарнітура Arial. Ум. друк. арк. __.
Тираж ___.

Інформаційно-видавничий відділ
Луцького національного технічного університету
43018 м. Луцьк, вул. Львівська, 75
ВІП ЛНТУ